

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GEOGRAFIJO

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2007

ŽIGA ZOREC

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA GEOGRAFIJO

DIPLOMSKO DELO
ORGANIZIRANOST AVSTRALSKIH SLOVENCEV IN
OHRANJANJE NJIHOVE IDENTITETE NA PRIMERU
MELBOURNA

Študijski program:
GEOGRAFIJA – S

Mentor: dr. Jernej Zupančič, doc.

LJUBLJANA, 2007

ŽIGA ZOREC

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo.

Žiga Zorec

ZAHVALA

V prvi vrste bi se rad zahvalil svojemu mentorju, dr. Jerneju Zupančiču za pomoč, napotke in nasvete, ki so v veliki meri vplivali na moj študij, delo in življensko pot.

Posebna zahvala gre moji družini v Avstraliji. Hvala Pavli za streho nad glavo in slovensko kuhinjo. Johnu in Rosseti za vse dneve, ki sta si jih vzela zame in brez katerih mojega diplomskega dela nebi bilo. Miranu za spoznanja o drugačni Avstraliji. Še posebej pa hvala Suzi, Juliji in Tommiju za najlepše trenutke "Down under".

Iskrena hvala vsem anketirancem, Juliji iz SDM in g. Toniju iz St. Albansa, ki sta mi odprla mnogo vrat in omogočila veliko stikov, ter Vojku za lektoriranje diplomskega dela.

Miha, mami, ati, nona in stara mama hvala za vašo potrpežljivost, pomoč in vašo ljubezen.

ORGANIZIRANOST AVSTRALSKIH SLOVENCEV IN OHRANJANJE NJIHOVE IDENTITETE NA PRIMERU MELBOURNA

Izleček:

Izseljevanje Slovencev po svetu se je množično začelo sredi 19.stoletja, danes pa naj bi v tujini živela okrog petina slovenskega naroda. Eno izmed privlačnejših destinacij je predstavljala Avstralija. Poleg Avstralije najdemo Slovence še v Evropi, Afriki, Aziji in Amerikah. Slovenci smo torej prisotni na vseh kontinentih.

V Avstralijo so se Slovenci začeli množično izseljevat po 2.svetovni vojni. Danes jih najdemo v vseh zveznih državah, največji skupnosti pa sta v Sydneyu in Melbournu, kjer naj bi po nekaterih podatkih živelo okrog 10.000 Slovencev in njihovih potomcev. Razlogi za selitev so bili različni. Po 2. svetovni vojni so prevladovali politični razlogi, v petdesetih letih pa je večina izseljencev v Avstralijo odšla zaradi ekonomskih vzokov, ki so jim kasneje v šestdesetih in sedemdesetih sledili izseljenci z drugimi osebnimi razlogi.

V Melbournu sedaj poleg prve generacije živita tudi druga in tretja generacija. O uspešnem življenju in delovanju skupnosti govorijo slovenska društva, versko središče, radijski programi in izseljenci sami. Ti skrbijo za ohranjanje slovenskega jezika in kulture, kar jim omogoča tudi država, ki vodi multikulturno politiko in podpira raznolikost.

Multikulturna politika zmanjšuje asimilacijske vplive, ki pa so na določenih področjih življenja izseljencev že vidni. Vendar pa je identiteta Slovencev zelo močna, na kar kažejo tudi rezultati naše raziskave. Ti dokazujejo, da so Slovenci močno povezana skupnost, ki kljubuje pritiskom večinske družbe in katere jezik in kultura se bosta ohranila še dolgo časa.

Ključne besede:

politična geografija, avstralski Slovenci, izseljenci, identiteta, Melbourne, Avstralija

ORGANIZATION OF AUSTRALIAN SLOVENIANS AND MAINTAINANCE OF THEIR IDENTITY – CASE STUDY ON MELBOURNE

Abstract:

Slovenians in Melbourne are just a part of Slovenian emigration across the world, which includes Slovenians in Europe, Africa, Asia and Americas. Slovenian emigration started in the middle of the 19 century. Today, around one fifth of Slovenian nation lives abroad.

Slovenian mass emigration to Australia started after the second World War. Today Slovenians live in all Australian states. The biggest communities are in Sydney and Melbourne with around 10.000 Slovenians and their descendants. Reasons for migrations were different. After the second World War the main reason was political. In the fifties the main reason was economical and in the sixties and seventies the main reason for migration was personal reason.

Now there are three generations of emigrants living in Melbourne. Slovenian community has many Slovenian clubs, religious centre and radio shows. But the main preservators of Slovenian culture and language are emigrants themselves with some help from Australian multicultural government.

Multicultural politics reduces assimilation, which can already be seen in some aspects of life. But Slovenian identity is very strong which I have proven with my research. This shows, that Slovenians in Australia are very connected and they stand together strong against the pressure of Australian majority.

Key words:

political geography, Australian Slovenians, emigrants, identity, Melbourne, Australia

KAZALO

1 UVOD	3
1.1 NAMEN IN CILJI.....	4
1.2 METODOLOGIJA.....	4
1.3 TEORETIČNA IZHODIŠČA PROUČEVANJA IZSELJENSTVA	5
2 GEOGRAFSKI ORIS PROUČEVANEGA OBMOČJA.....	10
2.1 AVSTRALIJA.....	10
2.2 MELBOURNE	13
3 ZGODOVINA PRISELJEVANJA V AVSTRALIJO	16
3.1 PRVI PRISELJENCI.....	16
3.2 "ODKRITJE" AVSTRALIJE	16
3.3 PRVE NASELBINE	16
3.4 ODKRITJE ZLATA IN OBDOBJE DO 1. SVETOVNE VOJNE.....	17
3.5 OBDOBJE MED OBEMA VOJNAMA	18
3.6 OBDOBJE PO 2. SVETOVNI VOJNI	19
3.7 SPREMEMBE V POLITIKI PRISELJEVANJA	19
3.8 KONEC "BELE AVSTRALSKE POLITIKE"	20
4 AVSTRALSKA IMIGRACIJSKA POLITIKA.....	23
4.1 OD ASIMILACIJE DO MULTIKULTURALIZMA	23
4.2 DRŽAVLJAN, PREBIVALEC, ŠTUDENT ALI OBISKOVALEC.....	24
4.3 AVSTRALSKO DRŽAVLJANSTVO	25
4.4 IMIGRACIJSKI PROGRAM	25
4.4.1 Humanitarni/ <i>Humanitarian</i> program	26
4.4.2 Družinski/ <i>Family</i> program	27
4.4.3 Delavski oz. ekonomski/ <i>Skill</i> program.....	27
5 PRISELJEVANJE SLOVENCEV V AVSTRALIJO	29
5.1 PRVI SLOVENCI NA PETEM KONTINENTU	29
5.2 IZSELJEVANJE SLOVENCEV V AVSTRALIJO PO 2. SVETOVNI VOJNI.....	29

5.3 RAZMERE OB PRIHODU SLOVENCEV	31
5.4 SLOVENCİ V AVSTRALIJI DANES	34
5.5 SLOVENCİ V MELBOURNU	35
6 ORGANIZIRANOST AVSTRALSKIH SLOVENCEV	40
7 JEZİK IN IDENTİTETA AVSTRALSKIH SLOVENCEV	45
8 ORGANIZIRANOST, JEZİK IN IDENTİTETA SLOVENCEV V MELBOURNU	46
8.1 DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI	46
8.2 SLOVENCİ – MLADA IN IZOBRAŽENA SKUPNOST	47
8.3 MEŠANI ZAKONI – PREHOD PREKO AMALGMACIJE V ASİMİLACIJO	49
8.4 SELİTVENE ZNAČILNOSTI SLOVENCEV V MELBOURNU	50
8.5 ORGANIZIRANOST SKUPNOSTI.....	54
8.6 JEZİKOVNE ZNAČILNOSTI.....	56
8.7 OHRANJANJE STIKOV S SLOVENIJO	59
8.8 VLOGA MEDIJEV V ŽİVLJENJU IZSELJENCEV	63
8.9 GLASBA – PRİPOMOČEK ZA OHRANJANJE JEZİKA IN KULTURE.....	65
8.10 STIKI S SLOVENIJO	66
8.11 IDENTİTETA SLOVENSKIH PRİSELJENCEV IN NJİHOVIH POTOMCEV ...	68
9 PRIMERJAVA AVSTRALSKIH SLOVENCEV Z OSTALIMI SLOVENSKIMI IZSELJENCİ PO SVETU	70
10 ZAKLJUČEK.....	74
11 SUMMARY	76
12 VIRI IN LİTERATURA	78
13 SEZNAM PRİLOG	83
13.1 SEZNAM TABEL.....	83
13.2 SEZNAM KART.....	83
13.3 SEZNAM GRAFIKONOV	83
13.4 SEZNAM SLIK.....	84
13.5 ANKETA V SLOVENSKEM JEZİKU	84
13.6 ANKETA V ANGLEŠKEM JEZİKU	88

1 UVOD

Slovenci smo narod, katerega pripadniki živijo na vseh kontinentih. Izseljevanje Slovencev se je začelo že ob turških vpadih, ko je bilo v notranjost Balkana odpeljanih več deset tisoč Slovencev. V obdobju protireformacije so se Slovenci selili v Nemčijo, od koder jih je nekaj odšlo v Ameriko. Množično izseljevanje se je začelo sredi 19. stoletja, ko so kmetje postali svobodni in jim je bilo omogočeno svobodno gibanje. Zaradi slabih gospodarskih razmer se jih je veliko podalo v tujino. Nekaj jih je odšlo v druge države v Evropi, največ pa v Združene države Amerike, kjer je večina živela v Clevelandu, ki je konec 19. stoletja veljalo za tretje največje slovensko mesto. Po 1. svetovni vojni je slabo gospodarsko stanje ljudi zopet vodilo po svetu, vendar ne več v ZDA, ki so omejile priseljevanje. Slovenci so tako odhajali v države zahodne Evrope, Južno Ameriko, Kanado in Avstralijo. Med vojnami se je izselilo veliko Slovencev iz območja pod fašistično Italijo. Po 2. svetovni vojni predstavljajo poseben val izseljencev politični migranti (večinoma domobranci), ki so se zatekli v taborišča v Italiji, Avstriji in Nemčiji, od koder so nato odšli v ZDA, Kanado, Argentino in Avstralijo. Po 2. svetovni vojni se je izselilo 18.000 Slovencev. V petdesetih letih so se ljudje izseljevali zaradi ekonomskih razlogov, kar se je umirilo v sedemdesetih letih. Danes naj bi po svetu živela okrog petina slovenskega naroda, med pomembnejšimi in številčnejšimi skupnostmi pa so Slovenci v Avstraliji (Zupančič, 1998).

Slovenci v Avstraliji veljajo za zelo dobro organizirano skupnost, ki naj bi po neuradnih podatkih štela nekje med 25.000 in 30.000 pripadnikov. Največje centre predstavljajo Melbourne, Canberra, Sydney, Gold Coast in Perth. Izseljevanje Slovencev v Avstralijo se je začelo po 1. svetovni vojni in poteka še danes. Najbolj množično je bilo po 2. svetovni vojni. Na začetku so bili razlogi predvsem politični, kasneje pa se je pojavljalo vedno več ekonomskih migrantov, ki so se v svet podali s trebuhom za kruhom. Nekaj se jih je tudi odločilo za vrnitev v Slovenijo, vendar je ta delež zelo majhen (Čebulj Sajko, 1998).

Prve vire o Slovencih v Avstraliji predstavljajo razna pisma in potopisi prvih izseljencev, ki so jih objavljali različni časopisi, predvsem Slovenska kronika in Slovenski koledar. Pomemben vir podatkov so časopis Misli, ki je začel v Avstraliji izhajati že leta 1952 (Čebulj Sajko, 1998). Kljub temu, da je Slovencev in njihovih potomcev v Avstraliji veliko, ostajajo dokaj neproučevana tema. Z geografskega vidika je o njih pisal le Matjaž Klemenčič. Ostali pomembni raziskovalci so Breda Čebulj Sajko, ki je na tem področju predstavila več pomembnih del, kot sta Med srečo in svobodo (ki vsebuje zgodbe izseljencev), Razpotja izseljencev: razdvojena identiteta avstralskih Slovencev, ter veliko število člankov. Njeno delo je predstavljalo osnovo pri našem raziskovanju. Poleg nje je še več avtorjev, ki pa niso opravili obsežnejšega dela na to tematiko, med njimi pa moramo izpostaviti Mašo Mikola, ki je ena izmed redkih mladih raziskovalcev, ki se ukvarjajo s Slovenci v Avstraliji. Pomembno je tudi delo Irene Birse, predvsem kar se tiče Slovencev v Viktoriji. Kljub majhnemu številu raziskav v zvezi s Slovenci v Avstraliji so te zelo kakovostne. Upamo da bo naša diplomska naloga pripomogla k večjemu poznavanju o slovenski skupnosti v Avstraliji in morda vodila k še večim raziskavam predvsem med geografi in tudi ostalimi raziskovalci.

Z diplomsko nalogo se dotikamo življenja Slovencev v Melbourne in njihovih potomcev. Ugotavljamo, kako so se prilagodili novemu življenju in kakšne posledice je imelo tuje okolje na njihovo identiteto, kulturo in jezik. Opisati skušamo medgeneracijske razlike med izseljenci in njihovimi potomci v vseh aspektih življenja ter v končni fazi dobiti realno sliko stanja slovenske izseljenske skupnosti v Avstraliji.

1.1 NAMEN IN CILJI

Namen diplomske naloge je proučiti organiziranost Slovencev in prebivalcev slovenskega etničnega porekla v Avstraliji ter način ohranjanja njihove identitete na primeru Melbourne.

Najprej skušamo ugotoviti, kaj sploh je identiteta, s katero se v času študija nismo veliko seznanili in predstavlja temeljni pojem pri proučevanju različnih družbenih skupin oz. skupnosti. To je osnova za nadaljnje raziskovanje, ki se nanaša na Slovence in prebivalce slovenskega etničnega porekla v Avstraliji. Z raziskavo želimo na začetku ugotoviti, na kakšen način deluje slovenska skupnost v Melbourne, njeno zgodovino, jezik in povezanost ter v nadaljevanju proučiti medgeneracijske podobnosti in razlike, ki so nastale v času od prve migracije do danes.

V okviru tega smo si zastavili dve delovni hipotezi, in sicer:

1. Slovenci v Melbourne predstavljajo dobro organizirano skupnost, kar se kaže v delovanju raznih društev, v okviru katerih deluje oz. sodeluje velika večina avstralskih Slovencev, kar vpliva na medsebojno povezanost. Poleg medsebojne povezanosti pa je za njih pomembna povezanost s Slovenijo, s katero izseljenci in njihovi potomci ohranjajo veliko stikov.

2. Identiteta avstralskih Slovencev se močno spreminja. Prva generacija Slovencev se bolj identificira s Slovenijo, medtem ko se druga in tretja generacija bolj identificirata z Avstralijo.

1.2 METODOLOGIJA

Osnovo metodologije predstavlja kabinetno delo, ki se nanaša na proučevanje gradiva o migracijah, identiteti, skupnosti, priseljevanju v Avstralijo, Slovencih v Avstraliji ipd. Šlo je za pregled literature o tematiki in problematiki raziskave, katero smo pridobili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, na različnih oddelkih Humanistične knjižnice Filozofske fakultete v Ljubljani, Knjižnici Otona Župančiča in Knjižnici Laško. Pri teoretskih izhodiščih smo se največ opirali na Slovenski etnološki leksikon ter različne avtorje. Opredelitev migracij ter procese asimilacije smo povzeli po Klinarju, Južničevu delo Identiteta je najbolj obširno delo o identiteti, o skupnostih pa smo največ pridobili iz dela Bahovca. Procese socializacije smo povzeli po Lukšič Hacinovi.

Po opredelitvi teoretskih izhodišč je sledil opis proučevanega območja in zgodovine priseljevanja v Avstralijo ter avstralske imigracijske politike. Za opis zgodovine priseljevanja smo se največ opirali na knjigo Immigration: Federation to Century's End, ki jo je izdal Department of Immigration and Multicultural Affairs v Avstraliji, pri priseljevanju ter življenju Slovencev pa na zbornik Slovensko izseljenstvo, ki je izšel ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice in opisuje slovenske izseljenske skupnosti po svetu, in delo Irene Birse. Poleg omenjenih del smo pomembne podatke pridobili še iz del Brede Čebulj Sajko, Maše Mikole, Bogomila Ferile, Držav Sveta ter različnih internetnih naslovov, pri katerih je najpomembnejši Glas Slovenije, ki predstavlja glas avstralskih Slovencev v svetu.

Teoretskim opredelitvam je sledilo terensko delo, ki je potekalo v Melbournu med 1. 2. in 31. 4. 2006. Pred odhodom smo doma pripravili anketna vprašanja, ki so predstavljala osnovo našega terenskega dela. Ankete so obsegale 40 vprašanj zaprtega in odprtega tipa. S pridobljenimi odgovori smo prišli do pomembnih ugotovitev v zvezi z življenjem Slovencev v Melbournu in njihovih potomcev. Ankete smo pripravili v angleškem in slovenskem jeziku. V obdobju treh mesecev smo osebno opravili 97 anket na kulturnih in družabnih prireditvah slovenskih organizacij v Melbournu, na družinskih srečanjih naših sorodnikov v Avstraliji in pri njihovih prijateljih. Udeležili smo se dveh srečanj v organizaciji Slovenskega društva Melbourne (SDM) in enega v St. Albansu. Sodelovali na srečanju Sveta slovenskih organizacij v Viktoriji, bili gostje na radiu 3ZZZ ter pri patru Cirilu Božiču v verskem središču v Kewu. Poleg anket smo opravili več intervjujev s predstavniki slovenske skupnosti v Melbournu (pater Ciril Božič, ga. Julija kot predstavnica SDM, g. Toni – predsednik društva St. Albans in uredniki radijskega programa na radiu 3ZZZ). Razen intervjujev smo opravili tudi več neformalnih pogovorov s Slovenci v Melbournu in njihovimi potomci ter s tem ugotovili, kakšno je njihovo življenje in zgodovina. Za razne intervjuje in pogovore smo kontaktirali tudi druge slovenske organizacije, od katerih pa nismo dobili nobenega odgovora.

Po opravljenem terenskem delu je sledila analiza anket. Gre za dober reprezentativni vzorec slovenske skupnosti v Melbournu, saj gre za skoraj 100 anket med 6.000 in 10.000 prebivalci slovenskega etničnega porekla v Melbournu, kar predstavlja 1–2%-ni vzorec. Nekaterim se ta številka morda zdi majha, vendar je tu potrebno upoštevati dejavnike pridobivanja anket. Slovenci predstavljajo majhno skupnost v večmilijonskem mestu. Pri Slovencih ne gre za strnjeno poselitev, ampak so razpršeni po vseh delih mesta, kar oteži pridobivanje anket. V našem primeru ne moraš anketirati od vrat do vrat, ampak je treba imeti vnaprej znane naslove, ki pa se jih težko pridobi. Zato je anketiranje najlažje opraviti na raznih prireditvah slovenskih organizacij, ki pa se jih udeležuje le del pripadnikov slovenske skupnosti. Nekateri naslove njihovih prijateljev in družinskih članov lahko pridobimo še od njih, nato pa je nadaljnje pridobivanje anketirancev zelo oteženo. Predvsem pri tistih Slovencih in njihovih potomcih, ki nimajo stikov z ostalimi. Moj vzorec je tako najbolj reprezentativen za tiste Slovence in njihove potomce, ki se udeležujejo prireditev v organizaciji slovenskih društev, medtem ko za tiste, ki se teh ne udeležujejo, ni popolnoma reprezentativen, saj je vzorec le-teh zelo majhen. Na koncu lahko kljub temu posplošimo ugotovitve anket na slovensko skupnost v Melbournu in govorimo o njenih lastnostih oz. značilnostih.

Po opravljenem terenskem delu smo vse pridobljene ankete vnesli v program SPSS, z namenom opraviti kvantitativno in predvsem kvalitativno raziskavo. V okviru tega smo opravili različne analize iz pridobljenih podatkov za našo diplomsko nalogo – za zavrnitev oz. potrditev hipotez. Pridobljene rezultate je bilo potrebno razložiti in uvrstiti v kontekst, izločiti nepomembne podatke in poudariti najpomembnejše. Sledil je končni del – sinteza. To je pisanje diplomskega dela, kar je pomenilo urejanje pridobljenih podatkov v smiselno celoto.

1.3 TEORETIČNA IZHODIŠČA PROUČEVANJA IZSELJENSTVA

Migracije so star družben pojav, ki se je pojavil, ko je družba dosegla takšno stopnjo razvoja, da je njena populacija postala stalno naseljena in so se hkrati s tem pojavile migracije. Le-te so povročale družbene in ekonomske spremembe. Pojavne oblike migracij so različne: od prisilnih (invazije, zavojevanja, koonizacije, izgon itd.) do relativno svobodnih. Migracije združujejo pojem emigracij in imigracij. Emigracije predstavljajo gibanje iz njihove izvirne družbe v tujino, imigracije pa pomenijo prihod, priselitev v imigrantsko družbo. Migracije v današnjem smislu besede so se začele s kapitalizmom. Takrat je prišlo do osebne svobode, ki

je omogočila možnost gibanja v prostoru, do izboljšanih prevoznih sredstev in razvoja komunikacijskega omrežja. Ljudje so se preseljevali večinoma zaradi gospodarskih razlogov, saj je industrializacija nudila delovna mesta in dobro plačano delo. V tistem obdobju so se preseljevali večinoma kmetje, medtem ko se danes preseljujejo nekvalificirani, kvalificirani in strokovni delavci, ne glede na spol, starost, raso itd. Danes ločimo tri vrste vzrokov selitev: gospodarske, politične ter osebne in družinske vzroke. Pri gospodarskih vzrokih je glavni razlog in motiv selitve ekonomija. Gre za pričakovanje boljših delovnih razmerij in večjega zaslužka. Selitve so ponavadi spontane ter v večini primerov individualne in prostovoljne. Pri političnih gre za politične motive in vzroke. Politične emigrante ločimo na begunce, izgnance, brezdomce itd. Potekajo v kratkem, vendar intenzivnem obdobju. Pri osebnih in družinskih vzrokih gre za to, da izseljenci sledijo svoji družini ali prijateljem, ki so že preseljeni in so se ustalili v novi domovini. Velikokrat se vzroki prepletajo. Migracije so v večini primerov načrtovane in so lahko trajne ali občasne, organizirane in neorganizirane, prostovoljne in prisilne. Večina migracij poteka organizirano, saj ljudje načrtno zapustijo svoj dom in se podajo v tujino. Med organizirane migracije lahko štejemo predvsem ekonomske in osebne, medtem ko je velika večina političnih migracij neorganiziranih. V tem primeru so ljudje primorani zapustiti dom nepričakovano in brez predhodne odločitve. Na drugi strani pa je veliko političnih migracij organiziranih, saj ljudje pričakujejo spremembe in se načrtno preselijo. Ekonomski izseljenci se v veliko primerih odpravijo na občasno delo v tujini z namenom vrnitve, a v tujini ostanejo za vedno. Pri političnih izseljencih pa vrnitev dostikrat ne pride v poštev. Z migracijami se tako izoblikujejo dve vrsti migrantov – zdomci in izseljenci. Zdomci so osebe, ki imajo stalno prebivališče v domači državi, vendar zaradi dela ali študija začasno bivajo v tujih državah in se imajo namen vrniti domov (Klinar, 1976, 15-49). Izseljenstvo je posledica razmeroma množičnega preseljevanja v moderni dobi. Izseljenske skupnosti so se izoblikovale v zadnjih dveh stoletjih, ko so narodi oblikovali svoje nacionalne države. Pri njih gre za stalno naselitev v tuji državi. Izseljenci se od avtohtonih narodnih manjšin in zdomcev razlikujejo v odnosu do teritorija, načinu poselitve, spolni, starostni, izobrazbeni, socialni in politični sestavi, po prostorski in socialni mobilnosti, po razlikah med generacijami priseljencev, organiziranosti navznoter, povezanosti z matičnim narodom (če ta obstaja), odnosih do večinskega naroda in politične organiziranosti. Teritorialnost je obrobnegega pomena, kulturni podobi pokrajine so se prilagodili in niso ustvarjali lastne. Slovenski izseljenci so se v večini selili v gospodarska središča in niso obdelovali zemlje. Poselitev je razpršena, zaradi česar so se morali organizirati in ustanavljati različne podporne organizacije. V okviru teh organizacij potekajo razna srečanja, ki skrbijo za ohranjanje identitete. Organizacije so torej zaščitnice etničnosti in zagotavljajo jezikovno, kulturno in duhovno oskrbo izseljencem. Pomembno povezovalno vlogo ima tudi tisk, ki ima jezikovni (kulturni) pomen, je simbol slovenske navzočnosti, ima pa tudi informativno vlogo (Zupančič, 1999, 35–42).

Izseljenci v tujini oblikujejo občasne, začasne in trajnejše skupine, različne po vsebinah in oblikah, po kulturni mentaliteti in družbeni strukturi. V okviru tega ločimo različne skupnosti:

- skupnost kot skupina ljudi, ki živi na določeni geografski lokaciji in se do neke mere identificira s skupnim bivanjem (med ljudmi obstajajo vezi, ki so lahko osebne in neosebne, formalne in neformalne);
- skupnost kot skupina ljudi, ki jo povezujejo skupne kulturne, etnične, religiozne in druge značilnosti. Te značilnosti pomembno vplivajo na identiteto posameznikov in skupine;
- skupnost v smislu male skupnosti, pri katerih gre za tesne, trajne in trdno povezane skupine;
- skupnost kot institucija ali organizacija s formalno strukturo (Bahovec, 2005).

Poleg zgoraj omenjenih obstaja še več vrst skupnosti, ki pa niso tako pomembne za našo raziskavo. Vidimo lahko, da se na podlagi definicij skupnosti oblikuje več skupin oz. skupnosti z različnimi lastnostmi oz. značilnostmi. Razlogi za obstoj kake skupnosti so lahko različne in se tudi s časom spreminjajo. V določenem času lahko tako pride do sprememb v povezanosti, iz česar se lahko razvije skupnost identitete. Pomembno je tudi to, da skupnost ne pomeni vedno tudi homogenost. Vendar pa mora v vsaki skupnosti obstajati določena stopnja konsenza o ključnih vsebinah skupnosti, saj brez tega skupnost ne mora obstajati (Bahovec, 2005). Te ključne vsebine lahko enačimo z identiteto – gre za vsebino, po kateri so si skupnosti enake. Po Slovenskem etnološkem leksikonu naj bi identiteta pomenila istovetnost. Ločimo telesno, osebno, skupinsko, kulturno in nacionalno identiteto, ki so nezamenljiv ali poseben skupek lastnosti, načinov ravnanja, mišljenja in doživljanja, v katerih posameznik v svojem življenju prepozna sebe (samoidentifikacija sebe kot telesa ali osebe) in druge ali se odloča za pripadnost določeni skupini, narodu in živi določeno kulturo. Razvijanje in oblikovanje identitete je del socializacijskega in komunikacijskega procesa v družini, šoli, na delu in prek medijev (Slovenski etnološki leksikon, 2004). Stane Južnič podaja etimološko izpeljavo besede identiteta, enako kot Slovenski etimološki slovar – istovetnost. Glede na njeno pomensko razvejanost ločimo dve vrsti identitete:

- osebno: nanaša se na posameznika in je sestavljena iz avtoidentifikacije oz. identitete, ki jo posameznik pripiše sam sebi, in identifikacije, ki mu jo določi družba, in;

- skupinsko: nanaša se na skupine oz. družbe in je lahko izredno heterogena, kot je heterogena pripadnost različnih članov določene družbe (Južnič, 1993).

Na osebno identiteto se navezujejo ostale, kompleksnejše identitete: spolna, družinska, socialnoekonomska, lokalna, regionalna, etnična, verska, rasna itd. Spolna identiteta je prirojena, neprehodna in trajna, tako kot družinska. Poklicna je odprta in prehodna – odvisno od stikov. Religiozna je pridobljena z lastnim prizadevanjem in je obenem posredovana ter velja za trajno. Za teritorialno je značilna hierarhičnost odnosov. Gre za obsežne in v večini primerov trajne identitete. Izhodišča teritorialnih identitet imajo marsikaj skupnega z etničnimi oz. narodnimi identitetami. Etnična identiteta je praviloma dodeljena z rojstvom v določeni etnični skupnosti. Je prirojena, vendar jo mora posameznik sprejeti in kasneje biti njen nosilec. Je zelo intenzivna in trajna, a obenem premakljiva. V primerjavi z narodno najdemo dosti razlik. Etnična identiteta je pridobljena z rojstvom v neko etnično opredeljeno skupino, vendar ni nujno, da je ista tudi narodna identiteta. Pripadnost naciji se izraža s sprejetjem državljanstva – gre za zavestno odločitev pripadnosti določeni naciji. To pride do izraza predvsem pri manjšinah, živečih v tujih državah. Po Južniku je etničnost vezana na pet kontinuitet: bivalno oz. teritorialno, biološko – genetično, jezikovno – komunikacijsko, politično in gospodarsko. Med temi je najpomembnejši jezik, ki ima središčni pomen pri oblikovanju etnije (Južnič, 1993). Po Zupančiču lahko postavimo naslednjo shemo etnične identitete:

- kulturno-jezikovna (jezik, komunikacija, kultura, religija);
- zgodovinska (izvor, zgodovinske izkušnje, skupna preteklost, zgodovinski spomini in miti);
- prostorska (poselitev na ozemlju in različne oblike njegovega obvladovanja);
- gospodarsko-socialna (povezanost v gospodarski sistem, ki obenem s socialno varnostjo utrjuje skupnost);
- politična (krovna politična organizacija, ki institucionalizira obstoj in razvoj skupnosti) (Zupančič, 1999).

Pri tej shemi ločimo objektivne (posamezniku jih je mogoče dokazati in ga lahko brez njegove volje in vednosti uvrstimo v določeno skupino) in subjektivne (posameznik jih je sprejel za svoje in se z njimi enači) elemente. Prav razlika med njimi nam odkriva spremembe identitete oz. asimilacijo. Glede na prostor bivanja in organizacijske oblike ločimo pri

posameznih narodih štiri oblike: matični narod v lastni nacionalni državi, avtohtone narodne manjšine v drugih državah, zdomce in izseljenske skupnosti. Za izseljence je značilno, da je kulturno-jezikovna komponenta v prvi generaciji zelo močna, nato pa prične slabeti in je vpliv okolja praviloma močnejši. Zgodovinski spomin in miti se navezujejo na staro domovino, medtem ko se pri prostorski komponenti že pojavlja mešanica stare in nove domovine, kateri so se morali prilagoditi za preživetje. Gospodarsko-socialna in politična komponenta sta skoraj popolnoma prevzeti iz nove družbe (Zupančič, 1999). Pri izseljenskih skupnostih je zelo pomembna t.i. "premakljiva identiteta", do katere pride zaradi mobilnosti sodobne družbe. V to gibanje je, med ostalim, vključeno tudi spreminjanje položaja posameznika v procesih družbenih sprememb in v procesih njegove fizične mobilnosti, npr. emigriranja. Za emigrante je značilno, da ima njihova identiteta v novem okolju "nešteto vidikov", namreč toliko, kolikor je razlik (rasna, etnična, kulturna ipd.) med njimi in domačini. Poleg "premakljive identitete" je za našo raziskavo pomembna tudi t. i. "zmedena identiteta", ki je posledica travmatičnih dogodkov, kot so vojna, taborišča in migracije. Zaradi takšnih situacij, se posameznik ali celo manjše ali večje skupine ne morejo jasno identificirati. Pride lahko do začasnih ali trajnih posledic, ki zadevajo identiteto. Sodobnemu človeku moramo tako pogosto pripisati "duha brez doma", kar pomeni, da nima pravega sidrišča, ki je pogoj prave in popolne identitete. Zadnji omenjeni identiteti sta zelo pomembni pri proučevanju slovenske skupnosti v Avstraliji, saj je ta skupnost doživela vse omenjene spremembe. Oblikovanje identitete je torej dinamični proces, ki poteka v okviru družbenega procesa. Ko se identiteta skristalizira, jo družbena razmerja vzdržujejo, spreminjajo in celo preoblikujejo in obratno: tudi identiteta v enakem vrstnem redu vpliva na družbo. Da jo lahko pravilno razumemo, jo je potrebno vedno umestiti v tisto družbeno realnost, v kateri je. V njej se posameznik poistoveti z družbenimi skupinami, ki jim pripada oz. bi jim želel pripadati, sprejme njihove vrednote, svetovni nazor, vzorce obnašanja ipd. Na ta način se v procesu socializacije in podružabljanja postopno identificira s svojo družino, lokalno skupnostjo, s širšimi skupnostmi (političnimi, kulturnimi, umetniškimi itd.), z etnijo, človeštvom (Južnič, 1993).

Identiteta je vedno izpostavljena določenim procesom, ki jo dopolnjujejo, preoblikujejo in spreminjajo. Ti procesi so odvisni od izpostavljenosti določenim dejavnikom akulturacije in asimilacije. Pri akulturaciji gre za prilagoditev novemu načinu življenja, pri asimilaciji pa za vključevanje v določeno okolje s prevzemanjem njegovih značilnosti oz. lastnosti, ki nato posledično vplivajo na oblikovanje identitete. Po Klinarjevi asimilacijski teoriji ločimo 2 stopnji:

1. akomodacija in adaptacija – integracija;
2. asimilacija in akulturacija:
 - strukturalna asimilacija;
 - amalgamacija;
 - identifikacijska asimilacija;
 - državljanska asimilacija (Klinar, 1976).

Akomodacija je proces minimalnega prilagajanja imigrantov kulturi imigrantske družbe. Naslednja stopnja je adaptacija (integracija), ko imigrantska etnična manjšina ohranja del svoje etnične kulture in sprejema elemente kulture večinske družbe. Integracija dopušča razlike med kulturo imigrantske družbe in kulturami imigrantske skupnosti. Nanaša se samo na sekundarne (zunanje) odnose. Gre za doseganje enotnosti ob hkratnemu ohranjanju razlik. Integraciji sledi asimilacija, ki pa je večstopenjska. Začetna stopnja je kulturna asimilacija ali akulturacija, pri kateri pride do prevzemanja kulture, kulturnih vzorcev obnašanja in vrednot imigrantske družbe. Priseljenci prevzemajo način govorjenja, oblačenja in obnašanja, notranje spremembe pa vključujejo moralo, vrednostni sistem, občutke in estetske kriterije. Višje stopnje asimilacije vključujejo strukturalno, identifikacijsko, amalgmacijsko in državljansko

asimilacijo. Pri njih gre za intenzivno prevzemanje načina obnašanja, mišljenja, sprejemanje vrednot in kulture imigrantske družbe ter izgubljanje izvirne kulture, kar nazadnje pripelje do tega, da priseljenci nehajo obstajati kot posebna skupnost in se popolnoma utopijo v dominantni kulturi. Po Klinarju lahko šele strukturalno asimilacijo štejemo za pravo stopnjo asimilacije, ki se nanaša tudi na spremembo primarnih odnosov. V tem primeru imigranti vstopijo v socialno strukturo družbe na ravni primarnih odnosov, kar vodi do spremembe temeljnih vrednot. Amalgamacija predstavlja zlitje imigrantov z domačini in zadeva družinske odnose. Bolj pogosto se pojavlja pri drugi generaciji. Ne gre le za mešanje različnih ras, ampak tudi za mešanje različnih kultur (mešani zakoni). Amalgamacija se redko pojavlja pri kohezivno povezanih skupinah, saj je za njih značilna endogamija pri sklepanju zakonskih zvez. Pri identifikacijski asimilaciji se razvije identifikacija z novo družbo. Identifikacijska asimilacija je nujen korak v popolni asimilaciji. Pomemben je odnos tako imigranta kot družbe, saj le ob obojestranskemu sprejemanju lahko govorimo o identifikacijski asimilaciji. Najvišja stopnja asimilacije je državljanska asimilacija, ki nastopi, ko imigranti pridobijo vse politične pravice in postanejo enakovredni politični subjekt z domačini. Začetek državljanske asimilacije je naturalizacija oz. pridobitev državljanstva. Vsi ti pojavi si ne sledijo v trdnem zaporedju in je težko določiti mejo med njimi, saj je njihovo delovanje odvisno od vsakega posameznika posebej (Klinar, 1976).

Oblikovanje identitete in kasneje procesi akulturacije in asimilacije so najprej pogojeni s socializacijo, ki je proces posameznikovega učlovečenja, ki zagotavlja družbeno in kulturno reprodukcijo. Človek je s svojimi podedovanimi predispozicijami rojen v določeno družbeno in kulturno okolje. Okolje mu že ob rojstvu vsili lastne načine zadovoljevanja potreb. V procesu socializacije si posameznik sam ustvari predstave o svetu, načinu mišljenja ter način govora, komuniciranja, čustvovanja in vrednotenja. Prevzame norme družbenega in kulturnega vedenja in ravnanja. Izoblikuje svojo identiteto kot občutek pripadnosti. Socializacija se loči na primarno in sekundarno. Primarna socializacija se odvija v družinskem krogu v prvih letih otrokovega življenja. To je emocionalno obdobje, ko je otrok povsem odprt za zunanje vplive. Pomemben del je težnja po "nezavednem posnemanju", ki postopoma prerašča v zavestno posnemanje bližnjih. Imitacija se udejanja prek procesov identifikacije, kar postopno vzpostavlja identiteto. Najpomembnejši dejavnik socializacijskih procesov je govorica oz. materni jezik, ki otroka spremlja od prvih dni življenja. Otrok postopno posnema svet pomenov in simbolov, ki so temelj komunikacije. Primarna socializacija se konča, ko posameznik postane učinkovit član družbe, nadgrajujejo pa jo procesi sekundarne socializacije. Osebnost posameznika je na tej stopnji že grobo izoblikovana. Čustvene vezi se umaknejo formalnim. Bistvo je v pridobivanju znanja, ki izhaja iz posebnih družbenih vlog. Na pridobljeno znanje vpliva družba in posameznik sam, ki se je že sposoben zavestno odločati. Za uspešno socializacijo posameznika je nujno, da je osnovna struktura sekundarne socializacije podobna primarni. Neskladnost vodi do neuspešne socializacije. V našem primeru je potrebno opozoriti na velike možnosti neskladja med primarno in sekundarno socializacijo, do katere pride pri selitvah v tuje okolje. Najbolj so izpostavljeni otroci v prvi izseljenski generaciji, ki so se izselili s svojimi starši v različnih obdobjih socializacije. Velike možnosti za razhajanje med primarno in sekundarno socializacijo najdemo tudi pri drugi generaciji izseljencev, če primarna socializacija poteka v močni izolaciji znotraj izseljenske skupnosti (Lukšič Hacin, 1995, 97–102). Vsi ti dejavniki vplivajo na posameznika in njegovo identiteto. Specifika avstralske identitete je v primerjavi z identitetami drugih narodov morda ravno v njeni nedoločljivosti. Nekateri so mnenja, da sprejme vse, drugi opozarjajo na dvomljivost definicij, ki izključuje temnopolte domorodce, Neanglosaksonce in ženske, po kateri je avstralska identiteta "bela, anglo-keltska in moška" (Čebulj Sajko, 2000).

2 GEOGRAFSKI ORIS PROUČEVANEGA OBMOČJA

2.1 AVSTRALIJA

Uradno ime države je Commonwealth of Australia (Avstralska zveza) in je parlamentarna monarhija v okviru Commonwealtha. Razdeljena je na 6 federalnih držav in 2 teritorija: Australian Capital Territory (Območje glavnega mesta), Northern Territory (Severni teritorij), New South Wales (Novi Južni Wales), Queensland, South Australia (Južna Avstralija), Tasmania (Tasmanija), Victoria (Viktorija) in Western Australia (Zahodna Avstralija). Avstralija leži med Indijskim in Tihim oceanom, zanjo pa je značilno, da je najredkeje poseljena celina (2,6 preb./km²). Najpomembnejše geološke enote so Avstralski ščit, velike kotline in Veliko razvodno gorovje. Na Avstralskem ščitu leži zahodna polovica Avstralije, kjer prevladujejo prostrani ravniki in osamljena hribovja ter velike avstralske puščave (Gibsonova, Simsonova itd.). Med Avstralskim ščitom na zahodu in mlajšim gorovjem na vzhodu ležijo tri obsežnejše planote, kjer so velike zaloge podtalnice. Na vzhodnem robu Avstralije poteka od severa proti jugu Veliko razvodno gorovje (Great Dividing Range), kjer nadmorske višine presegajo 2000 metrov. Gorovju sledi 10–100 km dolga obalna ravnina, kjer živi večina prebivalcev. Posebnost Avstralije je še Veliki koralni greben (Great Barrier Reef), ki je dolg kar 2000 km. V celoti meri Avstralija 7.692.030 km² in nima kopenskih meja z drugimi državami. Večina kontinenta ima puščavsko in polpuščavsko (največji vzrok za redko poseljenost), skrajni južni in vzhodni predeli zmerno toplo podnebje, skrajni severni pa monsunsko podnebje (Natek, Natek, 2006, 638–644).

Najgostejše sta poseljena V-JV in JZ del Avstralije, kjer živi večji del od 20.141.000 prebivalcev (2004). Notranjost je zelo redko poseljena – tam najdemo le rudarska mesta in samotne živinorejske farme. Puščavski deli so povsem neposeljeni. Zelo visok je delež mestnega prebivalstva, saj v petih največjih mestih živi kar 61 % vseh prebivalcev. Država je v veliki meri odvisna od izvoza surovin (rude, premog in kmetijski pridelki predstavljajo kar 60–65 % vrednosti izvoza). V preteklosti je bila v izrazitem kolonialnem odnosu z Veliko Britanijo, danes pa ji najpomembnejši trg predstavlja azijsko-pacifiški prostor. BDP znaša 631.256 milijonov ameriških dolarjev oz. 31.342 ameriških dolarjev na prebivalca. Po ustvarjenem BDP je najpomembnejša industrija (12,2 % BDP), ki ji sledita rudarstvo (4,2 %) in kmetijstvo (3,1 %). V zadnjih letih se pomen kmetijstva zmanjšuje, zaradi zniževanja cen na svetovnem trgu, suš itd. Prevladujejo specializirane kmetije, kjer pridelujejo sladkorni trs, agrume, krmne rastline, povrtnine, bombaž, riž, pšenico ... V živinoreji je pomembna predvsem ovčjereja v sušnih predelih ter mesna govedoreja. Avstralija je ena največjih izvoznic rud (železova ruda, boksit ter črni premog), ima pa tudi eno največjih nahajališč diamantov, medtem ko so zaloge zlata večinoma izkopali na začetku 19. stoletja. Zaradi vseh naravnih bogastev ima Avstralija zelo močno industrijo, kjer so najpomembnejša barvna in črna metalurgija ter z njima povezane težka strojna in kovinska industrija. Zelo pomemben je tudi turizem, kjer so glavne turistične točke Sydney, koralni greben, obmorska letovišča in narodni parki v notranjosti države (Natek, Natek, 2006, 638–644).

Karta 1: Pregledna karta Avstralije

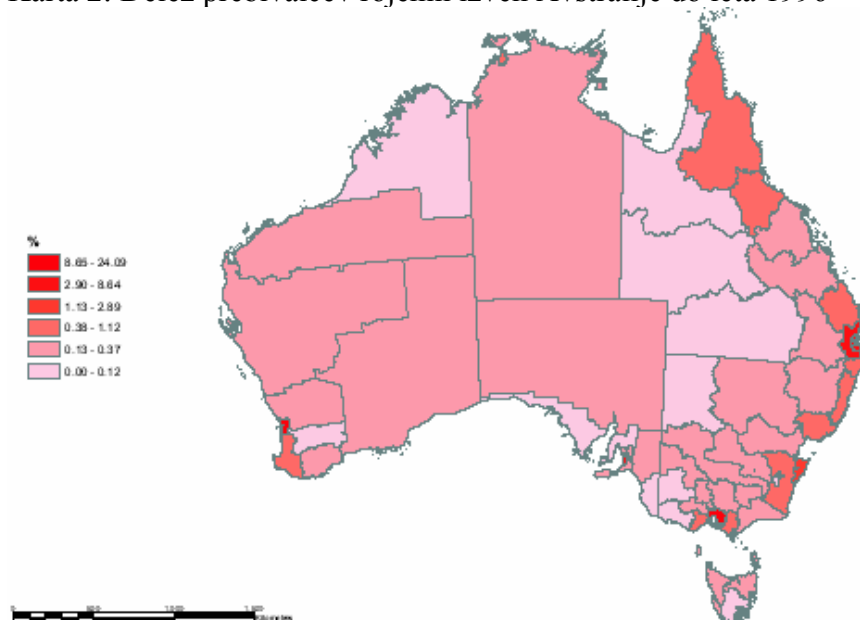

Vir: Karta Avstralije, 2006

Populacijsko je Avstralija klasična dežela priseljevanja. Priseljenci so prvotno prebivalstvo izrinili v notranjost, sami pa se naselili na najbolj ugodnih mestih. Do konca 2. svetovne vojne je bilo 90 % priseljencev iz Velike Britanije, po njej pa so do 1970 prevladovali priseljenci iz Srednje in Vzhodne Evrope ki so jim sledili migranti iz azijsko-pacifiškega območja. Da je Avstralija res dežela priseljevanja, potrjuje podatek, da je bilo leta 2003 v tujini rojenih kar 4,57 milijona Avstralcev (23,2 %). Od tega jih je največ iz Velike Britanije in Irske – 1,13 milijona, ki jim s 428.000 sledi Nova Zelandija, z 231.000 Italija, 208.000 jih je bilo iz Srbije in Črne Gore, 175.000 iz Vietnama in 173.000 iz Kitajske (Natek, Natek, 2006, 638–644). Med 21 milijoni prebivalcev naj bi jih imelo 95 % evropske korenine, 1,3 % azijske, 2,2 % pa predstavljajo aborigini. Gre za izredno mešanico prebivalstva, ne samo po pripadnosti, ampak tudi glede vere in jezika. 84 % prebivalcev govori angleško, 2 % italijansko, 1,5 % grško,

1,3 % arabsko, 1 % vietnamsko in 0,3 % avstralsko. Versko je sestava še bolj mešana, saj jih je 27 % katolikov, 21 % anglikancev, 21 % ostale krščanske vere, 25 % predstavljajo ostala verovanja, 5 % pa jih je ateistov (Der Fischer Weltalmanach 2007, 2006). Vse to kaže na izredno veliko mešanico jezikov, kultur, religij na enem mestu, ki živijo v sožitju in dopolnjujejo ena drugo. Da je Avstralija res dežela priseljevanja in kulturno mešana država dokazuje spodnja karta, ki kaže delež prebivalcev rojenih izven Avstralije do leta 1996, in podatki predstavljeni v poglavju o zgodovini priseljevanja. S karte lahko vidimo, da je veliko število priseljencev značilno predvsem za urbana središča – Melbourne, Sydney, Perth, Adelaide in Brisbane, kjer znaša delež priseljencev do 24 %, pa tudi v ostalih obalnih predelih so te številke dokaj visoke. To so priselitveno najbolj privlačna območja, saj so gospodarsko močno razvita in nudijo dovolj delovnih mest, pa tudi življenjski standard je visok. Ta karta nam kaže le prebivalce rojene izven Avstralije, če bi pa pogledali še njihove potomce (vsaj drugo in tretjo generacijo – ki se v večini primerov še vsaj delno identificira z rojstno državo svojih staršev), bi bile te številke veliko višje.

Karta 2: Delež prebivalcev rojenih izven Avstralije do leta 1996

Vir: Australia's most recent immigrants 2001, 2006, str. 79

Avstralija se od ostalega sveta razlikuje tudi po načinu življenja oz. kulturi – gre za t. i. avstralski "Way of life", ki predstavlja mešanico vseh kultur, ki sestavljajo avstralsko družbo. Povprečni Avstralec danes živi v mestnem okolju ob obali v relativno enakopravni družbi. Za Avstralijo je značilen visok življenjski standard. Za družbo je značilen odpor do bogataškega obnašanja in podpora tistih na socialnem dnu, ne glede na to, ali si to zaslužijo ali ne. Gre torej za vzajemnost, enakopravnost in odkritost sodelovanja med posamezniki. Ta vzajemnost se kaže tudi v načinu življenja. Kljub prostranosti in raznolikosti so razlike v življenjskem slogu sila majhne. Gre za neformalen stil oblačenja, sproščen in počasen način življenja ter značilen širok a in nosni konzonanti avstralske angleščine v vseh delih države. Vsem je skupna ljubezen do šport, ki je v Avstraliji kot religija. Od vsakega se pričakuje udeležba v vsaj eni športni panogi. Podnebje je idealno za zunanje športe, imajo pa tudi idealne športne objekte. S tem je povezan tudi prosti čas, na katerega dajejo Avstralci velik poudarek. To kaže tudi podatek, da vsakemu zaposlenemu po določeni delovni dobi pripada pol leta plačanega dopusta. Avstralska družba je migracijska družba, sestavljena iz priseljencev z vseh koncev sveta. Je specifična družba, ki se je skozi leta močno spreminjala zaradi različnih vladnih

politik. Danes gre za multikulturno družbo, ki povdarja raznolikost a obenem enakopravnost. To je možno videti na vseh področjih življenja, ko gre za sobivanje različnih ras, narodov in kultur na enem mestu (Ferifla 2003). Gre torej za popolnoma drugačen način življenja, ki smo ga vajeni v Evropi in na katerega so se morali priseljenci privaditi.

2.2 MELBOURNE

Melbourne je drugo največje avstralsko mesto za Sydneyem in prestolnica Viktorije. Za evropske in slovenske razmere je zelo mlado mesto, saj šteje manj kot 200 let. Ustanovljeno je bilo leta 1835 zaradi svojih zalog lesa. V začetku so v mesto prihajali le gozdarji, po odkritju zlata v Viktoriji, pa je mesto doživelo pravi razcvet. Tako je imelo mesto leta 1861 že več kot 140.000 prebivalcev. Ljudje so se priseljevali v več valovih. Prvi so v Melbourne prišli kaznjenci in gozdarji, ki so jim sledili zlatokopi v 50-ih letih 19. stoletja. Tretji val je sledil po 2. svetovni vojni, v katerega spada tudi večina slovenskih priseljencev. Do leta 1976 je bilo v Melbournu 20 % prebivalcev, ki jim angleščina ni bila prvi jezik. Zadnji val predstavlja obdobje po 1970, ko se priseljujejo predavem azijske skupine. Danes naj bi v Melbournu živelo okrog 3,2 milijona ljudi iz 140 različnih držav. Od teh jih je izven Avstralije rojenih 38 %. 74 % jih je iz anglo-keltskega območja, 19 % iz Evrope in 4,5 % iz Azije. Za mesto je značilna mešanica narodov, kultur in značajev. Ta raznovrstnost se kaže na vsakem koraku, ki ga narediš v mestu. Ljudje govorijo 180 različnih jezikov (10 % ljudi ne zna angleško) in prakticirajo več kot 100 različnih verovanj. Prihodnost mesta je torej načrtana. Potrebno je čim bolj izkoristiti raznovrstnost in jo tudi uspešno promovirati. S tem je mesto že začelo leta 1990, ko je pripravilo prvo strategijo multikulturnega razvoja (City of Melbourne, 2006).

Poleg kulturne prestolnice je Melbourne znan tudi kot prestolnica športa, njegova lega pa mu nudi odlično izhodišče za razvoj trgovine in industrije. Prihod prvih priseljencev je povezan z lego in dostopom do Melbourne ter njegovimi naravnimi značilnostmi, ki spominjajo na mediteranske, zaradi česar tam živi veliko priseljencev iz južne Evrope. Skupaj s priseljenci pa je mesto raslo. Prvi priseljenci so se naselili na bregove reke Yarra v Port Phillipu. Z rastjo mesta so se pojavile želje po urbanistični ureditvi. To so uredili s Hoddlovo mrežo (Hoddle grid), ki je rešila prostorsko stisko in neurejenost v današnjem centru mesta. Hoddlova mreža danes predstavlja oz. sestavlja central business district (CBD) v velikosti milja dolžine in pol milje širine. Z večanjem priseljevanja se je večala tudi potreba po prostorski širitvi mesta. Središče je ostalo upravno središče, mesto pa je začelo rasti v vse smeri. Leta 1851 je imelo mesto 23.000 prebivalcev, naslednjo leto, po odkritju zlata v Viktoriji, pa se je število prebivalcev podvojilo. Melbourne je predstavljal center prihoda zlatokopov v Viktorijo, od koder so nato odhajali na delo v rudnike v Ballarat, Bendigo,...nekaj pa jih je ostalo v Melbournu. Priseljenci so v večini prihajali iz Združenega kraljestva, nekaj pa jih je bilo tudi iz ostale Evrope, Severne Amerike in Azije. To so bila t. i. "zlata leta" Melbourne. Mesto se je širilo proti zahodu in jugu, kjer so nastala nova predmestja South Yarra, Toorak, Kew in Malvern, kjer so živeli večinoma nižji sloji, medtem ko so se bogatejši prebivalci naselili v Richmondu, Collingwoodu in Fitzroyu. Leta 1856 je Viktorija dobila ustavo in vlado s svojim parlamentom v Melbournu. Kljub rednim prihodom priseljencev je v Viktoriji vladalo pomanjkanje delovne sile. V 70-ih se je končala zlata mrzlica. V letu 1890 je v Melbournu živelo 490.000 prebivalcev, s čimer je postalo drugo največje britansko mesto in eno izmed največjih mest na svetu. Melbourne se je širil na vse strani. Srednji in višji sloj sta naseljevala večje kose zemlje večinoma na vzhodu Melbourne ali ob obali, kjer so stale njihove vile, medtem ko je nižji sloj naseljeval severna in zahodna predmestja, kjer so stale njihove male hiške, v katerih je ponavadi živelo več družin hkrati. Industrijski objekti so se razprostirali na

zahodu, kjer so še danes in ob katerih so se naseljevali večinoma revnejši sloji prebivalstva, z namenom biti blizu delovnega mesta, pa tudi zemlja je bila tam bolj poceni. Pojavilo se je vedno več vlaganj v infrastrukturo, ki jih nihče ni mogel krit in korupcije, kar je posledično vplivalo tudi na zlom ekonomije leta 1891. Tisoči so izgubili svoje prihranke, brezposelnost pa je znašala več kot 20 %. Vse to je ustavilo razvoj mesta, tako da je kmalu po letu 1900 največje mesto v Avstraliji postal Sydney. Zlatokopi so se selili v Zahodno Avstralijo in Južno Afriko, kjer so odkrili nova najdišča zlata, ki ga v Viktoriji ni bilo več veliko, prav tako pa se je naravni prirastek močno zmanjšal. "Urbana revščina" je postala del življenja, širili so se slumi, pojavljalo se je vedno več kriminala. Vseeno je leta 1901 Melbourne postal glavno mesto Avstralije po združitvi šestih kolonij v Avstralsko zvezo, kar je "de facto" ostalo do leta 1972, ko se je prestolnica preselila v Canberro. To je imelo pomemben vpliv na mesto, ki je postalo izobraževalno in kulturno središče, medtem ko je Sydney postal finančno središče. Mesto si je opomoglo šele v drugem desetletju 20. stoletja. Število prebivalcev se je povečalo na 1 milijon, vendar je povojna depresija zopet ustavila razvoj mesta. 2.svetovna vojna predstavlja nov mejnik v razvoju mesta. Ekonomija se je postavila na noge, zopet so se začela priseljevanja. V nasprotju s predvojno migracijo so se po vojni priseljevali predvsem Evropejci. Na začetku so bili to večinoma begunci iz Vzhodne in Srednje Evrope, ki so jim sledili ekonomski migranti iz Italije, Grčije, Nizozemske, Turčije in Jugoslavije. Pričela so se vlaganja v ceste, šole, bolnice in vse, kar je zastalo med dolgo depresijo. Po letu 1970 je konec "bele avstralske politike" prinesel prve azijske priseljence po zlati mrzlici, predvsem iz Vietnama, Kambodže in Kitajske. Melbourne se je zavedal svoje multikulturnosti in začel podpirati etnične in verske skupine naj ohranjajo svoje korenine. Danes se Melbourne razteza od Werribeeja na zahodu do Healesvilla na severovzhodu ter gorovja Dandenong na jugu in zahodu. Večanje in razvoj mesta pa prinaša tudi probleme. Podjetja v mestnem centru umirajo in se selijo v predmestja, prav tako propadajo stari industrijski objekti. Kljub razvoju je mesto izgubilo bitko s Sydneyem, ki naj bi bil edino svetovno mesto v Avstraliji. Na to je vplivalo več dejavnikov. Naj omenimo le selitev prestolnice v Canberro, spremembe v prometu, saj je letalski promet postal pomembnejši od morskega, s čimer je pristanišče zastalo v razvoju, ter nizke uvozne tarife, katerih proizvodi so izrinili domače. Leta 1989 je prišlo do finančnega zloma in prodaje več domačih podjetij. Veliko ljudi se je preselilo v Sydney in Queensland. Nekaj časa je vladala recesija, sredi 90-ih pa si je gospodarstvo opomoglo. Kljub temu pa mesto ostaja privlačno za nove priseljence (City of Melbourne, 2006).

V Melbournu živi 3,2 milijona prebivalcev. Največja gostota poselitve je v centru mesta in vzhodnih obrobjih centra v Fitzroyu, Carltonu in St. Kildu. V popisu 2001 je bilo od 928.217 prebivalcev Melbournu, ki so rojeni izven Avstralije rojenih 276.206 v Južni in Vzhodni Evropi (9,1 % celotne populacije in 29,8 % ljudi, rojenih izven Avstralije). Največji delež predstavljajo priseljenci iz Italije (28,3 % priseljencev iz Južne in Vzhodne Evrope), Grčije (19,9 %), Makedonije (6,6 %) in Poljske (6,5 %). Glavna območja njihove poselitve so predmestja na severu (Thomastown, Lalor, Fawkner in Reservoir) zahodu (Ardeer, St. Albans, Avondale Heights in Altona) in jugovzhodu (Bulleen in Dandenong). 4,6 % prebivalcev prihaja iz Azije, med katerimi so najpogostejše skupnosti Vietnamci, Malezijci in Filipinci, njihova poselitev pa se ujema s področjem poselitve priseljencev iz Južne in Vzhodne Evrope in predstavljajo najhitreje rastočo priseljeniško skupino. Prav tako se z omenjenimi območji poselitve prekrivajo območja, kjer ljudje ne znajo angleško in kjer je največja brezposelnost, kar kaže, da se priseljenci niso privadili na nov jezik in na nov način življenja. Za ostale predele so značilni priseljenci iz ostalih delov Evrope in sveta (Melbourne... A social Atlas, 2003).

Gospodarsko je Melbourne kljub težavni preteklosti eno najpomembnejših mest na svetu, saj predstavlja center industrije in razvoja. V njem imajo sedež največja avstralska podjetja, vedno več je tujih podjetij, saj Melbourne predstavlja vhod na azijsko-pacifiški trg, пристanišče pa je ostalo največje v Avstraliji. Najpomembnejšo dejavnost predstavlja avtomobilska industrija in informacijska tehnologija, ki je najbolj rastoča dejavnost. Vse to privablja nove priseljence, saj Melbourne predstavlja zelo privlačno mesto z visoko kvaliteto življenja in veliko delovnimi mesti (City of Melbourne, 2006).

Slika 1: Melbourne

Vir: Melbourne, 2006

3 ZGODOVINA PRISELJEVANJA V AVSTRALIJO

3.1 PRVI PRISELJENCI

Prvi priseljenci so v Avstralijo prišli pred 40.000 leti. To so bili predniki avstralskih domorodcev (aborigines), ki so pripluli iz Indonezije. V času, ko so belci pripluli v sydneyski zaliv, je na kontinentu živel 300.000 domorodcev, ki so govorili več kot 200 jezikov in narečij. Jezikoslovci so jih razdelili v 28 družin. Domorodci so se po prihodu začeli s severa seliti v preostale dele kontinenta. Preseljevanje je povzročilo spremembe v nekoč skupnem jeziku – avstralski jezik (nastal pred pet ali šest tisoč leti). Domorodci so živeli v družbi, ki je temeljila na družinskih celicah, zaradi česar se niso mogli upreti kolonizaciji kot organizirana celota. Nekatere domorodce so prišleki izgnali, drugi so odšli prostovoljno in se umaknili v notranjost. V začetku 20. stol. so vse avstralske države sprejele segregacijsko zakonodajo, ki je domorodcem omejevala pravico do dela, lastnine in je celo dovoljevala državi, da je materi odvzela otroka, katerega oče ni bil domorodec. Šele konec 60-ih let so dobili svojo zakonodajo. Danes zahtevajo nazaj velike dele ozemlja in ponekod so ga že dobili (pleme Pitjantjatjara v Južni Avstraliji kot prvo) (Ferfila, 2003).

3.2 "ODKRITJE" AVSTRALIJE

V 16. stoletju je veljalo prepričanje, da na jugu Zemlje leži mitološka dežela Terra Australis Incognita, ki naj bi uravnotežila Evropo in Azijo. Prvi so se Avstraliji približali portugalski in španski pomorščaki na svojih potovanjih k Otokom začimb (Moluški otoki). Nekateri so mnenja, da je Luis Vaez de Torres leta 1606 ugledal skrajni SZ rt Cape York, vendar so avstralsko obalo odkrili nizozemski mornarji, ki so novi kontinent poimenovali New Holland. Leta 1642 je nizozemska Vzhodnoindijska trgovska družba organizirala ekspedicijo pod vodstvom Abela Tasmana, ki je narisala zemljevid celotne zahodne obale Avstralije, ter odkrila otok Tasmanija (poimenovali so ga Van Diemens Land). V avstralsko notranjost se je prvi podal britanski pirat William Dampier, ki je ozemlje opisal kot suho in zaprašeno deželo, kjer so prebivali najbolj nesrečni ljudje na svetu. V avstralske vode je 1766 priplul francoski pomorščak Louis Antoine de Bougainville. Še preden se je slednji vrnil v Francijo, je britanska vlada poslala na pot ladjo Endeavour pod poveljstvom poročnika (kasneje kapitana) Jamesa Cooka. 19. aprila 1770 je Cook ugledal najbolj JV rt Avstralije in ga poimenoval Point Hicks. Ob vzhodni obali je nato plul proti severu do zavetrnega pristana, ki ga je poimenoval Botany Bay. Plovbo so nadaljevali proti severu in izrisovali zemljevid vzhodne obale Avstralije. Pri North Queenslandu se je ladja poškodovala, čas popravil pa je Cook izkoristil za raziskovanje okolice in stike z domorodci. Po popravilu je objadral Veliki koralni greben in Cape York. Kontinent je poimenoval New South Wales in ga proglasil za britanskega v imenu kralja Georga III (Ferfila, 2003).

3.3 PRVE NASELBINE

Britanija je do ameriške revolucije svoje kaznjence vozila v Severno Ameriko, potem to ni bilo več možno. Joseph Banks (naravoslovec na Cookovi ekspediciji) je predlagal New South Wales kot novo kazensko kolonijo. 20. januarja 1788 je ladjevje 11-ih ladij prispelo v Botany Bay. Na ladjah je bilo tisoč ljudi, od katerih je bilo 717 kaznjencev (188 žensk), ki so imeli dovolj živil in potrebščin za 2 leti. Kapitanu Arthurju Phillipu, kasneje prvemu guvernerju kolonije, pa ozemlje ni bilo všeč in odpluli so še malce naprej. 26. januarja 1788 so se dokončno izkrcali v Port Jacksonu, ki je še danes osrednje potniško пристanišče v Sydneyu.

26. januar je postal dan Avstralije oziroma ustanovitveni dan – Foundation Day. Kolonija je bila prvih nekaj let popolnoma odvisna od pošilk iz Evrope, saj kmetijstvo še ni bilo razvito. Druga flota je prispela čez 2 leti (ladja Lady Juliana), tretja pa leto pozneje. Prebivalstvo se je povečalo na 4000. Postopoma so pričele uspevati poljščine in New South Wales je postal manj odvisen od pošilk hrane. Guverner Phillip je želel, da bi se v kolonijo priseljevali novi svobodni naseljenci in vztrajal v prepričevanju Britanije, da bo nova dežela nekoč postala pomemben in spoštovan del imperija (Ferfila, 2003). Leta 1829 so določili meje poselitve, zemljo pa je bilo treba plačati. V preteklosti so priseljenci dobili zemljo zastonj in se naselili, kjer so se hoteli (Horne, 1973). Do leta 1840 je število svobodnih priseljencev le počasi naraščalo in kolonija je v bistvu ostala družba kaznjencev. Zadnji transport kaznjencev je v Avstralijo prišel leta 1868 (zaradi odkritja zlata). Skupaj je bilo v Avstralijo pripeljanih 168.000 zapornikov (Ferfila, 2003). Tisti, ki so odslužili celotno kazen, so imeli pravico do zemlje ali povratne karte domov. Če so izbrali zemljo, so dobili v posest 30 akre zemlje, če so imeli ženo, še dodatnih 20 in dodatnih 10 za vsakega otroka. Večina jih je ostala v Avstraliji in opustila kriminal (Horne, 1973).

3.4 ODKRITJE ZLATA IN OBDOBJE DO 1. SVETOVNE VOJNE

Vse do 1800 sta bili v Avstraliji le 2 manjši naselbini: Sydney Cove in Norfolk Island. Raziskovanje kontinenta v naslednjih 40-ih letih je privedlo do novih naselitev v Perthu (ustanovljen 1829), Adelaidu (1836), Hobartu (1803), Melbourneu (1835) in Brisbaneju (1824). Pred zlato mrzlico je postala pomembna panoga ovčjereja, v kateri je delalo zelo veliko kaznjencev. Veliko Škotov je v tem obdobju postalo veleposestnikov. Zaradi ovčjereja se je začelo tudi raziskovanje notranjosti Avstralije. Petdeseta leta so prinesla zlato mrzlico, predvsem v Viktoriji, kjer je bilo največ nahajališč zlata (Ballarat, Bendigo, Mt. Aleksander). Prvi zlatokopi so bili iz drugih avstralskih kolonij, sledili pa so jim imigranti iz Evrope. Vsak teden se je v melbournskem pristanišču izkrcalo po 2.000 Ircev, Angležev, drugih Evropejcev in Američanov (Ferfila, 2003). Med letoma 1851 in 1860 je v Avstralijo letno prišlo okrog 50.000 imigrantov. Največja nebritanska imigrantska skupina so bili Kitajci (The Department of Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs, 2006). V devetdesetih se je slika ponovila v Zahodni Avstraliji. To je bilo tudi obdobje zatiranja domorodcev in rasističnih izpadov zoper kitajske rudarje in trgovce. Z zlatom prav veliko ljudi ni obogatelo, jih je pa večina ostala na kontinentu kot kmetje, delavci, lastniki trgovin,... Prihodnost Avstralije je bila zagotovljena, saj je industrijska revolucija v Angliji potrebovala veliko surovin (ki jih je imela Avstralija več kot dovolj). Leta 1850 je imela Avstralija 405.000, leta 1860 pa že 1.146.000 prebivalcev. Velika večina iskalcev zlata je prišla iz Britanije. Tako je nastal poseben avstralski značaj, v katerem ni bilo prostora za azijske elemente, in temu je tudi sledila politika priseljevanja (Ferfila, 2003). Zaradi populacijskega (spolnega) neravnovesja, so skušali med letoma 1860 in 1920 privabiti predvsem ženske. Privabljeni pa so začeli tudi delavce za specializirana področja. Tako je v drugi polovici 19. stoletja prišlo veliko Afganistancev skupaj z njihovimi kamelami, da bi raziskali notranjost kontinenta. Prav tako je prišlo veliko potapljačev iz Japonske, da bi delali v industriji biserov (The Department of Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs, 2006).

Leta 1901 so sprejeli Immigration Restriction Act, ki je omogočal Avstraliji zavrnitev neevropskih migrantov. T. i. "belo avstralsko politiko" so prebivalci sprejeli z odobravanjem. Ta zakon je predvideval jezikovne teste, ki so jih uporabljali za zavrnitev določenih migrantov. Ta jezikovni test je bil pisni test iz enega izmed evropskih jezikov. Leta 1903 so določili s Commonwealth Naturalization Act, da se ne smejo naturalizirati pretekli priseljenci iz Azije, Afrike in Pacifika (razen Nove Zelandije). Med letoma 1905 in 1914 je v Avstralijo

prišlo 390.000 imigrantov, večinoma iz Velike Britanije (Immigration: Federation to Century's End, 2001).

Slika 2: Letak, ki je privabljal nove "bele" priseljence iz Združenega kraljestva

Vir: Immigration Museum, 2006

3.5 ODOBJE MED OBEMA VOJNAMA

V 20-ih letih je prišlo v Avstralijo okrog 300.000 imigrantov. Večina jih je migrirala iz Velike Britanije, veliko pa jih je prišlo tudi iz Grčije in Italije. Pred 2. svetovno vojno je prišlo v Avstralijo še okrog 7.000 Judov iz nacistične Nemčije (Immigration: Federation to Century's End, 2001).

3.6 OBDOBJE PO 2. SVETOVNI VOJNI

Leta 1945 je Arthur Calwell ustanovil Federalni imigracijski urad. Istega leta je urad začel z migracijskim programom. Program je predvideval povečanje avstralske populacije za 1 % na leto oz. skupno za 2 % (Immigration: Federation to Century's End, 2001). Po letu 1945 je v Avstralijo prišlo več kot 6 milijonov imigrantov (3,2 milijona moških in 2,8 milijona žensk). Glavni razlog povojnega priseljevanja je bila nezmožnost vrnitve domov (begunci, mladi brez doma ...). Avstralija pa je po vojni potrebovala veliko delovne sile, bila pa je tudi mnjenja, da je za prihodnost države pomembna rast prebivalstva. Imigranti so prihajali sami in s pomočjo vlade, saj so dosegli dogovor z Združenim kraljestvom, nekaterimi evropskimi državami in Mednarodno begunsko organizacijo (IRO) o spodbujanju prebivalstva (ki je ostalo brez doma) za prihod v Avstralijo (migracijski program Federalnega imigracijskega urada). Sporazumi so vsebovali naslednja določila:

- brezplačna pot za prebivalce Velike Britanije;
- pomoč za pot prebivalcem Britanskega kraljestva in ZDA, ki so se bojevali v vojni – kasneje razširjeno na bivše vojake in borce proti okupatorju na Nizozemskem, Norveškem, Belgiji, Franciji in Danski;
- sprejetje 12.000 ljudi vsako leto iz begunskih taborišč v Evropi;
- formalni migrantski dogovori z Združenim kraljestvom, Malto, Nizozemsko, Italijo, Zahodno Nemčijo, Turčijo in Jugoslavijo;
- neformalni migrantski dogovori z Avstrijo, Grčijo, Španijo, Belgijo in še nekaterimi drugimi državami (Immigration: Federation to Century's End, 2001).

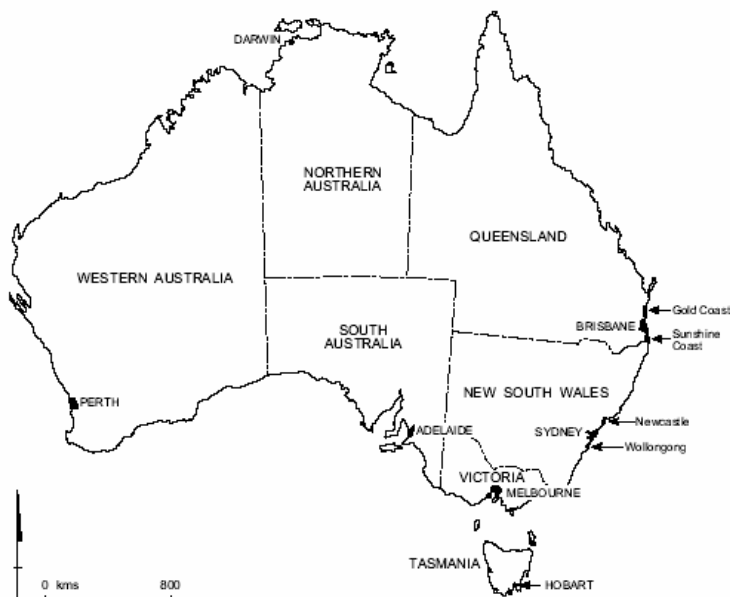
Vsi ti dogovori danes ne veljajo več. V kasnejših obdobjih so bili najpomembnejši vzroki za prihod ekonomski in politični. Takšen primer so bile imigracije iz Čila (po padcu Allendejeve vlade leta 1973), Indokine (po koncu vietnamske vojne 1975) itd. Med oktobrom 1945 in junijem 1960 je v Avstralijo prišlo 1,7 milijona ljudi. V 60-ih letih jih je prišlo 1,3 milijona, v 70-ih 960.000, v 80-ih 1,1 milijon ter v 90-ih 900.000. Avstralija, se je za povečano imigracijo odločila, ker je spoznala, da mora imeti več prebivalcev, če hoče nadzorovat Pacifik. Leta 1947 so delno omilili Immigration Restriction Act. Neevropejci, ki so živeli v Avstraliji neprekinjeno 15 let in so bili redno zaposleni, so lahko ostali v Avstraliji brez podaljševanja dovoljenja za bivanje. Leta 1947 so sprejeli Aliens Act, ki je predvideval, da morajo vsi t. i. Aliens ("vesoljci") starejši od 16 let obvestiti oblast o vsaki spremembi imena, naslova in poklica. Pod Alien so Avstralci imenovali vsakega, ki ni izhajal iz Združenega kraljestva in vsakega, ki ni imel avstralskega državljanstva (Immigration: Federation to Century's End, 2001).

3.7 SPREMEMBE V POLITIKI PRISELJEVANJA

Leta 1952 je vlada dovolila prihod japonskih žena avstralskih vojakov in jim dodelila 5 letna dovoljenja za bivanje. Dovolila je tudi prihod 800 neevropskih beguncev. Proti koncu leta 1952 je prišlo do velike stopnje brezposelnosti, kar je vodilo v spremembe migracijskega programa. Nov program je predvideval zmanjšan prihod delavcev in povečan prihod celotnih družin. Omejili so tudi število imigrantov. Tako so leta 1952 dovolili prihod 150.000 imigrantov, leta 1953 pa 80.000. Leta 1956 so izvedli operacijo Reunion (združitev), ki je predvidevala prihod družin imigrantov, predvsem iz držav t. i. vzhodnega bloka. Tako je še istega leta prišlo okrog 30.000 "družinskih" imigrantov (predvsem iz Jugoslavije, Poljske, Madžarske, Romunije, Češkoslovaške in Bolgarije). Leta 1957 so lahko neevropejci, ki so bivali 15 let v Avstraliji pridobili avstralsko državljanstvo. Prišlo je tudi do dogovora z Veliko Britanijo, v katerem so britanski imigranti pridobili enake pravice kot rojeni Avstralci. Leta 1958 so sprejeli Revised Migration Act, ki je odpravil jezikovne teste. Tako so lahko

avstralski državljani sponzorirali prihod žena in otrok iz neevropskih območij (Immigration: Federation to Century's End, 2001). Leta 1966 so spremenili politiko do neevropskih imigrantov. Avstralija je razglasila, da bo vsakega obravnavala glede na njegove sposobnosti in njihove potrebe ter zmožnosti integracije. Neevropski priseljenci, ki so živeli v Avstraliji 5 let, pa so lahko pridobili državljanstvo, s čimer so se izenačili z evropskimi priseljenici (prej 15 let). Leta 1968 je prišlo v Avstralijo veliko žrtev potresa na Siciliji, ki so ostali brez vsega. Leta 1969 je priseljevanje doseglo vrh, saj se je tega leta priselilo 185.000 oseb, zaradi česar so za leto 1971 znižali število na 140.000 priseljenecv (Immigration: Federation to Century's End, 2001).

Karta 3: Najbolj privlačna območja priseljevanja v Avstraliji

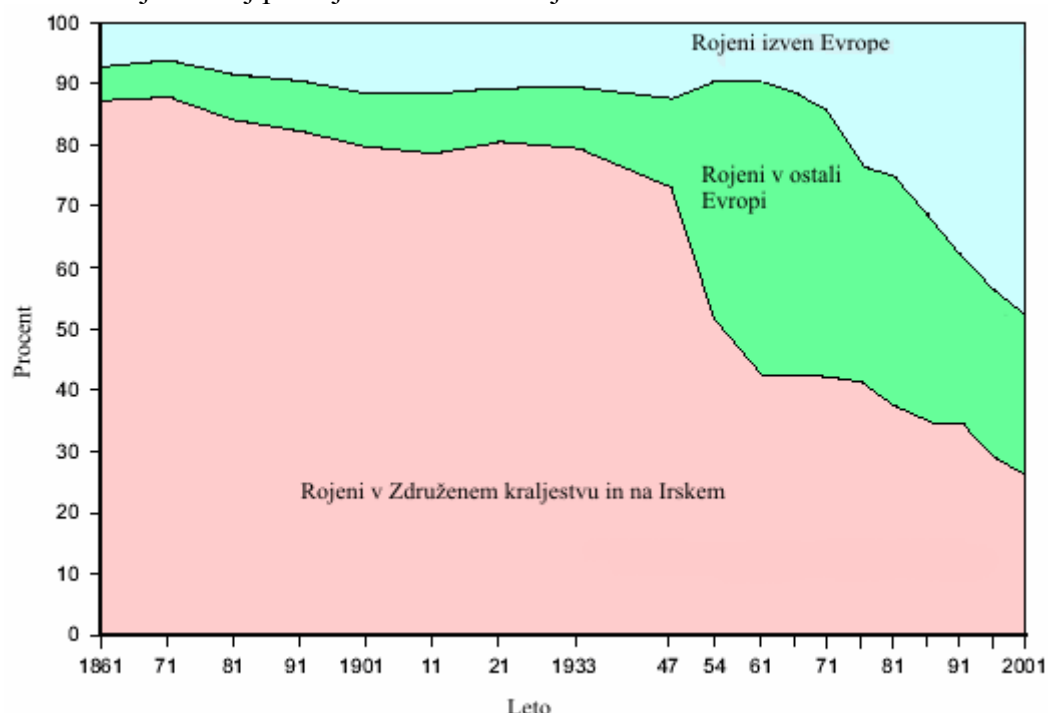

Vir: Australia's most recent immigrants 2001, 2006, str. 55

3.8 KONEC "BELE AVSTRALSKE POLITIKE"

Leta 1972 so začeli z iskanjem rešitev, ki bi odstranile t. i. "belo avstralsko politiko". Glavne prioritete so postale ekonomija, dvig zaposlitev itd. Prednost pri priseljevanju so imeli bližnji sorodniki prebivalcev Avstralije in delavci na področjih s pomanjkanjem delovne sile. Odstranjevanje "bele avstralske politike" potrjuje tudi spodnji graf, ki kaže, da se je po letu 1972 število priseljenecv iz neevropskih držav začelo močno povečevati in danes predstavlja večino migracij. Število priseljenecv je bilo istega leta omejeno na 110.000. Leta 1973 so določili, da lahko državljanstvo pridobijo vsi priseljenci, ki živijo v Avstraliji 3 leta, sprejeli pa so veliko beguncev iz Čila, ki so bežali po zrušitvi Allendejeve vlade. Za leto 1974 so omejili priseljevanje na 80.000 oseb, zaradi povečane brezposelnosti, za leto 1975 pa na 50.000. To število se je leta 1976 povečalo na 70.000. Istega leta so dodelili azil 8.000 obiskovalcem, zaradi česar so povečali nadzor na mejah. Sprejeli so begunce iz Tajske in Libanona. Leta 1977 so razglasili novo migracijsko politiko v zvezi z begunci, saj je v tem obdobju začelo prihajati veliko ladij z begunci (predvsem iz Indokine). Posebna pozornost je bila namenjena beguncem iz Vzhodnega Timorja, Cipra in Libanona. Leta 1978 so povečali nadzor na mejah, da bi omejili ilegalne migracije (Immigration: Federation to Century's End, 2001).

Graf 1: Rojstni kraj priseljencev v Avstraliji med leti 1861-2001

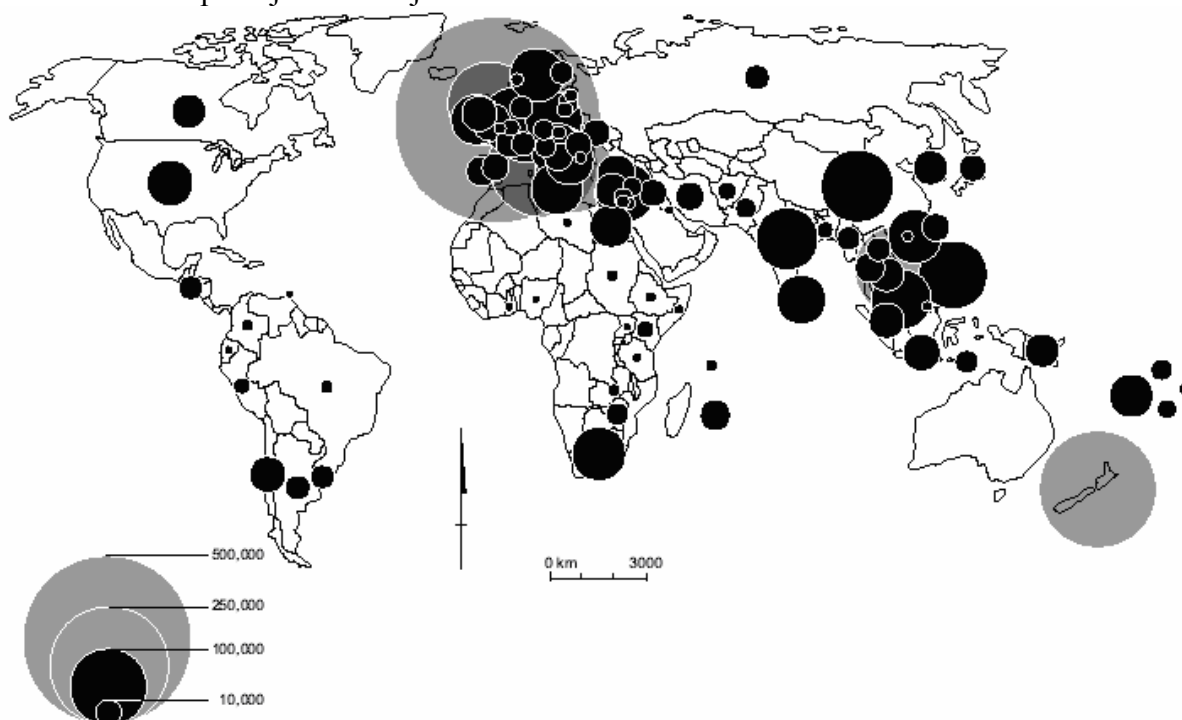
Vir: Australia's most recent immigrants 2001, 2006, str. 24

V letu 1980 so določili, da bodo sprejeli okrog 80.000 imigrantov, poudarek pa bo na tistih, ki bodo opravljali delo, za katerega ne bodo našli delavcev v Avstraliji. Leta 1981 so določili, da morajo vsi potniki imeti potni list. V preteklosti potniki iz Nove Zelandije niso potrebovali potnega lista, kar je izkoriščalo veliko priseljencev. Leta 1982 so uvedli nov sistem selekcioniranja, ki je v prednost postavljaj ljudi s sposobnostmi in znanji, ki bodo koristila Avstraliji, in sorodnike. V letu 1983 so sprejeli begunce iz Salvadorja, Šri Lanke in Libanona (Immigration: Federation to Century's End, 2001). Leta 1984 so sprejeli zakon, ki je v večji meri zaščitil svete kraje domorodcev, avgusta 1985 pa so dali v parlamentarno razpravo predlog, po katerem naj bi domorodcem povrnil 25 % avstralskega ozemlja (narodne parke, neposeljeno državno ozemlje, nekdanje rezervate). Znamenito skalo Ayers Rock (Uluru) so dali skupnosti domorodcev Mutijulu, ki jo je dala nazaj vladi v leasing za 99 let. Leta 1987 so ustanovili Kraljevo komisijo, ki naj bi raziskala visoko smrtnost domorodcev in je po končani preiskavi pripravila 339 predlogov za izboljšanje življenjskih razmer domorodcev (Ferfila, 2003). Za leto 1986 so povečali dovoljeno število imigrantov na 115.000, kar naj bi zagotavljalo gospodarsko rast. Za naslednje leto so število še povečali na 120.000. Istega leta so uvedli t. i. Skills Transfer Scheme (migrantska shema strokovnega znanja), ki je predvidevala kratkoročno bivanje strokovnjakov na določenih področjih. Leta 1988 je Committee to Advise on Australia's Immigration Policies (CAAIP – komite za svetovanje o avstralski imigracijski politiki) predlagal izboljšanje infrastrukture in reforme o spremembi migracijskega programa. Ta naj bi se delil na 3 dele: Family, Skill in Humanitarian (družinski, humanitarni in delavski). To reformo so tudi sprejeli in preusmerili pozornost k migrantom in njihovim sposobnostim (ali so potrebe v Avstraliji po njihovih sposobnostih). Leta 1989 je imigracija dosegla vrh s 145.000 priseljenci (Immigration: Federation to Century's End, 2001).

Za leto 1990 so omejili število priseljencev na 126.000, za naslednje leto pa na 111.000. Leta 1990 so obiskovalcem iz Šri Lanke, Libanona, Iraka in Kuvajta podaljšali čas obiska oz. bivanja v Avstraliji, kot posledica neurejenih razmer v teh državah. V letu 1992 so sprejeli

80.000 imigrantov, v okviru humanitarnega programa pa so dodelili okrog 4.000 posebnih viz proslcem iz bivše SZ, Jugoslavije, Hrvaške, Vzhodnega Timorja in Libanona. Podaljšali so tudi bivanje osebam iz Jugoslavije, Slovenije, Hrvaške in Šri Lanke, kot rezultat neurejenih razmer v njihovih državah. Leta 1992 so predstavili Migration Reform Act, ki se je nanašal na priseljevanje oseb s posebnimi sposobnostmi oz. veščinami. V letu 1993 se je potrojilo število delovnih viz. Leta 1994 so sprejeli okrog 5.000 beguncev iz Jugoslavije in 3.000 iz Bližnjega Vzhoda. Leta 1995 so priseljenci iz Nove Zelandije postali največja priseljska skupina v določenem letu. Leta 1996 je bilo število priseljencev omejeno na 72.000, leta 1997 pa na 68.000, od katerih je bilo 52 % delovnih migrantov (v okviru Skills programa) (Immigration: Federation to Century's End, 2001). V tem obdobju je prišlo do resnih groženj avstralski tradiciji tolerance različnih ras. Paulina Hansen, novoizvoljena neodvisna članica predstavniškega doma, je v svojem govoru, v katerem je predvidela državljansko vojno v Avstraliji, zahtevala konec imigracije iz Azije in posebnih podpor za domorodce, vendar pa ni dosegla veliko uspeha (Ferfila, 2003). Leta 1998 so ponudili stalno bivanje osebam iz Iraka, Kuvajta, Libanona, Kitajske, Šri Lanke in bivše Jugoslavije, ki so v Avstraliji bivali začasno. Leta 1999 se je humanitarni program priseljevanja osredotočil na območja bivše Jugoslavije, Bližnjega Vzhoda, jugozahodne Azije in Afrike (Immigration: Federation to Century's End, 2001). Zaradi povečanih ilegalnih migracij so sprejeli zakon, ki je dovoljeval avstralski policiji vstop na ladje že v mednarodnih vodah. Leta 1999 so prestregli 2000 ilegalnih priseljencev in jih poslali v zbirne centre v Avstraliji. V juniju 2000 je prišlo do upora zapornikov v zasebno upravljanem zbirnem centru Woomera, zaradi nemogočih življenjskih razmer. Vse to in še mnogo drugih dejavnikov je vplivalo tudi na politično prepričanje prebivalcev. Zaznati je bilo predvsem nezadovoljstvo s kraljico, zaradi česar so razpisali referendum. Na referendumu 1999 se je 55 % volivcev odločilo za ohranitev monarhije. Razlog je bil v tem, da bi predsednika izvolil zvezni parlament in ne ljudstvo na neposrednih volitvah. Istočasno pa je 61 % volivcev nasprotovalo, da bi se v preambulo avstralske ustave vključila odločba, ki bi domorodce opredelila kot prvo avstralsko ljudstvo (Ferfila, 2003).

Karta 4: Število priseljencev in njihov izvor do leta 2001

Vir: Australia's most recent immigrants 2001, 2006, str. 26

4 AVSTRALSKA IMIGRACIJSKA POLITIKA

4.1 OD ASIMILACIJE DO MULTIKULTURALIZMA

Avstralska migracijska politika je v dolgoletni zgodovini doživela številne spremembe. V grobem jo lahko razdelimo na 4 obdobja.

1. Obdobje prvega priseljevanja (1840–1900): označuje svobodno priseljevanje brez kakršnih koli omejitev. Gre predvsem za priseljevanje kaznjencev in kasneje zlatokopov. Proti koncu tega obdobja so že začeli s prvimi omejitvami pri priseljevanju.

2. "Bela avstralska politika" (1901–1945): začela se je s sprejetjem Immigration Restriction Act leta 1901, s katerim so postavili omejitve priseljencem, ki niso prihajali iz Združenega kraljestva. Nove priseljence so skušali čim hitreje asimilirati v družbo.

3. Obdobje integracije (1946–1972): javni se rase več ne omenja, ampak se skuša priseljence čim hitreje integrirati oz. vključiti v družbo. Kljub "enakosti" so imeli prednost pri priseljevanju še vedno beli priseljenci.

4. Multikulturalizem (1973–danes): omogoča splošno priseljevanje (ne glede na raso, vero, spol ...). Politika temelji na raznovrstnosti in zlivanju kultur (Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006).

V začetku je politika priseljevanja temeljila na privabljanju svobodnih naseljencev, kar pa ni bilo zelo uspešno, saj je bila Avstralija za Združeno kraljestvo le kazenska kolonija. Zadnji kaznjenci so prišli leta 1868, nato pa se je njihov transport ustavil zaradi odkritja zlata. Glavni iskalci zlata so prihajali iz Evrope in Amerike, vedno več pa se je priseljevalo Kitajcev (Ferfila 2003). Zaradi populacijskega neravnovesja so med leti 1860-1920 skušali privabiti čim več žensk, začeli pa so vabiti tudi delavce s specializiranimi znanji (raziskovalci notranjosti, potapljači za iskanje biserov ipd.). Prava imigracijska politika se je začela leta 1901 s sprejetjem Immigration Restriction Act, ki je omogočal zavrnitev neevropskih (nebelih) migrantov. To je pomenil začetek t. i. "bele avstralske politike". Uvedli so jezikovne teste, na podlagi česar so lahko zavrnili priseljence. Leta 1903 so sprejeli Commonwealth Naturalization Act, ki je preprečil naturalizacijo preteklih migrantov iz Azije, Afrike in Pacifika (razen Nove Zelandije). Med 1. svetovno vojno je stopil v veljavo War Precautions Act, s katerim so posebej preverjali in obravnavali begunce, ki so prihajali iz držav sil osi. Po končani vojni je vlada sprejela Aliens Registration Act, s katerim so se morali "Aliens" - prebivalci Avstralije, ki niso iz Združenega kraljestva, in tisti, ki nimajo avstralskega državljanstva – javiti in registrirati oblastem (Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006). Politika je predvidevala hitro asimilacijo priseljencev preko prevzemanja sociokulturnih značilnosti večinskega avstralskega prebivalstva. Ta politika ni veljala le za nove priseljence, ampak tudi za prvotne prebivalce, ki se še niso popolnoma asimilirali v družbo. Cilj je bil izoblikovanje "monokulture", ki izključuje vsakršen pluralizem. Vendar pa je to nerealno, saj je nemogoče prepričati ljudi, da se odpovedo svojemu jeziku in navadam (Ferfila 2003). Pomemben korak v imigracijski politiki je predstavljalo leto 1945, ko je Arthur Calwell ustanovil Federal Immigration Office (danes Department of Immigration and Multicultural Affairs), ki se je ukvarjal z imigracijsko politiko. Program je predvideval 2 % rast avstralske populacije na leto (1 % priseljevanje in 1 % naravni prirastek). Že istega leta je urad z Mednarodno begunsko organizacijo (IRO) in nekaterimi evropskimi državami podpisal sporazum o prihodu ljudi, ki so bili v vojni prizadeti ali pregnani (Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006). Vlada je spoznala, da popolne asimilacije priseljencev ne mora doseči, zato se je odločila za njihovo integracijo. To je še vedno pomenilo njihovo asimilacijo, vendar z nekaj prostora za ohranitev stare kulture, ki bi dopolnila avstralsko (Ferfila, 2003). Leta 1947 so nadgradili Aliens Registration Act, po katerem so morali

"Aliens" poročati o vsaki spremembi imena, naslova in poklica, leto kasneje pa je sledil še Nationality and Citizenship Act, ki je omogočal stalno bivanje (brez prošenj za podaljševanje) neevropejcem, ki so v Avstraliji bivali več kot 15 let in bili redno zaposleni. Leta 1957 so jim omogočili tudi pridobitev avstralskega državljanstva. Najpomembnejši zakon, ki je v veljavi še danes, je Revised Migration Act iz leta 1958; ta je odpravil ocenjevanje na podlagi le jezikovnih testov in uvedel kvote priseljevanja, ki so bile določene vsako leto posebej. Vendar se to dolgo ni upoštevalo. Šele leta 1966 so spremenili politiko do neevropskih migrantov in razglasili obravnavanje glede ne sposobnosti kandidata in potrebe Avstralije. Zmanjšali so časovno dobo za pridobitev državljanstva s 15 na 5 let, ki se je kasneje zmanjšala na 3 leta (za evropske in neevropske priseljence) (Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006). V začetku sedemdesetih let je postal minister za imigracijo Al Grassby in začel utirati pot multikulturalizmu. Zagovarjal je poudarjanje in podpiranje različnih kultur in ne njihovo zanikanje. Multikulturalizem je postal pravica vseh državljanov, ki vsebuje toleranco in enakost. Gre za povezovanje kulturnih pravic s programi socialne enakosti in pravičnosti (Ferfila, 2003). V letu 1988 je Committee to Advise on Australia's Immigration Policies (CAAIP) predlagal reforme o spremembi migracijskega programa, ki veljajo še danes. Uvedli so 3 kategorije migrantov: Family, Skill in Humanitarian. Po programu Skill obravnavajo vsakega kandidata posebej, glede na njegove sposobnosti in na potrebe Avstralije. V program Family spadajo družinski člani že priseljenih ljudi, v Humanitarian pa begunci in ljudje, katerih življenje je v različnih režimih ogroženo (Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006).

4.2 DRŽAVLJAN, PREBIVALEC, ŠTUDENT ALI OBISKOVALEC

Posameznik, ki se nahaja znotraj meja Avstralije, ima lahko 5 različnih legalnih statusov:

- avstralski državljan;
- stalni prebivalec;
- začasni prebivalec;
- prekomorski študent in;
- obiskovalec (Basics of Australian Immigration Law, 2006).

Avstralski državljan ima absolutno pravico vstopiti v državo kadar koli in ostati kolikor dolgo želi. Državljan ne more biti deportiran iz države in ima pravico do avstralskega potnega lista, razen če ni drugače določeno s strani sodišča. Stalni prebivalec lahko živi in dela v Avstraliji za nedoločen čas. So pa omejitve glede na to, koliko časa je lahko izven Avstralije ne da bi izgubil status stalnega prebivalca. Stalni prebivalec ima prost dostop do zdravstvenega in socialnega varstva, ne potrebuje posebnega dovoljenja za investicije in ne plačuje šolnin v primeru državnega študija. Začasen prebivalec dobi dovoljenje za delo in bivanje za določen čas. Dostop do zdravstvenega in socialnega varstva je omejen. Potrebno je plačilo šolnin. Prekomorski študent pride v Avstralijo za čas študija. Dovoljenje za delo je omejeno na 20 ur na teden in lahko poteka le na času študija. Dostop do zdravstvenega in socialnega varstva je omejen. Potrebno je plačilo šolnin. Obiskovalec pride v Avstralijo za krajši čas in tam ne more delati ali študirati (izjema, če je to poslovni obisk – neke vrste delo) (Basics of Australian Immigration Law, 2006; Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006)

4.3 AVSTRALSKO DRŽAVLJANSTVO

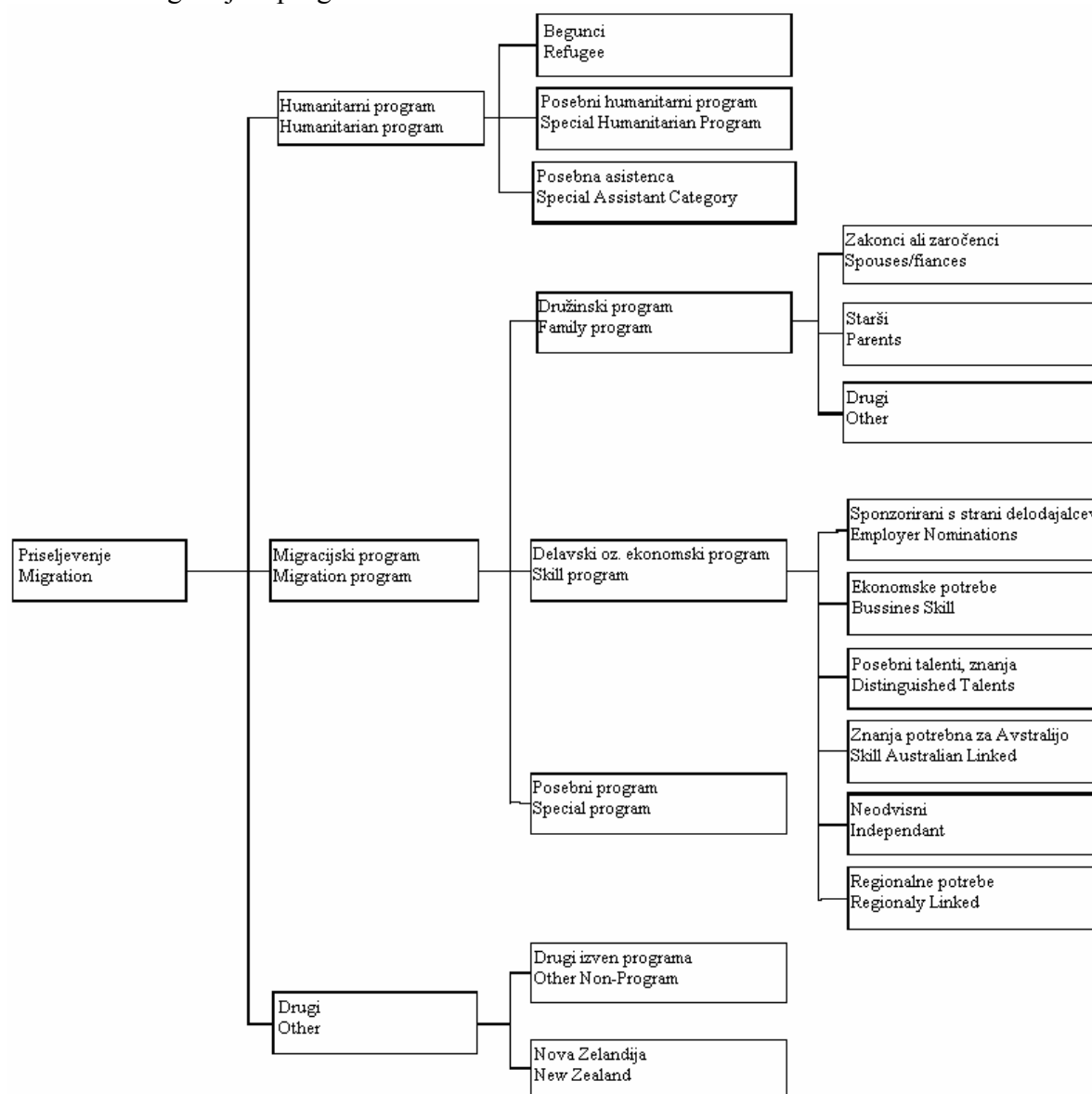
Pred 20. avgustom 1986 je državljanstvo dobil vsak ob rojstvu, izjema so bili otroci tujih diplomatov. Po tem datumu je pridobitev državljanstva avtomatska ob rojstvu že če je eden od staršev državljan ali stalni prebivalec Avstralije. Če je eden od staršev nosilec državljanstva, otrok pa je rojen zunaj meja države, je potrebno registrirati rojstvo na avstralskem veleposlaništvu preden otrok dopolni 18 let. Oseba ki ni avstralski državljan, lahko pridobi državljanstvo pod določenimi pogoji. V vsakem primeru mora tak posameznik prestati tako imenovano "pledge of commitment". Gre za vrsto testov, ki se nanašajo na avstralsko zgodovino, kulturo, jezik itd. Najlažji način za pridobitev državljanstva je izpolnitev norme, ki določa število let, ki jih je potrebno preživeti v Avstraliji kot stalni prebivalec (minimum je 2 leti). Za državljanstvo lahko posameznik zaprosi, ko izpolni zahteve, ki se nanašajo na bivalne razmere – lastno stanovanje in dohodek. Če ima prosilec dvojno državljanstvo, ga lahko obdrži, če se s tem strinja država, katere državljanstvo ima poleg avstralskega (Basics of Australian Immigration Law, 2006; Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006).

4.4 IMIGRACIJSKI PROGRAM

Avstralija ima t. i. "nediskriminacijsko" imigracijsko politiko, kar pomeni, da so priselitve neodvisne glede na etnično ozadje, spol, barvo kože in religijo. Vsako leto maja, pred začetkom programskega leta, določijo število viz, ki jih bodo v okviru posameznega programa v naslednjem letu podelili. Program se v splošnem deli na dve glavni kategoriji:

- migracijski program/*migration program*;
- humanitarni program/*humanitarian program*;
- drugi/*other* (Basics of Australian Immigration Law, 2006).

Tabela 1: Imigracijski program

Vir: Australia's most recent immigrants 2001, 2006, str. 16

4.4.1 HUMANITARNI/HUMANITARIAN PROGRAM

Program je namenjen posameznikom, ki po standardih Organizacije združenih narodov predstavljajo begunce in za katere je najboljša rešitev priselitev v Avstralijo (Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006).

Offshore resettlement program: namenjen je beguncem in drugim posameznikom iz držav izven Avstralije, ki so zaradi različnih vzrokov ostali brez doma. Gre za kandidate, ki v Avstralijo še niso vstopili. V okviru tega programa se izvaja tudi Special humanitarian program (SHP), ki je namenjen primerom diskriminacije, kršenja človekovih pravic, brezdomstva ali kakršnekoli druge stiske. Pri tem je pomembno, da imajo kandidati močno podporo avstralskega državljanca ali stalnega prebivalca Avstralije (Basics of Australian Immigration Law, 2006; Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006).

Onshore protection: namenjen je posameznikom, ki se že nahajajo znotraj meja Avstralije. Le-tim se podelijo posebne vize, imenovane Protection visas, ki jim omogočajo začasno ali stalno bivanje (Basics of Australian Immigration Law, 2006; Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006).

4.4.2 DRUŽINSKI/FAMILY PROGRAM

Državljan Avstralije lahko k sebi pripelje svoje sorodnike preko sponzoriranja – nudi jim prenočišče, finančno in kakršnokoli drugo pomoč v prvih 12 mesecih po prihodu. Država se pred raznimi finančnimi preklicji zavaruje s t. i. Assurance of support, kar pomeni da če družinski član ni sposoben samostojnega preživljanja po 12 mesecih, potem je sponzor zanj odgovoren še naslednji 2 leti (Basics of Australian Immigration Law, 2006; Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006).

Sponzoriranje zakonca ali zaročenca: opravlja ga lahko avstralski državljan ali stalni prebivalec Avstralije. Če je le-ta mlajši od 18 let, lahko sponzorstvo opravlja starš ali skrbnik (Basics of Australian Immigration Law, 2006).

Sponzoriranje staršev: možno je za tiste, ki opravijo t. i. Balance of family test (vsaj polovica njihovih otrok mora bivati v Avstraliji). Njihov prihod sponzorirajo njihovi otroci, ki so lahko ali avstralski državljani ali stalni prebivalci. Starši, ki so dovolj stari, lahko zaprosijo za avstralsko pokojnino. Ponavadi je potrebno bivati v Avstraliji vsaj 3 leta, da je možno takšno sponzoriranje (Basics of Australian Immigration Law, 2006; Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006).

Sponzoriranje otrok ali posvojencev: za tako obliko sponzorstva je potrebna starost 18 let in avstralsko državljanstvo ali status stalnega prebivalca. Če je oseba mlajša od 18 let in partner polnoleten, potem lahko on oz. ona sponzorira otroke. V vsakem primeru je potrebno dokazati zmožnost preživljanja otroka, kar je včasih lahko malo težje, predvsem če je otrok že dopolnil 18 let (Basics of Australian Immigration Law, 2006; Department of Immigration and Multicultural Affairs, 2006).

4.4.3 DELAVSKI OZ. EKONOMSKI/SKILL PROGRAM

Program spodbuja priseljevanje delavne sile za različna področja in s širokim spektrom znanja. Avstralija vsako leto podeli več deset tisoč delavskih viz namenjenih različnim poklicom v različnih državah – glede na potrebe.

Independent program: predstavlja neodvisne prošnje posameznih delavcev. Avstralska imigracijska politika "zahteva" priseljence s profesionalnimi, tehničnimi in trgovskimi veščinami – to pomeni, da mora biti poklic kandidata na uradnem seznamu imenovanem Skilled Occupation List (SOL). Kandidati morajo najprej prestati t. i. Pre-Application Skills Assessment, ki vsebuje postopek, v katerem je potrebno predložiti svoje kvalifikacije in delovne izkušnje za to odgovorni ustanovi v Avstraliji. Vsak kandidat je nato ocenjen s t. i. točkovnim testom (point test), kjer točkujejo veščine oz. delovne sposobnosti, znanje angleščine in starost. Dodatne točke so, če ima zakonski partner določene delovne izkušnje oz. veščine, investicije v Avstraliji, delovne izkušnje v Avstraliji ali znanje tujih jezikov. Po prestatem točkovnem testu je potrebno zadovoljiti tudi zdravstvene in karakterne standarde. Kandidati, ki testa ne prestanejo so lahko vseeno izbrani s strani določene regionalne oblasti

(Basics of Australian Immigration Law, 2006; Department of Immigration and Multicultural Affair, 2006).

Skilled-Australian Sponsored (SAS) program: prav tako kot independent program vsebuje točkovni test, kjer se ocenjujejo delovne sposobnosti, znanje angleščine, starost, družinske vezi v Avstraliji in status sponzorjev. Dodatne točke dobijo kandidati, če ima njihov zakonski partner določene delovne izkušnje oz. veščine, če ima denar za investicijo v Avstraliji, delovne izkušnje v Avstraliji ali znanje tujih jezikov. Posebnost programa je sponzorstvom saj podjetja s sedežem v Avstraliji sponzorirajo uslužbence, za delo pri njih. Začasne prebivalce lahko v Avstralijo delodajalec pripelje kot kvalificirane delavce in njihove družine za delo v njegovem podjetju za največ 4 leta, če njihove sposobnosti, veščine, kvalifikacije niso dosegljive v Avstraliji. Drugi uslužbenci lahko pridejo kot vajenci oz. opravljajo v Avstraliji pripravništvo. V vseh primerih mora biti sponzorstvo locirano v Avstraliji in dovoljeno s strani Urada za imigracije. Če je sponzorstvo odobreno, sledi prošnja za vizo in pregled zdravstvenih in karakternih standardov. Sponzor začasnega prebivalca je odgovoren za vse finančne obveznosti, ki jih ima sponzoriranec do Commonwealtha. Začasen prebivalec naj ne bi zamenjal delodajalca brez odobritve Urada za imigracije (Basics of Australian Immigration Law, 2006; Department of Immigration and Multicultural Affair, 2006). Sponzoriranci kot stalni prebivalci morajo biti visoko kvalificirani. To pomeni, da morajo opravljati delo, ki zahteva najmanj 3 leta pripravništva in 3 leta "pokvalifikacijskih" izkušenj. Sponzor mora najprej dokazati, da je poskušal delovno mesto zapolniti z avstralsko delovno silo (Basics of Australian Immigration Law, 2006; Department of Immigration and Multicultural Affair, 2006).

Employer nomination scheme omogoča delodajalcem, da predlagajo visoko kvalificirano delovno silo, ki bo nadomestila delovna mesta, za katera v Avstraliji ni primerne delovne sile, Regional sponsored migration scheme (RSMS) pa jim omogoča, da v izbranih območjih in v območjih z nizko rastjo prebivalstva predlagajo kvalificirane delavce, ki bi zasedli "prazna" delovna mesta (Basics of Australian Immigration Law, 2006; Department of Immigration and Multicultural Affair, 2006).

Skill Australian Linked: kategorija je najbolj pogosta oblika migracij. Poklic osebe, ki je sponzorirana, mora biti na seznamu Skilled Occupation List (SOL), ta oseba pa mora prestati tudi točkovni test (dodatne točke za sponzorstvo). Posebne koncesije se podeljujejo kandidatom, katerih sponzor živi v posebej označenih predelih Avstralije. Nekateri kandidati so lahko sponzorirani brez točkovnega testa: po letih odvisni sorodniki, osebe, ki pomagajo bolnim ali starejšim ljudem, edini še živeči sorodniki, osiroteli sorodniki. V tej kategoriji je potreben Assurance of support (Basics of Australian Immigration Law, 2006; Department of Immigration and Multicultural Affair, 2006).

5 PRISELJEVANJE SLOVENCEV V AVSTRALIJO

5.1 PRVI SLOVENCİ NA PETEM KONTINENTU

Migracije slovenskega prebivalstva so se začele v drugi polovici 18. stoletja z uvedbo avstrijskega zakona o obveznam šolstvu (1774) in v prvih desetletjih 19. stoletja, ko je prišlo do "komunikacijske revolucije" in s tem do hitrejšega pretoka informacij. Posledica tega je bila izgradnja južne železnice (1857), kar je povzročilo množično izseljevanje kmečkega prebivalstva iz najbolj zaostalih področij (Dolenjska in Prekmurje). Svobodno izseljevanje pa je od leta 1867 naprej omogočala tudi avstroogrška zakonodaja. Prvi kontakt z Avstralijo so imeli vojaki (v mornarici) in razni pustolovci (Čebulj Sajko, 2001). Prvi Slovenec, ki je videl Avstralijo je bil Matija Kliner, ki je prispel v Avstralijo nekje med letoma 1857 in 1859, sledil pa mu je Rihard Pogačnik leta 1860. Trideset let za njima je Avstralijo obiskal Anton Dolenc, ki je pisal dnevnik o svojih doživetjih na poti. Nihče izmed njih pa se ni odločil za stalno naselitev v Avstraliji (Slovenska izseljenska književnost, 1999). Njihove potopise so objavljale Bleiweisove Novice in Slovenski narod. Leta 1899 je izšla knjiga Josipa Vrhovca z naslovom Avstralija in nje otoki. Vsi so opisovali Avstralijo kot na glavo postavljen svet. Prebivalstvo pa se ni odločalo za odhod v Avstralijo predvsem zaradi oddaljenosti. Do leta 1910 so se v Avstralijo izselili le posamezniki (iz celotne Avstro-Ogrske 4097), o katerih so pisali tudi domači časopisi. Leta 1909 je uredništvo Slovenskega doma objavilo pismo D.F. Petka, ki je živel v avstralskem Bidgetownu; v Mohorjevem koledarju za leto 1913 lahko beremo o življenju gospoda Kumarja v Sydneyu; časopis Čas iz leta 1925 pa poroča o poti v Avstralijo avtorja Josipa Rodice itd. Pomembni statistični podatki za to obdobje se nahajajo še v popisih izseljencev z območja tedanje goriške nadškofije: iz sežanskega okrajnega glavarstva se je med letoma 1910 in 1913 v Avstralijo izselilo petnajst moških. Prva svetovna vojna in neurejene razmere takoj po njej so začasno zavrle izseljevanje, ki se je z vso močjo zopet začelo v dvajsetih letih 20. stoletja. Med obema vojnama, ko je v tujini že živelo okrog 300.000 rojakov, je izseljevanje iz Slovenije postalo organizirano in leta 1921 je začela odhajanje iz nekdanje Jugoslavije spremljati tudi domača statistika. Med vojnama so v Avstralijo odhajali predvsem Primorci (zaradi okupacije Italije), pa tudi posamezniki iz drugih delov Slovenije (npr. iz Bele krajine in Notranjske) (Čebulj Sajko, 2001). Redko pričevanje iz tega obdobja je zapis Marije Andreis Življenjska pot Jožeta Pluta "Ateja", ki govori, kako se je v Avstralijo priselil njen oče, doma iz Bele krajine (Enciklopedija Slovenije, 2002). Po podatkih Rafaelove družbe je leta 1931 v Avstraliji živelo 700 Slovencev. O izseljevanju Slovencev v Avstralijo pred drugo svetovno vojno so sicer skromno, pa vendarle pisali tudi nekateri povojni avtorji v Slovenski kroniki (1954) in Slovenskem koledarju (1973). Množično odhajanje pa se je začelo šele po letu 1945 (Čebulj Sajko, 2001).

5.2 IZSELJEVANJE SLOVENCEV V AVSTRALIJO PO 2. SVETOVNI VOJNI

Nove politične razmere po 2. svetovni vojni so povzročile beg številnih intelektualcev pa tudi kmečkih družin (leta 1974 je bilo izven slovenskih meja 7.000–10.000 slovenskih političnih beguncev). Slovenski begunci so bili nastanjeni v begunskih taboriščih v Italiji, Nemčiji in na avstrijskem Koroškem (v Spittallu in Judenburgu). UNRRA in IRO sta jim nudila brezplačno hrano in posteljo ter brezplačen transport do dežele izselitve. Avstralija je po 2. svetovni vojni potrebovala predvsem zdrave in močne delavce. Zato so morali priseljenci opraviti zdravniške preglede in podpisati pogodbo z avstralskim imigracijskim uradom o 2-letnem bivanju in delu

v Avstraliji. Med prvimi, ki so migrirali, so bili Primorci (iz Istre, Trsta, Gorice in Brd). Med njimi so prevladovali kmetje in nekvalificirani delavci, ki so bili ob prihodu zelo razočarani (Čebulj Sajko, 2001). Povojni migrantje so prišli v Avstralijo kot "razseljena oseba" (displaced person – D. P.) ali "begunec" (refugee – reffo), ki so jih po prihodu nastanili v delovnih taboriščih, kot so bila Barhurst, Greta, Liverpool ali Villawood v New South Walesu ali v Bonegilla v Viktoriji (Slovenska izseljenska književnost, 1999).

Slika 3: Vhod v delovno taborišče Bonegilla

Vir: Immigration Museum, 2006

Pričakalo jih je neznanje jezika in drugačno (tuje) okolje. Gospodarske razmere v Jugoslaviji so v 50-ih spodbujale izseljevanje, saj je industrializacija povzročila razslojevanje kmetov. Tako jih je veliko odšlo v mesta, nekateri pa so se podali v tujino (v Avstraliji naj bi leta 1953 po poročanju Slovenskega izseljenskega koledarja živelo okrog 5.000 Slovencev). V 50-ih so v Avstralijo odhajali Primorci in Prekmurci, Avstralija pa je sprejemala tudi begunce iz Trsta. Odhajali so predvsem samski moški in poročeni pari v starosti med 18. in 25. letom z nižjo ali srednjo strokovno izobrazbo. Konec 50-ih so začeli emigrirati sovaščani skupaj in tako izoblikovali "emigracijske otoke". V Avstralijo jih je prišlo od skupnega števila izseljenih Slovencev na prelomu leta 1959/60 kar 9 % iz Ilirske Bistrice in 8,4 % iz Postojne. Poleg naključnih odločitev za izselitev na peti kontinent, so se začeli pojavljati tudi primeri verižnega emigriranja, ki je temeljilo na sorodstvenih zvezah med izseljenimi in doma živječimi osebami. Prihajalo je tudi do porok po pošti ali preko zastopnika. Vzporedno z boljšo organizacijo izseljevanja so se spreminjali tudi načini in pogoji potovanja: večina je še vedno potovala v Avstralijo z ladjami iz Genove ali Neaplja, postopoma pa se je že uveljavljal letalski transport izseljencev. Slovenci so na ta način zapuščali Evropo iz Trsta ali Milana. Leta 1963 je Jugoslavija odprla meje, kar je poleg socialno-ekonomskih migracij povečalo še verižne migracije – nekateri so si že lahko privoščili, da so povabili k sebi svoje sorodnike, ki so nato za stalno ostali pri njih. V Avstraliji so bila težko pričakovana predvsem dekleta, zaradi pomanjkanja žensk v avstralski populaciji pa tudi redkih primerov pripravljenosti sklepanja zakonskih zvez s partnerjem tuje narodnosti. Po izteku delovnih pogodb se je večina izseljencev odločila za nadaljnjo oz. stalno izselitev kot pa vrnitev domov. Do leta 1965 se je največ izselilo zidarjev, električarjev, pleskarjev, šivilj, šoferjev, kuharjev, natakharjev in gospodinjskih pomočnic med 15. in 39. letom. Veliko jih je odšlo tudi zaradi avanturizma.

Vedno več so jih v Avstralijo vabili sorodniki, ki so se že popolnoma navadili na nov način življenja. Potovali so s potnimi listi, za vstop v Avstralski Commonwealth pa so potrebovali turistično ali delovno vizo. Od leta 1966 so jo lahko dobili na avstralskem migracijskem uradu v Beogradu, pred njegovo ustanovitvijo pa na britanskem konzulatu v Zagrebu. Pri omenjenih ustanovah so zainteresirani dobili tudi potrebne informacije o Avstraliji, poleg tega pa so postali stiki med avstralskimi Slovenci in domovino raznovrstnejši, pogostejši in bolj organizirani, kar je obema stranema prinašalo informacije iz prve roke. Izseljenci so svoja pisma pošiljali v Rodno grudo in z Avstralijo seznanjali Slovence. O vsakoletnih obiskih, ki so od leta 1966 dalje s strani izseljencev postali organizirani, so poročali tudi v Slovenskem izseljenskem koledarju. Leta 1968 je kot prvi uradni obiskovalec iz Slovenije odšel v Avstralijo škof Janez Jenko, štiri leta pozneje pa tudi delegacija Slovenske izseljenske matice. Vrh naj bi izseljevanje doseglo v 60-ih letih (leta 1968 naj bi v Avstraliji živelo 22.000 Slovencev). V sedemdesetih so ugodnejše družbene in gospodarske razmere v Jugoslaviji umirile izseljevanje (čeprav je še vseeno potekalo – zaradi boljšega zaslužka). "Beg možganov" se je v tem času preusmeril v države zahodne Evrope. Izseljenci so lahko od leta 1969 v Avstralijo odšli neposredno iz Jugoslavije z ladjo iz Splita (prej iz drugih pristanišč v tujini), od leta 1971 pa z letalom iz Beograda. V razmerju z ostalimi "Jugoslovani", katerih število v Avstraliji je ravno v začetku sedemdesetih let močno naraslo, pa so bili Slovenci med manj pogostimi potniki. Večinoma so bili to samski ljudje, ki so v Avstralijo odhajali na obisk in sprva niso nameravali za stalno ostati v tujini. Boljši življenjski standard in pogosta sklenitev zakonske zveze pa sta spremenila njihovo začasno izselitev v stalno. Gre za t. i. "emigracijo s potnim listom", "turistično emigracijo". Kontinuirano izseljevanje Slovencev v Avstralijo se je zaključilo okrog leta 1975 (Čebulj Sajko, 2001). Leta 1990 naj bi bilo po podatkih iz Enciklopedije Slovenije v Avstraliji 25.000–30.000 Slovencev (Enciklopedija Slovenije, 1988). Večje slovenske skupnosti so nastale v obmorskih mestih (Perth, Adelaide, Hobart, Melbourne, Sydney, Newcastle, Brisbane, Cairns in Darwin) ter v notranjosti (Canberra, Mt. Isa). Izseljenci so se povezali z domačimi institucijami in institucijami v domovini. Pojavljati so se začeli tudi tokovi povratništva, vendar naj bi se do leta 1981 vrnilo le okrog 30 družin. Po osamosvojitvi je v Avstralijo odšlo zelo malo Slovencev (Čebulj Sajko, 2001).

5.3 RAZMERE OB PRIHODU SLOVENCEV

Večina slovenskih izseljencev je prišla v Avstralijo po letu 1945 – v obdobju asimilacijskega pristopa avstralske vlade do novih priseljencev. Temu obdobju je sledil prehodni, t. i. integracijski čas, ter obdobje avstralskega multikulturalizma (Čebulj Sajko, 2000).

Ne glede na vzrok izselitve iz Slovenije, je večina izseljencev takoj po vojni prišla v Avstralijo z oznako "razseljena oseba" (displaced person – D. P.) ali "begunec" (refugee – reffo). Položaj obeh je bil izenačen in določen z imigracijsko politiko. Življenje izseljencev je zaradi njihovega statusa potekalo po ustaljeni poti: prihod, zbirno taborišče (kamp, lagar), selitve po Avstraliji (menjava zaposlitev in bivališč) in ustalitev (stalna zaposlitev in bivališče, zagotovljena eksistenca, družinsko življenje, pridobljeno znanje pogovorne angleščine). Leta 1945 je bilo avstralsko gospodarstvo opustošeno. Primanjkovalo je novih delovnih moči, zaradi česar si je avstralski minister za imigracijo Arthur Calwell zamislil 2-odstotno letno rast prebivalstva, od katerega naj bi 1 odstotek predstavljal naravni prirastek, 1 odstotek pa imigracija. V etnični sestavi priseljencev naj bi v bodoče vladalo razmerje deset Britancev na enega Nebritanca. Prvi bi v deželo prihajali svobodno, z brezplačnim transportom in brez vsakršnih omejitev; medtem ko je za ostale avstralska vlada predvidevala nadaljne selekcije, po katerih bi samo izbranim, t. i. "assisted migrants", pomagala pri

financiranju poti. S tem bi si zagotovila stalno kontrolo nad etničnim poreklom, spolom, poklicem, starostjo in zdravstvenim stanjem novih priseljencev. Nadalje naj bi se vsak priseljenec naučil angleščino, s čimer bi med seboj poenotili različne vrednote, tradicije in religije. Med Nebritanci naj bi prevladovali nekvalificirani delavci, ki bi opravljali težka fizična dela. Že leta 1947, ko se je začela izvajati Calwellova politika, se je izkazalo, da v Veliki Britaniji ni več na voljo predvidenega populacijskega potenciala za priselitev v Avstralijo. Tako je vlada morala začeti sprejemati begunce iz evropskih taborišč. V času ko so priseljenci čakali na prvo zaposlitev, so dobivali le skromno tedensko denarno podporo (pet šilingov na teden). Takoj po dodelitvi dela se je pričelo ločevanje družin, obiskovanje pa je bilo zaradi velikih razdalj skoraj nemogoče. Slovenci so, tako kot ostali begunci, morali po pogodbi ostati v Avstraliji dve leti in na ta način odslužiti brezplačen transport. Moški so ne glede na svoj poklic in izobrazbo najpogosteje opravljali težaška dela (gradnja cest in železnic, sekanje sladkornega trsa ipd.), medtem ko so ženske bile predvsem služkinje. Veliko jih je zaradi nezadovoljstva s svojo zaposlitvijo začelo iskati drugo delo. Vendar so se v okviru pogodbe še vedno lahko zaposlovali le kot nekvalificirani delavci (Avstralija njihove prejšnje izobrazbe ni priznavala). Njihov dom so predstavljala taborišča ali pa so bili najemniki sob pri delodajalcih. V petdesetih letih se je etnična homogenost avstralske družbe pričela že močno rušiti, zaradi česar je vlada določila, da so imeli Britanci in angleško govoreči imigranti enakopraven položaj z Avstralci, medtem ko so neangleško govoreče priseljence imeli za "drugorazredne prebivalce" z najnižjimi položaji v družbi (Čebulj Sajko, 2000).

Slovencem, ki so prišli na avstralski kontinent v petdesetih letih (leta 1951 naj bi jih bilo že 3000), je bilo po prihodu v novo okolje lažje, saj so se v mestih in taboriščih že lahko vključili v občasna srečanja svojih rojakov (prejšnjih priseljencev), katerim je v tem času že potekla dvoletna pogodba (bili so svobodnejši in samostojnejši). Poznali pa so tudi imigracijsko zakonodajo, po kateri je versko življenje etničnih skupin lahko potekalo v njihovem maternem jeziku. Leta 1951 sta tako prišla v Sydney p. Beno Korbič in p. Klavdij Okorn, ki sta poleg ohranjanja katoliške vere in verske vzgoje še povezala Slovence in jim pomagala prebroditi začetne težave. Leta 1952 so Slovenci v kampu Sant Marys s pomočjo obeh duhovnikov zečeli tiskati prvi slovenski verski mesečnik v Avstraliji – Misli. Pod vodstvom duhovnikov so lahko delovale tudi etnične šole (prva v Sydneyu je nastala leta 1955) in društva (leta 1953 je bila ustanovljena Zveza Slovencev v Sydneyju). Družabne prireditve so potekale po mašah ali ob verskih praznikih. Sprva v najetih cerkvenih dvoranah, sčasoma pa v hišah, ki so jih duhovniki dobili v uporabo za svoje rojake in jih preuredili v začasna bivališča za nove priseljence. Tako so se ob pomoči prvih priseljencev zmanjševali tudi asimilacijski pritiski na nove priseljence. Tudi novi priseljenci so se še vedno zaposlovali po pogodbi za dve leti v nekvalificiranih poklicih. Veliko moških je odšlo na delo v Snowy Mountains (gradnja hidrocentrale), manj pa na polja sladkornega trsa, rudnike ipd. Velikokrat je prihajalo do diskriminacije s strani Avstralcev. Avstralija je, da bi čim hitreje asimilirala "nove Avstralce", dovolila sporazumevanje v kampih, na delovnih mestih, v bolnicah, šolah in ostalih javnih ustanovah le v angleškem jeziku. Jezik je bil zaradi tega eden izmed pomembnih dejavnikov oblikovanja etničnih naselij konec petdesetih in še bolj v šestdesetih letih. Znotraj teh so imigranti lahko zadovoljevali svoje kulturne, verske in socialne potrebe. Poleg tega so si priseljenci izborili še pravico do svojih društev in organizacij, ki so že pred tem delovale pod okriljem etničnih verskih središč. Tako so se na ta način organizirali tudi Slovenci živeči v večjih mestih od Perthu do Newcastla. Dejavnosti društvenega delovanja so vključevale slovenske dopolnilne šole, pevske zборе, ansamble, folklorne in igralske skupine, družabne prireditve ter športna tekmovanja. Po poteku dvoletnih pogodb so prvi priseljenci začeli prehajati v fazo postopne ustalitve glede na stalno bivališče, zaposlitev, družinsko življenje,

druženje z rojaki in komuniciranje v angleškem jeziku. S tem se je prava asimilacija šele začela. Pojavili so se tudi prvi dvomi o vrnitvi domov. Večina je svoje bivanje podaljšala. Dvomi so se pojavljali predvsem pri ekonomskih migrantih, saj politični izseljenci niso imeli nobene druge alternative. Vzporedno s postopnim osamosvajanjem posameznika in družin je naraščala njihova želja po druženju s svojimi rojaki, s čimer so Slovenci začeli svoj prosti čas preživljati med ostalimi rojaki (Čebulj Sajko, 2000).

Avstralija je v šestdesetih letih ugotovila, da je njena politika asimilacije obsojena na propad, zaradi česar so se odločili za politiko integracije, ki jih bo popeljala do multikulturalizma. Dejansko je to pomenilo, da je Avstralija od priseljencev pričakovala asimilacijo v daljšem času in ne več takoj po prihodu. Vendar se je moral priseljenec v boju za preživetje čim hitreje vključiti v novo okolje. Za slovenske priseljence v tem obdobju je značilno, da so že imeli znance ali sorodnike v večjih avstralskih mestih, pri katerih so lahko bivali takoj po prihodu in jim ni bilo treba živeti v zbirnih taboriščih ali kampih. V Melbournu so priseljence že v pristanišču pričakali duhovniki in jim ponudili bivanje v prenovljenem Baragovem domu. V Sydneyju pa so jih obiskovali po kampih ter jih napotili k Slovencem, ki so oddajali sobe. Pa tudi razmere v lagarjih so se izboljšale. Poklici, ki so jih opravljali, so ostali podobni kot v prejšnjih obdobjih, le da se jih je sedaj vedno več zaposlovalo v urbanih okoljih in čedalje manj na podeželju. Sicer so še vedno morali podpisati dvoletno pogodbo, a so si lahko takoj po prihodu sami poiskali delo – v večini primerov so jim pri tem pomagali sorodniki, prijatelji in znanci. Povsem običajno je bilo hitro menjavanje delovnih mest in krajev bivanja. Zaradi slabega znanja angleškega jezika priseljencev je avstralska vlada poleg tečajev angleškega jezika organizirala še dopisne šole. Medsebojna pomoč med priseljenci je krepila družbeno vlogo posameznih etničnih skupin v avstralski družbi, kar je pomenilo, da so priseljenci vedno manj potrebovali usluge in pomoč vladnih ustanov. Priseljenci so se zaradi rojakov čutili socialno varnejše in manj ogrožene. Vedno večji vpliv so imeli intelektualci (Čebulj Sajko, 2000).

V sedemdesetih se je porušil koncept monokulturalne avstralske države in identitete, ki v resnici nikoli ni obstajala, saj je Al Grassby zaradi velikih potreb po delavcih uzakonil legalizacijo kulturnega pluralizma in tako so se v Avstralijo začeli priseljevat tudi Azijci. Grassby je menil, da bi morala Avstralija postati "družina narodov". Nova politika vlade je od leta 1977 dalje temeljila na treh parlamentarnih odredbah: javne institucije v državi so morale svoje delovanje preoblikovati in prilagoditi zahtevam etnično raznolikega prebivalstva, s čimer so bili omogočeni enakopravni družbeni odnosi; da bi bil mogoč nadaljnji razvoj različnih kulturnih identitet je z "etničnimi programi" in finančno podprla ohranjanje kulturnih dediščin in jezikov etničnih skupin; uvedla je enake možnosti pri zaposlovanju in političnem udejstvovanju vseh prebivalcev Avstralije ne glede na rasno ali etnično pripadnost. Avstralska družba naj bi v bodoče delovala po načelu tolerantnosti večine do manjšin in obratno, lojalnosti manjšine do večine. Ustanovljeni so bili posebni centri za pomoč imigrantom pri iskanju zaposlitve, stanovanj, pri učenju angleškega jezika, prevajanju ipd. Tudi na mestnih ulicah je bilo možno opaziti uveljavljanje multikulturalizma. Javno se je govorilo v več jezikih, v kinodvoranah so predvajali vedno več tujih filmov, povečala se je ponudba hrane in pijače v restavracijah in trgovinah, predvajalo se je vedno več tuje glasbe itd. Prihajalo pa je do sporov znotraj etničnih skupin samih, ki so bili zgodovinsko pogojeni z regionalnim, lokalnim izvorom posameznika. Razlike so se kazale v verski, kulturni in politični pripadnosti članov določene etnije, ki so znotraj nje povročale nastanek podskupin. To se je zgodilo tudi s Slovenci. Za to obdobje je za Slovence značilno, da je prišlo do sprostitve notranjih emocionalnih potreb po ohranjanju povezav z izvorno družbo. Vedno več je bilo konfliktov in nasprotovanj med t.i. političnimi in ekonomskimi emigranti. Sodelovati z domovino ali ne je

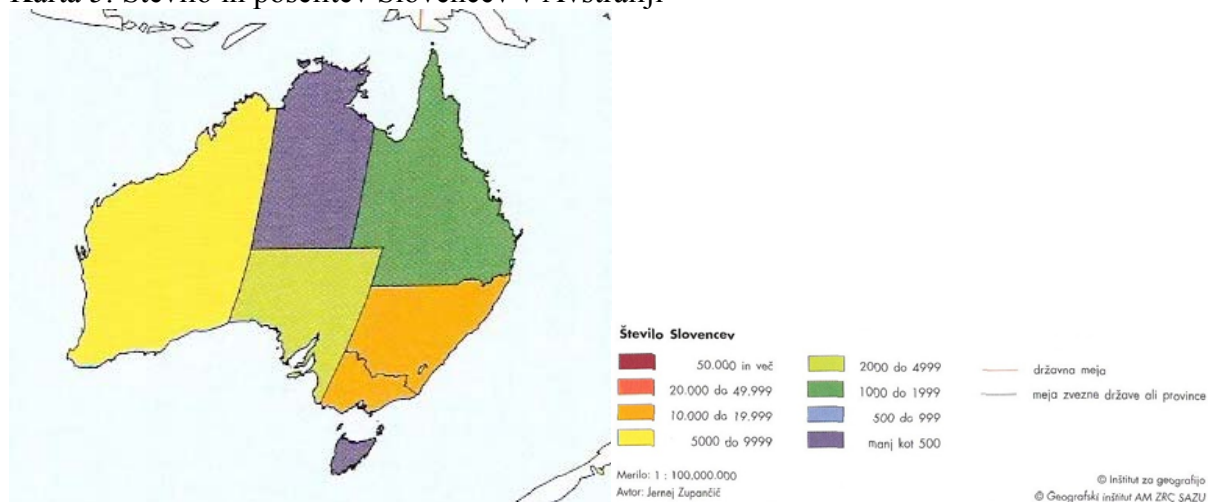
postalo politično vprašanje, ki je povzročilo diferenciacijo avstralskih Slovencev v organiziranih društvih. Izven obeh struktur pa so ostajali tisti, ki niso hoteli biti politično opredeljeni in so se združevali zaradi drugačnih interesov. Slovenci se tudi niso izključno poročali med sabo, ampak tudi s pripadniki druge narodnosti. Zunanje znake etnične identitete Slovencev (narodna noša, hrana, jezik, glasba) so ohranjale predvsem prve generacije povojnih izseljencev v Avstraliji. V javnosti so se Slovenci redno udeleževali vsakoletnih etničnih festivalov, ki so vključevali nastope folklornih skupin, pevskih zborov, razstav nacionalne hrane, arhitekture in ročnih izdelkov (Čebulj Sajko, 2000).

Slovenski priseljenci so v Avstraliji tako "preživeli" več političnih poskusov integracije in asimilacije v avstralsko družbo. Najbolj so bili na udaru prvi priseljenci, saj je vlada takrat na vse možne načine poskušala vse priseljence spremeniti v Avstralce. Ti priseljenci so bili najmočnejši. Za ohranjanje slovenstva je bilo potrebno veliko truda, predvsem zato, ker se Slovenci niso naseljevali strnjeno ampak razpršeno, s čimer niso imeli veliko stikov med sabo. Stike so predstavljale razne prireditve, ki so jih organizirala društva, ki pa so bila delno politično opredeljena. Ti priseljenci ob stiku z Avstralijo niso imeli nobene pomoči pri privajanju na nov način življenja, v primerjavi s kasnejšimi migranti, ki so jih ob prihodu že pričakali ali znanci ali pa slovenski duhovniki. Ti so jim nudili osnovno pomoč v novi državi. Njim je bilo tako zelo lažje. Povojni priseljenci so si morali sami poiskati službe, stanovanje itd., medtem ko so kasnejšim priseljencem pri tem pomagali. Tudi politika je takrat že ugotovila, da popolna asimilacija priseljencev ni mogoča, in so omehčali svoje zakone v zvezi s priseljenci (jezik, služba,...). Tako je še enkrat treba poudariti, da so povojni priseljenci ohranili slovensko kulturo, kljub močnim vplivom večinskega prebivalstva in ostalih etničnih skupin in predstavljajo pionirje organiziranosti avstralskih Slovencev.

5.4 SLOVENCİ V AVSTRALIJI DANES

Po podatkih popisa naj bi v Avstraliji leta 2001 živelo 6.685 Slovencev in 14.189 potomcev slovenskih priseljencev (The People of Australia, 2003), malo večje številke pa omenja Enciklopedija Slovenije po kateri naj bi v Avstraliji živelo 25.000–30.000 Slovencev in njihovih potomcev (Enciklopedija Slovenije, 1988). Podobne številke so v Geografskem atlasu Slovenije, kjer dr. Zupančič ocenjuje, da je v Avstraliji slovenska skupnost velika okrog 25.000 ljudi in je dobro organizirana. Največ Slovencev in prebivalcev slovenskega etničnega porekla živi v zveznih državah Novi Južni Wales (z glavnim mestom Sydney) in Viktoriji (Melbourne) (Zupančič, 1998). Od 20.876 ljudi, ki so se v popisu opredelili za Slovence oz. slovenske potomce, jih je slovenščino kot jezik sporazumevanja doma uporabljalo 5.066 (The People of Australia, 2003). Slovence najdemo v večjem številu v Perthu, Adelaidu, Hobartu, Sydneyu, Newcastlu, Brisbanu, Cairnsu, Darwinu in Melbourne (Čebulj Sajko, 2001), kjer naj bi po neuradnih podatkih bilo 6.000 slovenskih priseljencev in njihovih potomcev (City of Melbourne, 2006).

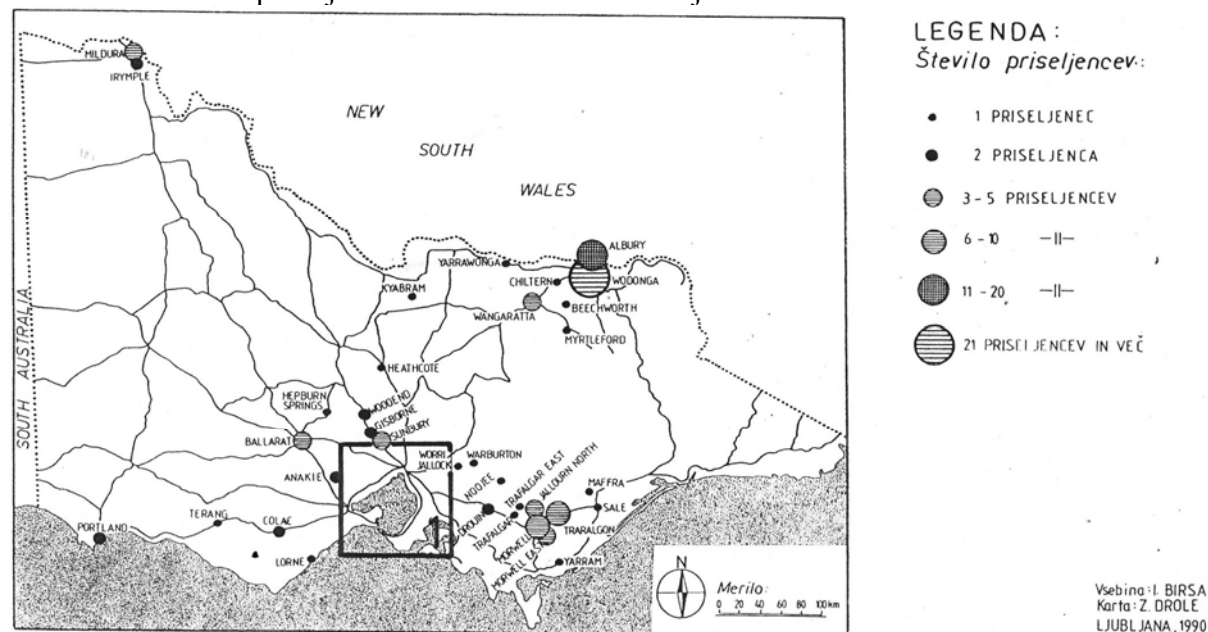
Karta 5: Število in poselitev Slovencev v Avstraliji

Vir: Geografski atlas Slovenije: država v prostoru in času, 1998

Po Zupančiču naj bi v Viktoriji živel med 10.000 in 20.000 Slovencev in njihovih potomcev, medtem ko podatki popisa 2001 govorijo o številki okrog 10.000 (Zupančič, 1998; The People of Australia, 2003). Največja skupnost je v Melbournu in je opisana v naslednjem poglavju, Slovenci in njihovi potomci pa v večjem številu živijo še v Milduri, Wodongi, Traralgonu in Morwellu, kjer se ukvarjajo predvsem s kmetijstvom, in Ballaratu, ki je pomembno rudarsko središče (zlato) (Birska, 1992).

Karta 6: Slovenski priseljenci v zvezni državi Viktorija

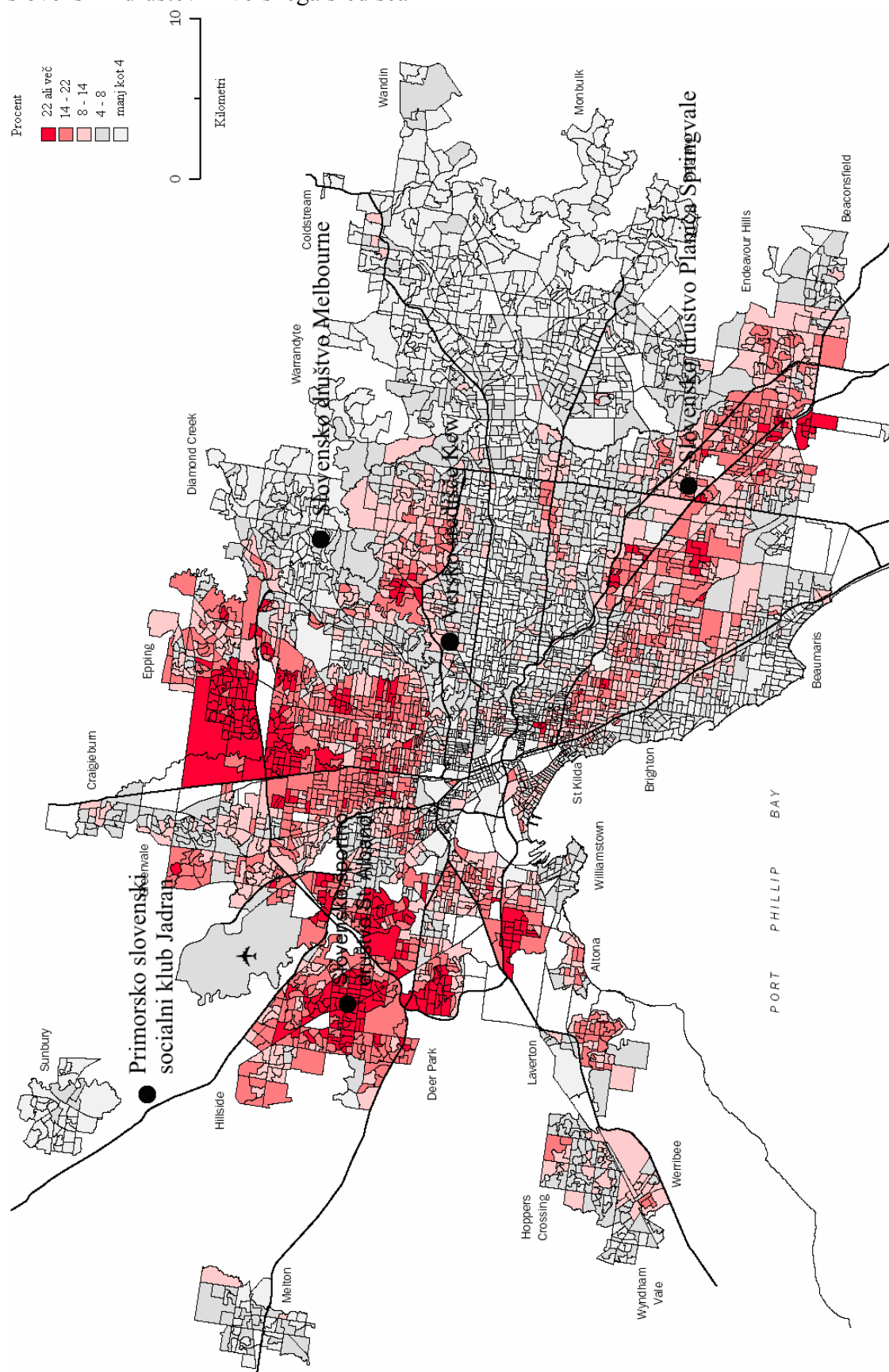
Vir: Birska, 1992

5.5 SLOVENC V MELBOURNU

Melbourne je bil in je še danes za Slovence zelo privlačno mesto, saj je imelo dovolj prostih delovnih mest, v njem pa je živel že veliko priseljencev iz Jugoslavije in drugih slovanskih držav, s katerimi so si bili slovenski izseljenci najbližje. Prva raziskava o Slovencih v

Melbournu je bila opravljena leta 1957 s strani Slovenskega društva Melbourne, ki je razkrila, da je poselitev Slovencev zelo razpršena. V Melbournu so našli 536 slovenskih naslovov, največ v Footscrayu ter okrog Carltona in Fitzroya, ki so predstavljali suburbano okolico, medtem ko je St. Albans predstavljal ruralno podeželje z 41 naslovi. Raziskava je pokazala, da se Slovenci naseljujejo v okolici ostalih evropskih priseljencev v nerazvitih predmestjih. Na poselitev je največkrat vplivala cena stanovanj ter bližina industrijskih con, ki so nudile možnost zaposlitve. Družine so si velikokrat delile hiše s pripadniki drugih etničnih skupin. Večina samskih moških pa je živela v hostlih (boarding houses). Njihov glavni cilj je bil nakup zemljišča in postavitev lastne hiše. To pa je bilo možno le v nerazvitih predmestjih, kjer je bila zemlja poceni. V tem obdobju je g. Ogrin izjavil, da je normalno za Slovence, ki je v Avstraliji živel 6 let, da si zgradi hišo. To je pomenilo, da je prebrodil domotožje in si želi v Avstraliji ostati. V šestdesetih se je med Slovenci pojavila želja po življenju v bližini ostalih Slovencev, vendar pa se to ni nikoli popolnoma izpolnilo. Manjši "geti" so se sicer začeli pojavljati, a tega ni bilo veliko. Slovenci so se začeli skupaj naseljevati v zahodnih in severnih predmestjih, kot so Glenroy, Keilor, Altona, Sunshien in Niddrie. Večje število "obalnih" (primorskih) Slovencev v zahodnih predmestjih je privedlo do ustanovitve Slovenskega kluba Jadran. S povečano ekonomsko močjo in socialno mobilnostjo so se začele pojavljati prve želje po preseljevanju znotraj Melbourne. Poceni zemljišča in ugodna lega ter selitev SDM v Eltham je mnoge Slovence privabila v selitev na vzhodno obrobje mesta. Poleg Elthama so bila najprivlačnejša območja Springvale, Noble Park, Glen Waverly and Ringwood. Vedno več Slovencev se je selilo na vzhod tudi zaradi novih industrijskih con v tem predelu. Povečana poselitev na tem območju je privedla do ustanovitve še enega slovenskega društva – Planice v Springvalu. Po oceni Slovenske izseljenske matice je leta 1973 v Melbournu živelo okrog 6.000 Slovencev. Tudi v osemdesetih se je nadeljevalo preseljevanje in priseljevanje Slovencev v bolj privlačnejše vzhodne predele. Vedno bolj so postajala privlačnejša območja okrog slovenskih društev (Jadran, Planica, St. Albans in SDM). Zanimivo pa je, da v primerjavi z drugimi državami Slovenci ne naseljujejo območja okrog slovenske cerkve v Kewu. To je mogoče razložiti s tem, da so bile ob nakupu parcel namenjene gradnji cerkve, vsa zemljišča okrog že prodana, kar je onemogočalo slovensko naselitev v njeni bližini (Birska, 1992).

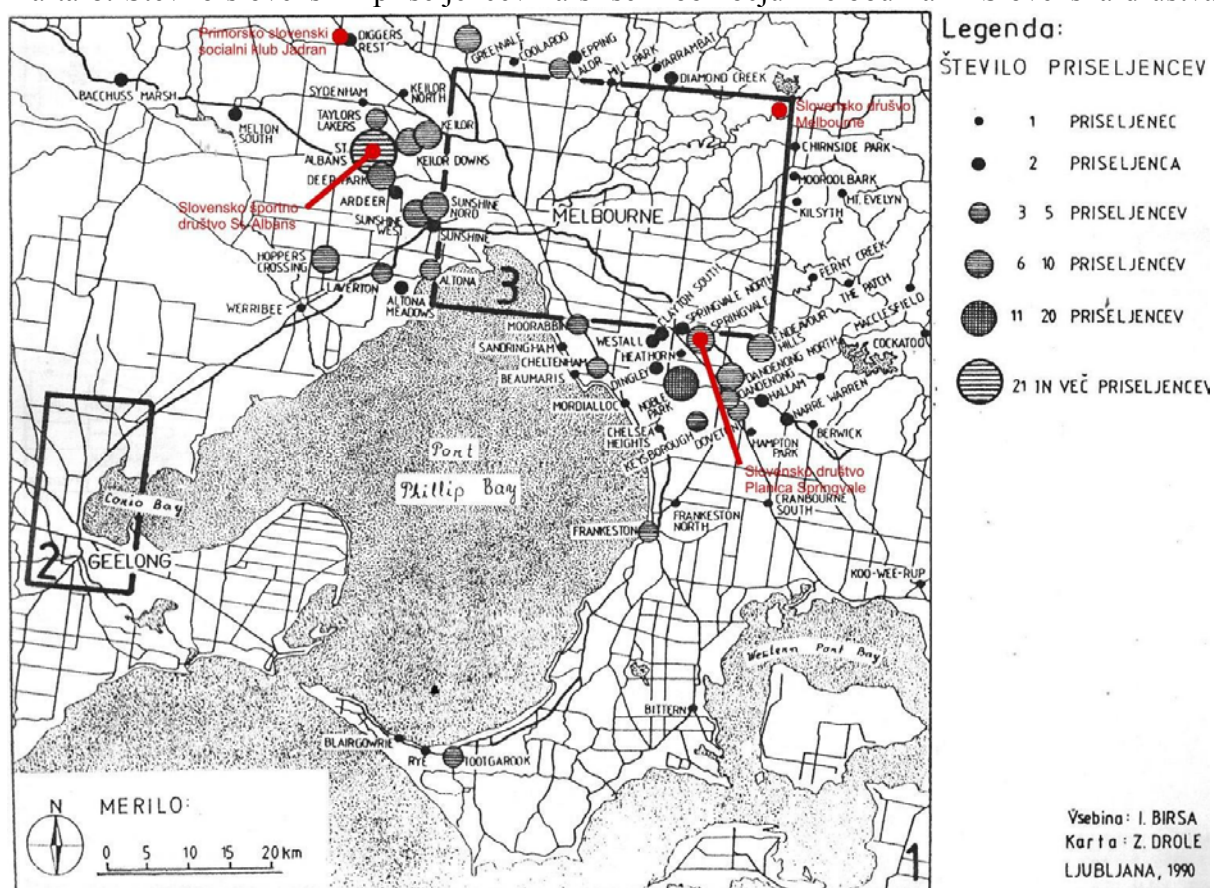
Karta 7: Delež prebivalcev Melbourn rojenih v Južni in Vzhodni Evropi z lokacijami slovenskih društev in verskega središča

Vir: Melbourne... A social Atlas, 2003, str. 20

Danes so v Melbournu predeli, kjer je relativno večja zgoščenost slovenske populacije. Gre za jugovzhodna in zahodna obrobja mest oz. za področju blizu industrijskih kompleksov. Ob prihodu so živeli, kjer je bilo možno najti bivališče. Nekateri so živeli v najetih sobah, drugi so si lahko kupili hiše. Postopoma si je večina kupila lastno hišo v zunanjih, manj razvitih delih Melbournu, kot so St. Albans, Keilor in Sunshine na zahodu, Glenroy na severu ter Springvale na jugovzhodu. V zadnjem času pa je opazen premik proti premožnejšim in prestižnejšim vzhodnim predelom mesta (Birs, 1992). Danes naj bi v Melbournu po ocenah živelo okrog 6.000 Slovencev. Polovica naj bi jih pripadala prvi generaciji, polovica pa drugi in tretji (City of Melbourne, 2006). Vendar ne vemo, če so ti podatki res točni, saj se podatki o Slovencih v Avstraliji zelo razlikujejo. Danes največ slovenskih priseljencev živi na obrobjih mesta. Na jugozahodu predstavljajo pomembe centre Hoppers Crossing, Altona in Laverton, na zahodu Sunshine, St. Albans in Keilor ter na jugovzhodu Springvale, Endeavour in Dandenong. Opazna je torej poselitev Slovencev v bližini slovenskih društev. Slovenci na zahodu imajo v bližini društvi v St. Albansu in Jadran, na jugozahodu Planico v Springvalu, medtem ko je Slovensko društvo Melbourne najbolj oddaljeno od slovenske poselitve (Birs, 1992).

Karta 8: Število slovenskih priseljencev na širšem območju Melbournu in Slovenska društva

Karta 9: Število slovenskih priseljencev v centru Melbourn in lokacija verskega središča

6 ORGANIZIRANOST AVSTRALSKIH SLOVENCEV

Svojevrsten simbol Slovencev po svetu predstavljajo društva, organizacije in verske skupnosti, ki predstavljajo simbol slovenstva v svetu. V zvezni državi Victoria delujejo naslednja društva.

Slovensko versko središče v Kew (Holly Family Slovenian Mission), Melbourne, ima lastno cerkev sv. Cirila in Metoda. Pod njo je manjša dvorana za kulturne prireditve. V prostorih verskega središča je tudi uredništvo verske revije Misli, najstarejše slovenske publikacije v Avstraliji, slovenska dopolnilna šola in prostor za kulturne dejavnosti. V neposredni bližini verskega središča so leta 1992 odprli slovenski dom za ostarele, Dom matere Romane, ki deluje kot javni zavod (Prešeren, 2001). Cerkev sv. Cirila in Metoda je bila zgrajena in blagoslovljena leta 1968 in je najstarejša slovenska cerkev v Avstraliji. Baragov dom je dom raznovrstnim dejavnostim slovenskega misijona v Melbournu in kraj srečevanj, praznovanj in delovnih srečanj slovenske skupnosti v zvezni avstralski državi Viktoriji. V njem deluje tudi Baraga house hostel, ki je bil sprva dom slovenskim fantom, ki so pred pol stoletja množično prihajali v Avstralijo. Pozneje je dajal in daje zavetišče ljudem iz različnih koncev sveta. Baragova knjižnica ima prek 4.000 knjig. Največ je slovenskih, v zadnjih letih pa se povečuje tudi angleška zbirka. V Slomškovi šoli se mlajši otroci učijo osnove slovenskega jezika, organiziran pa je tudi tečaj za odrasle (Slovenski katoliški misijon sv. Cirila in Metoda, Kew, Melbourne, 2006).

Slika 4: Slovensko versko središče v Kew (cerkev sv. Cirila in Metoda in Baragov dom)

Vir: Zorec, 2006

Slovensko društvo Melbourne (Slovenian Association Melbourne Inc.), ustanovljeno leta 1954, je že naslednje leto izdalo mesečnik Vestnik. Istega leta so začeli z zbiranjem denarja za izgradnjo slovenskega doma preko kulturnih prireditev. Dom so zgradili leta 1960. Leta 1962 je društvo izdalo prvo slovensko knjigo, delo Berta Pribca Bronasti Tolkač. Prvotni dom je kmalu postal premajhen, zaradi česar so leta 1972 kupili zemljišče na gričku Eltham, kjer je zrasla stavba v gorenjskem stilu, šola, teniško igrišče, pokrita balinišča in lovska kočica. Od leta 1977 naprej poteka poučevanje slovenskega jezika (Eltam, 2006).

Slika 5: "Muzej" Slovenskega društva Melbourne o Sloveniji

Vir: Zorec, 2006

Slovensko športno društvo St. Albans (Slovenian-Australian Social & Sports Club Association St. Albans Inc.) je bilo ustanovljeno leta 1981 pod imenom Veseli lovci. Društvo je takrat prirejalo strelska tekmovanja, zabave in ples v najeti dvorani. Leta 1991 je pričelo z gradnjo lastnega poslopja in tako je bil prvi ples v delno dokončanih prostorih že istega leta. Slovesna uradna otvoritev doma je bila 7. novembra 1998 (Društvo st. Albans, 2006).

Slovensko društvo Planica (Slovenian-Australian Cultural & Sport Asociation »Planica« Springvale Inc.) je bilo ustanovljeno leta 1972. Prvotni namen je bilo skupno kramljanje, veselje ter gojenje športa in slovenske kulture. Leta 1974 sta bili ustanovljeni dopolnilna šola slovenskega jezika in mladinska folklorna skupina. Leta 1980 je društvo dobilo svoje glasilo Novice. Istega leta je v melbournskem predelu Springvale kupilo zemljišče, na katerem so leta 1982 začeli graditi lastni dom. Odprli so ga leta 1984. Dvorana v njem lahko sprejme okrog 1000 obiskovalcev in velja za največjo slovensko dvorano na območju Melbourne (Slovensko društvo Planica Springvale, 2006).

Primorski slovenski socialni klub Jadran (Slovenian Australian Social and Sports Club »Jadran« Inc.), ustanovljen leta 1971, je v zahodnem delu Melbourne, Keilor, kupil 2 ha zemljišča. Na njem so člani kmalu postavili zasilno "kočo", takoj nato pa so začeli zbirati denar za zidavo večjega doma. Dom je bil dokončan leta 1980. Dvorana sprejme okrog 650 gostov. Ob stavbi so uredili tudi nogometno igrišče, balinišče in park, v katerem so ob pomoči Slovenske izseljenske matice postavili kip pesnika Otona Župančiča (Klemenčič, 2001).

V Zvezni državi Viktorija deluje še Slovensko kulturno in športno društvo Ivan Cankar v Geelongu (kakšno uro oddaljen od Melbourne), Svet slovenskih organizacij Viktorija (Council of Slovenian Organizations of Victoria Australia Inc.) ter Slovensko socialno skrbstvo in informacijski urad. Poleg teh društev v Avstraliji delujejo še naslednja slovenska društva in organizacije: Slovenski klub Adelaide in Versko in kulturno središče Sv. družina Adelaide v Južni Avstraliji. Slovensko društvo Planinka v Brisbanu in Slovensko-avstralska skupnost Gold Coast Bocce - klub Lipa v Queenslandu. Avstralsko-Slovensko društvo, Canberra in Slovenski narodni svet ACT (Australian Capital Territory) v Območju glavnega mesta. Slovenski klub Perth v Zahodni Avstraliji. Slovensko versko središče sv. Rafaela v

Merrylandsu, Slovenski klub Tivoli v Newcastlu, Slovensko društvo Sydney (SDS), Slovenski klub Triglav, Slovenski klub Planica v Wollongongu in Slovensko-avstralski inštitut v Novem Južnem Walesu (Stičišče avstralskih Slovencev – Slovenian network in Australia, 2006). V Avstraliji je tako 19 društev in organizacij, ki skrbijo za razne družbene prireditve in povezanost Slovencev v Avstraliji ter skušajo ustvariti občutek domačnosti.

Pomembno vlogo pri povezanosti igrajo tudi časopisi, televizijski in radijski programi. V Melbournu najdemo naslednje:

Misli so informativni mesečnik za versko in kulturno življenje Slovencev v Avstraliji. Izdajajo ga slovenski frančiškani v Avstraliji pod vodstvom patra Cirila Božiča. Gre za najstarejši časopis slovenske izseljenske skupnosti v Avstraliji, saj je prva številka izšla že leta 1952. Danes izhaja 9 števil na leto, naklada pa znaša med 1500 in 2000 izvodov (Slovenski katoliški misijon sv. Cirila in Metoda, Kew, Melbourne, 2006).

Radio SBS je eden najpomembnejših Avstralskih etničnih radio postaj, saj predvaja program v kar 68 jezikih in ima več kot 650 ur oddajanja tedensko. Slovenski program pokriva mednarodne, avstralske (državne novice in novice v zvezi s slovensko skupnostjo) in slovenske novice poročevalcev iz Avstralije, Slovenije ter Avstrije, Italije in Argentine. Radio redno sodeluje s slovenskimi radijskimi postajami Radio Ognjišče, Radio Maribor, Radio Murski val, Radio Koper, Radio Kranj, Radio Jesenice in drugimi radio postajami, ki redno pripravljajo novice o dogodkih v Sloveniji. Slovenski program je na sporedu dvakrat tedensko in sicer ob torkih in nedeljah med 8.00 in 9.00 na frekvenci 1224 AM, radio pa je možno poslušati tudi preko interneta (SBS Radio, 2006).

Tabela 2: Programska shema radia SBS

Dan/ura	Ponedeljek	Torek	Sreda	Četrtek	Petek	Sobota	Nedelja
6 – 7	World View	World View	World View	World View	World View	Alchemy	Alchemy
7 – 8	Greek	Greek	Greek	Greek	Greek	Greek	Greek
8 – 9	Serbian	Slovenian	Croatian	Croatian	Serbian	Croatian	Slovenian
9 – 10	Vietnamese	Vietnamese	Vietnamese	Vietnamese	Vietnamese	Vietnamese	Vietnamese
10 – 11	Cantonese	Mandarin	Cantonese	Cantonese	Mandarin	Mandarin	Cantonese
11 – 12	Mandarin	French	Khmer	French	French	Khmer	Hebrew
12 – 13	Aboriginal	Albanian	Aboriginal	Maori	Laotian	Hungarian	Yiddish
13 – 14	Polish	Polish	Polish	Polish	Polish	Polish	Polish
14 – 15	Hungarian	Hungarian	Hebrew	Korean	Cantonese	Tongan	Cook Islands Maori
15 – 16	Croatian	Serbian	Yiddish	Serbian	Norwegian	Fijian	Korean
16 – 17	Macedonian	Macedonian	Macedonian	Macedonian	Macedonian	Swedish	French
17 – 18	World View	World View	World View	World View	World View	Danish	Albanian
18 – 19	Greek	Greek	Greek	Greek	Greek	Greek	Greek
19 – 20	Vietnamese	Vietnamese	Vietnamese	Vietnamese	Vietnamese	Vietnamese	Vietnamese
20 – 21	Cantonese	Cantonese	Mandarin	Mandarin	Cantonese	Cantonese	Mandarin
21 – 22	Khmer	Croatian	Serbian	Khmer	Aboriginal	French	Samoan
22 – 23	Laotian	Polish	Somali	Amharic	Hungarian	Malay	Macedonian
23 – 24	Alchemy	Alchemy	Alchemy	Alchemy	African Hour	Alchemy	Alchemy
24 – 6	BBC	BBC	BBC	Alchemy	BBC	BBC	BBC

Vir: SBS Radio, 2006

Radio 3 ZZZ predstavlja poled Radia SBS drugo najpomembnejšo postajo slovenske izseljenske skupnosti v Avstraliji. Slovenski program je začel poskusno oddajati leta 1987, ko sta se v enem tednu zvrstili kar dve oddaji. Slovenska oddaja danes poteka enkrat tedensko in sicer vsako sredo med 18.00 in 19.00 na frekvenci 92,3 FM. Novice pokrivajo dogodke v Sloveniji in Avstraliji. Pomembno vlogo ima tudi mladinski program, ki poteka vsako tretjo sredo v mesecu (Radio 3 ZZZ, 2006).

Tabela 3: Programska shema Radia 3 ZZZ

Dan/ura	Nedelja	Ponedeljek	Torek	Sreda	Četrtek	Petek	Sobota
5 – 6	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special	Bharat
6 – 7	Samoan	Hungarian	Armanasca	BBC World Service	Croatian	Macedonian	Hmong
7 – 8	Bosnian	Hungarian	Croatian	Station Program	Serbian	Filipino	Sinhala
8 – 9	Sinhala	Greek	Greek	Greek-Youth	Greek	Dutch	Serbian
9 – 10	Sinhala	Assyrian	Greek	Harari	Latvian	Greek	Syrian
10 – 11	Turkish	Turkish	Vietnamese	Cypriot Turkish	German	Turkish	Maltese
11 – 12	Jewish	Punjabi	Polish	Punjabi	Italian	Turkish	Irish
12 – 13	Japanese	Syrian	Arabic	Iraq	Austrian	Arabic-Youth	Mauritian
13 – 14	Oromo	Esperanto	Italian	Armenian	Armenian	Sudanese	Mauritian
14 – 15	Spanish Youth	Bangladesh	Egyptian	Lebanese	Coptic Youth	Coptic	Egyptian
15 – 16	Lebanese	Austrian	Harari	Filipino	Macedonian	Jewish	Romanian
16 – 17	Assyrian	Dutch	Albanian	Cambodian	Hungarian	Spanish	Laotian
17 – 18	Armenian	Maltese	Macedonian	Spanish	Spanish	Maltese	Kurdish
18 – 19	Irish	Spanish	Cypriot Greek	Syrian	Arabic	Albanian	Spanish
19 – 20	Afghan	German	German	Slovenian	Lebanese	Austrian	Polish
20 – 21	Croatian Youth	Bosnian	Turkish	Russian	Tamil	Indonesian	Ukrainian
21 – 22	Croatian	Cypriot Turkish	Spanish	Jewish	Egyptian	Russian	Indian
22 – 23	Malaysian	Cypriot Turkish	Chinese	Polish	Chinese	Somali	Polyfonix
23 – 24	Filipino	Scottish	Chinese	Bosnian	Eritrean	Palestinian	Thai
0 – 1	Eritrean	Scottish	Austrian	Syrian	Sinhala	Spanish	Punjabi-Youth
1 – 2	Classical Flamenco	Japanese	Chinese Youth	Syrian	Sinhala	Spanish	Punjabi-Youth
2 – 3	BBC World Service	BBC World Service	BBC World Service	BBC World Service	Sinhala	Spanish	World Music
3 – 4	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special
4 – 5	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special	Ramadam Special

Vir: 3ZZZ Melbourne Ethnic Community Radio, 2006

TV 31 je neprofitna televizijska postaja, ki daje različnim skupnostim v državi Victoriji možnost lastne predstavitve in objavljanja novic preko njihovega medija (televizije). Njihov program poteka v 24 jezikih, med katerimi je možno slišati tudi slovenskega, in sicer vsako sredo med 13.00 in 13.30 v okviru oddaje One World (Melbournes C31, 2006).

Thezaurus je internetni portal, ki je nastal v okviru Inštituta za slovenske študije v Victoriji (Institute for Slovenian studies of Victoria Inc.), katerega naloga je ohranjanje in promocija slovenskega jezika in kulture preko svetovnega spleta kot medija, namenjenega izobraževanju. Thezaurus je bil ustanovljen v Melbournu leta 1998 z namenom ustvariti internetni (on-line) pouk učenja slovenskega jezika na različnih stopnjah ter povezavo do raznih kulturnih vsebin. Thezaurus so ustanovili Aleksandra Ceferin, Chiron Morpheus in Sandi Ceferin. Danes Thezaurus predstavlja poleg "učilnice" še kulturni in jezikovni arhiv, namenjen predvsem drugi in tretji generaciji izseljencev, in jeinformatore slovenski izseljenski skupnosti v Avstraliji. Glavne podstrani so Webzine (ki vsebuje različne članke o Sloveniji), Gallery (ki je namenjena slikovni predstavitvi Slovenije in raznih umetniških de Slovencev), Slovenialinx (namenjena učenju slovenskega jezika), Careerlink (kjer najdemo razne povezave namenjene zaposlovanju in izobraževanju) ter forum z različnimi tematikami (Thezaurus, 2006).

7 JEZIK IN IDENTITETA AVSTRALSKIH SLOVENCEV

Identiteta avstralskih Slovencev je odraz prilagoditve načina življenja, ki so ga živeli doma, na življenjski stil v novem socialnem in naravnem okolju, v katerem so si ustvarili svojo eksistenco. Gre za kompromis med starim in novim. Za njih novo ne pomeni nekaj neznanega in negotovega, ampak predstavlja njihovo običajno vsakdanjost, ki jo poznajo in v njej normalno živijo. Že prvi priseljenci so v preteklosti opredeljevali svojo drugačnost z odnosom mi-drugi. Pri tem so imeli vidni simboli etnične pripadnosti primarno vlogo, saj so bile narodne noše, jedi, glasba, plesi, petje in jezik najbolj prepoznavni zunanji znaki slovenstva v Avstraliji. S tem so izkazovali svojo drugačnost od drugih prebivalcev. S časom je tako njihova udeležba na javnih vsakoletnih etničnih prireditvah postala samoumevna, zaradi česar je postal osnovni namen delovanja skupnosti ohraniti slovensko tradicijo znotraj svoje skupnosti. Skupaj so praznovali božič, Marijino vnebovzetje, državne praznike, pa tudi razne družabne prireditve – pustovanje, lovske veselice itd. Društva, klubi in verska središča predstavljajo nadomestilo za prekinjene sorodstvene in prijateljske zveze doma. Na medsebojnih srečanjih rojaki uresničujejo potrebo po pogovoru v maternem jeziku in potrebo po druženju s soimenjaki. Slovenci rojeni doma, imajo vlogo prenašalcev kulture na mlajše generacije. Prve generacije so kmalu spoznale, da slovenski jezik ne bo več eden izmed simbolov etnične identitete slovenskih izseljencev, saj so se njihovi otroci rodili v angleško govorečem svetu. Zato je s časom odnos znotraj družine postal še bolj pomemben, saj je skrbel za prve stike druge generacije s slovensko kulturo. Napredovanje v znanju angleškega jezika pri prvi generaciji je pomenilo nazadovanje v materinščini njihovih otrok, hkrati pa je omogočalo lažje komuniciranje izseljencev z njihovo sosesko in na delovnih mestih in s tem večjo asimilacijo. S časom je prišlo do medetničnih porok, v katerih se je slovenska kultura ohranjala predvsem preko prehrane in stikov v starši. Slovenski jezik je, razen pri redkih izjemah, zamenjala angleščina, otroci pa so predstavljali most med dvema in več kulturami. Prva generacija izseljencev je tako zadovoljila svoje materialne in družinske potrebe, vendar so vseeno pogrešali oz. pogrešajo svojo domovino – čustvena navezanost. Tujina je za njih še vedno tujina. Nadomestilo za občutek tujosti iščejo v slovenski kulturi in tradiciji, ki so jo prinesli s seboj. Veliko izseljencev prve generacije se je nato vrnilo v Slovenijo na obisk, kjer pa so se prav tako počutili tuje, saj se je podoba domovine in ljudi spremenila od časov, ko so živeli tu. Pa tudi prebivalci jih niso vedno dobro sprejeli – imeli so jih za tujce. Povratek v Avstralijo jim je pomenil vrnitev v zatočišče, kjer so se še naprej lahko spominjali svoje domovine iz časa njihove mladosti. Nekateri pa v Sloveniji niso doživeli razočaranj in so spremembe sprejeli realistično. Pri teh se je čustvena navezanost ob vrnitvi v Avstralijo še povečala (Čebulj Sajko, 2000).

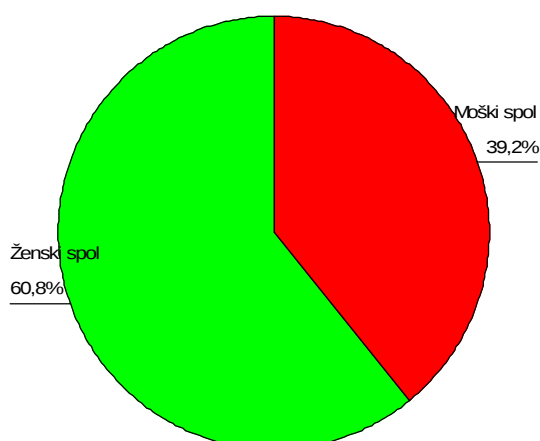
Notranja razdvojenost slovenskih izseljencev je pogojena z njihovim rojstvom v drugačni kulturi, kot je sedanja, v kateri živijo. Zavedanje pripadnosti k obema in njena manifestacija na duhovno-emocionalnem in materialno-fizičnem področju njihovega življenja se kaže kot osnovni notranji konflikt večine izseljencev. Sami sebe postavljajo vedno v dve vlogi: v odnosu do domovine v vlogo izseljenca, do vselitvene družbe pa v vlogo priseljenca. V obeh je stalno prisotno zavedanje etničnega porekla. Posledica tega je dvojna identiteta, ki vpliva na vsakdanji način življenja na ravni individualnosti (spominov na domovino), družine (vzgajanja otrok v duhu izvirne tradicije in jezika), slovenske skupnosti (društev, cerkva, verskih središč) in na ravni avstralske družbe v celoti. Vendar ostajajo kljub temu občutki pripadnosti svoji domovini za vsakega posameznika bolj ali manj težko rešljiv problem (Čebulj Sajko, 2000).

8 ORGANIZIRANOST, JEZIK IN IDENTITETA SLOVENCEV V MELBOURNU

8.1 DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

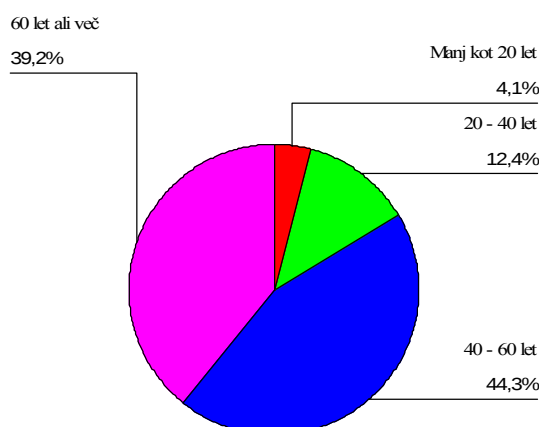
V okviru raziskave smo opravili anketiranje v Melbournu, s katerim bomo skušali potrditi oz. zavreči postavljene hipoteze. Anketiranje je bilo opravljeno med 1. 2. in 31. 4. 2006 in je zajemalo 97 oseb. Anketirali smo 38 moških in 59 žensk. Večina anketirancev je imela nad 40 let (okrog 80 %).

Graf 2: Anketiranci po spolu

Vir: Anketa, 2006, N= 97

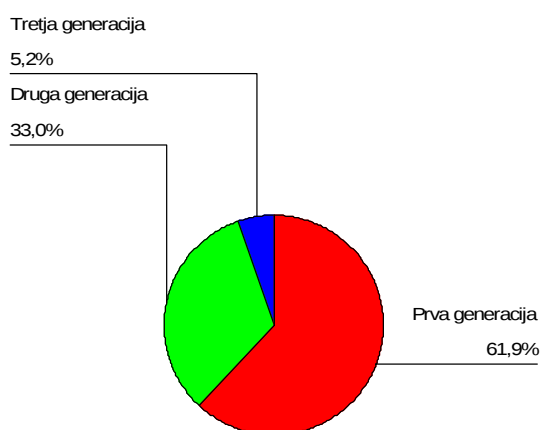
Graf 3: Starost anketirancev

Vir: Anketa, 2006, N= 97

Največ anketirancev pripada prvi generaciji (61,9 %), enkrat manj drugi, le 5 anketirancev pa je tretje generacije. Pod prvo generacijo štejemo ljudi, ki so se priselili v Avstralijo (torej priseljence), druga generacija so njihovi otroci, tretja pa njihovi vnuki. Glede na državo rojstva bi pričakovali, da so vsi priseljenci prve generacije rojeni v Sloveniji, njihovi potomci pa v Avstraliji, a temu ni tako. Med 60 pripadniki prve generacije, jih je 57 rojenih v Sloveniji, medtem ko so trije rojeni izven meja Slovenije (Italija, Hrvaška in BiH). To lahko razložimo s tem, da so se meje Slovenije v obdobju med vojnama in po 2. svetovni vojni spreminjale (Londonski sporazum in Rapalska pogodba) in so določena ozemlja prišla pod drugo državo, ter s tem da je v obdobju Jugoslavije veliko Slovencev živelo v drugih republikah (kjer so se rodili anketiranci). Če pa pogledamo drugo in tretjo generacijo, pa je le en anketiranec rojen izven Avstralije.

Graf 4: Anketiranci po generacijah

Vir: Anketa, 2006, N= 97

8.2 SLOVENCİ – MLADA IN IZOBRAŽENA SKUPNOST

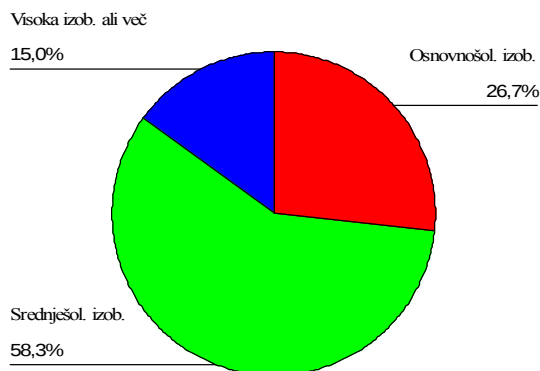
Izobraženost igra pri izseljencih zelo pomembno vlogo pri zavedanju samega sebe, kar posledično vpliva na identiteto in asimilacijo. Več kot pridobiš znanja, večje je tvoje zavedanje samega sebe in situacije, v kateri si. To je zelo pomembno ne samo za Slovence v Avstraliji, ampak za ves slovenski narod. Ljudje z nižjo izobrazbo se ponavadi hitreje asimilirajo kot tisti z višjo, ki si izoblikujejo neko samopodobo (sebe in skupnosti) in skrbijo za njeno ohranjanje. S tem se ljudje bolj zavedajo, kaj pomeni biti izseljenec, živeti tisoče kilometrov od doma, kaj je njihova zgodovina, kultura in identiteta. Večja, kot je izobraženost, večje je zavedanje o lastnem obstoju – torej o lastni identiteti.

Od 97 anketirancev jih ima okrog 60 % srednješolsko izobrazbo, $\frac{1}{4}$ visokošolsko oz. univerzitetno, drugi pa so končali le osnovno šolo. Vendar pri tej opredelitvi pride do težav, saj je naš vprašalnik namenjen slovenskemu šolskemu sistemu, ki pa se razlikuje od avstralskega, zaradi česar smo poenostavili klasifikacijo. Razlike so že v osnovnošolskem izobraževanju. Otroci začnejo z osnovno šolo (Primary School) pri 6-ih letih (tako kot pri nas) in jo obiskujejo 6 let. Sledi ji srednja šola (High School), ki je obvezna do 15. oz. 16. leta (10 razred), večina pa se odloči za nadaljevanje izobraževanja do 17. oz. 18. leta, ko se srednja šola zaključi in učenci pridobijo diplomo (high school diploma, ki jo lahko enačimo z našo maturo). Tisti, ki prenehajo obiskovat srednjo šolo pri 15-ih oz. 16-ih letih imajo nato na voljo razna poklicna izobraževanja, ki bi jih lahko enačili s slovenskimi poklicnimi srednjimi šolami, tisti, ki pa končajo srednjo šolo in pridobijo diplomo, pa se lahko vpišejo na univerze. Znotraj univerz obstajajo različni študiji, ki se delijo na univerzitetne šole in TAFE. TAFE so podobni našim visokim šolam (kot so npr. 3-letni študiji gradbeništva, elektrotehnike ipd.), medtem ko njihove univerze lahko enačimo z našimi (Educational system in Australia, 2006). Pri osnovnošolskem izobraževanju nismo imeli problemov, saj vsi, ki so dosegli le osnovnošolsko izobrazbo, spadajo v prvo generacijo (kar pomeni, da so šolanje zaključili v Sloveniji). Pri srednješolskem izobraževanju smo upoštevali pod to izobrazbo vse, ki so v Avstraliji prejeli diplomo ali končali katero izmed poklicnih šol. Tu pride do razlik, saj se v Sloveniji srednja šola zaključi po 12-ih oz. 13-ih (po novem šolskem zakonu) letih, medtem ko se v Avstraliji lahko zaključi po 10-ih. Kot visoko izobrazbo ali več pa smo šteli vse, ki so obiskovali in končali enega izmed programov na univerzi (TAFE ali univerzitetni program) ter tiste, ki so opravili podiplomski študij (postgraduate study). Za tiste, ki so dokončali

šolanje v Sloveniji, pa smo pod univerzitetno izobrazbo štel vse, ki so končali enega izmed visokošolskih ali višješolskih študijev v Sloveniji.

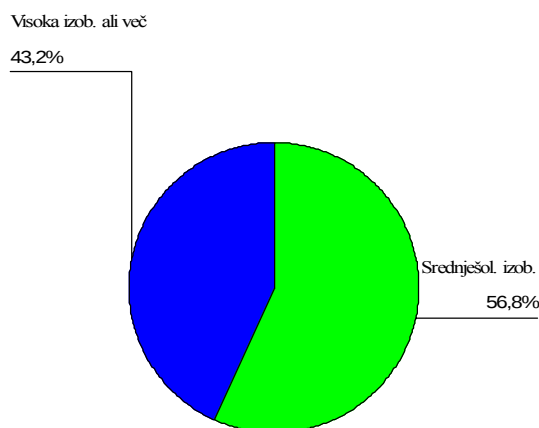
Vse generacije Slovencev in prebivalcev slovenskega etničnega porekla so dokaj izobražene, saj ima v prvi generaciji malo manj kot 75 % dokončano vsaj srednjo šolo, 15% anketirancev pa ima visoko ali višjo izobrazbo. Med anketiranci druge in tretje generacije imajo vsi vsaj srednješolsko izobrazbo, veliko predstavnikov druge generacije pa ima visoko izobrazbo (46,9 %), kar pomeni, da je druga generacija izseljencev zelo izobražena generacija. Tudi anketiranci tretje generacije so zelo izobraženi, saj vsi, s katerimi sem se pogovarjal še opravljajo študij na univerzi. Če to sedaj navežemo na prvi odstavek, lahko zatrdimo, da Slovenci predstavljajo zelo izobraženo skupnost, ki se zaveda lastnega problema – to je obstoja skupnosti. Pri prvi generaciji obstoj še ni tako problematičen, saj se sami niso nikoli popolnoma akulturirali oz. asimilirali v družbo in so še vedno Slovenci. Vedno so predstavljali tujce, ki so v Avstralijo prišli od drugod. Že sam jezik jih je ločeval od drugih. Drugače pa je pri drugi in tretji generaciji. Rezultati kažejo na to, da se je druga generacija hitro akulturirala in ni imela težav pri privajanju na avstralski način življenja. Seveda je to drugače kot pri prvi generaciji, saj so bili omenjeni v Avstraliji rojeni, medtem ko se je prva generacija tja priselila. Avstralija je za drugo generacijo njihova domovina, angleščina pa prvi jezik sporazumevanja (ki ga vsi odlično govorijo – gre za pravo avstralsko angleščino), s čimer se ne razlikujejo od ostalih, tako kot prva generacija, ki angleščine ne obvlada zelo dobro. Izobraženost druge generacije je zelo pomembna za slovensko kulturo, saj se tako ljudje bolj zavedajo svoje preteklosti in jih ta preteklost v večini primerov tudi zanima. To jih vodi k raziskovanju svoje zgodovine – Slovenije, slovenskega jezika in kulture – kar je pomembno za ohranjanje slovenstva v Avstraliji.

Graf 5: Izobrazba prve generacije Slovencev v Avstraliji

Vir: Anketa, 2006, N= 60

Graf 6: Izobrazba potomcev slovenskih izseljencev v Avstraliji

Vir: Anketa, 2006, N= 37

V zaposlitveni strukturi je malo manj kot 2/3 anketirancev prve generacije upokojenih, 1/3 pa je redno zaposlenih. V drugi generaciji je velika večina zaposlenih, medtem ko so v tretji generaciji skoraj vsi razen enega dijaki ali študentje. To dokazuje, da gre pri Slovencih za mlado izseljensko skupnost, saj v drugi generaciji ni niti enega upokojenca, prav tako pa tudi v prvi generaciji niso vsi upokojeni, kar je delno posledica selitev v 70-ih, 80-ih in 90-ih letih.

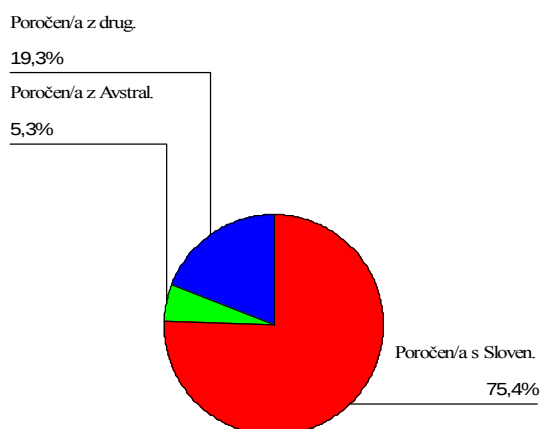
Po pogovorih z izseljenci in njihovimi potomci je možno ugotoviti tudi njihov socialni položaj. Gre za dobro stoječo skupnost, ki pripada večinoma srednjemu sloju. Živijo v suburbanih obnočjih Melbourn in opravljajo raznotere poklice. Večina je zaposlena v podjetjih, nekaj pa je tudi samostojnih podjetnikov. Finančno so dobro preskrbljeni, kar kažejo njihove dobrine. V lasti imajo hišo, ki so jo večinoma zgradili sami. Veliko se jih je že večkrat preselilo – predvsem prva generacija. Ko so prišli v Avstralijo, so bili večinoma podnajemniki, nato pa so si s prihranki kupili hišo. Ponavadi je z večanjem družinskih članov sledila selitev v novo hišo na novo lokacijo. Hiše so večsobne in dobro opremljene. Pri drugi in tretji generaciji je opazno, da jih veliko živi v bližini svojih staršev, kar kaže na močno navezanost. Iz vidnega je večina lastnikov vsaj enega avtomobila. Ta podatek ne moremo posplošiti na celotno skupnost, saj naš anketni vprašalnik ni vključeval teh vprašanj. Do teh ugotovitev smo prišli zgolj na podlagi pogovorov in vidnega na raznih obiskih.

8.3 MEŠANI ZAKONI – PREHOD PREKO AMALGMACIJE V ASIMILACIJO

Pokazatelj povezanosti skupnosti so v veliki meri poroke. Veliko izseljenskih skupnosti je močno zaprtih. Za njih je značilno, da živijo v getih in so popolnoma ločeni od večinskega prebivalstva. Jezik sporazumevanja je njihov domači jezik – v veliko primerih se večinskega jezika sploh ne učijo. Nakupe opravljajo le pri "domačinih". Stike ohranjajo le s pripadniki svoje etnične skupine itd. Vse to jim zagotavlja ohranitev njihove skupnosti. Med ohranjevalce spadajo tudi poroke. S porokami znotaj skupnosti se zagotavlja njihov obstoj – obstoj jezika, kulture in identitete.

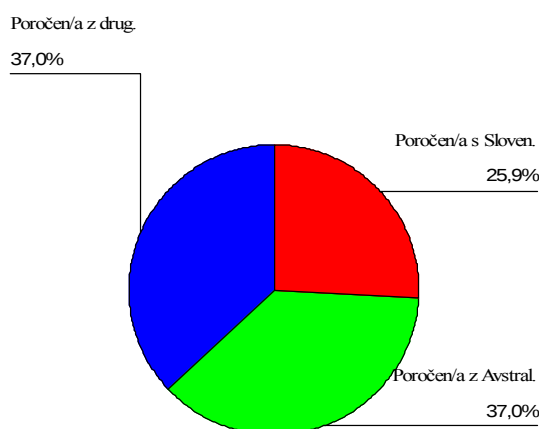
87 % anketirancev je poročenih, kar je visoka številka, če gledamo na to, da je v večini modernih družb poroka izgubila svojo veljavo. Vedno več je partnerjev, ki samo živijo skupaj in niso poročeni. Pri etnični opredelitvi zakonca je dostikrat prišlo do težav, kako se zakonec identificira, saj se jih dosti ni moglo odločiti samo za eno etnijo. To smo rešili tako, da smo pod identiteto partnerja upoštevali prevladujočo opredelitev. Znotraj prve generacije je $\frac{3}{4}$ anketirancev poročenih s Slovencem/ko, okrog 20 % s pripadnikom druge etnične skupine, nekaj pa jih je poročenih z Avstralcem/ko. V drugi generaciji je $\frac{1}{4}$ anketirancev poročenih s Slovencem/ko, medtem ko so ostali poročeni ali z Avstralcem/ko ali pa s pripadnikom druge etnične skupine.

Graf 7: Poročni status prve generacije izseljencev

Vir: Anketa, 2006, N= 60

Graf 8: Poročni status druge generacije izseljencev

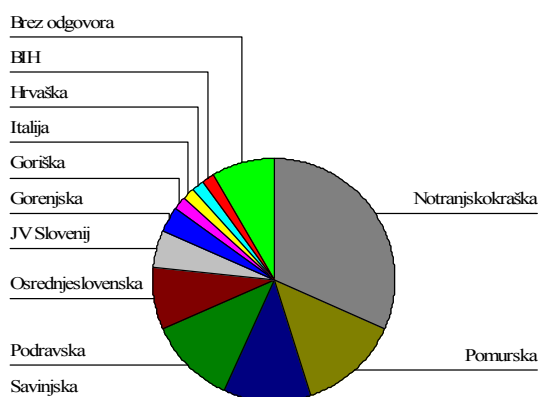

Vir: Anketa, 2006, N= 32

To kaže, da je v prvi generaciji prihajalo do veliko porok znotraj slovenske skupnosti, vendar je ob tem treba poudariti, da se je veliko parov poročilo v Sloveniji in skupaj migriralo v Avstralijo. Tu bi bilo morda dobro podvprašanje, kje so se poročili. S tem bi ugotovili, ali je bila slovenska skupnost zaprta skupnost, za katero je bilo značilno iskanje partnerja znotraj skupnosti. Kljub temu lahko iz pogovorov izvlečemo, da je vseeno nekaj porok potekalo v Avstraliji, kar kaže, da je bila slovenska skupnost v začetku dokaj zaprta skupnost in da so samski najraje iskali partnerja Slovence. Razna srečanja in spoznanja so se dogajala na prireditvah slovenskih organizacij (plesi, pikniki itd.). Na teh srečanjih je bilo lažje navezati stike, saj jezik ni bil ovira, kot je bil mnogokrat v drugih situacijah, saj veliko Slovencev ni dobro govorilo angleško (pa tudi tematiko pogovora je bilo mogoče hitro najti). Tako se niso mogli vključevati v pogovore na delovnem mestu, v trgovini itd. Pri drugi generaciji pa lahko opazimo da je le ¼ anketirancev poročena s Slovincem/ko, medtem ko so ostali poročeni ali z Avstralcem/ko ali pripadnikom druge etnične skupine. To kaže na odprtost oseb slovenskega etničnega porekla v Avstraliji do drugih etnij in na kulturno raznolikost družin, ki jim pripadajo Slovenci in njihovi potomci ter to, da slovenska skupnost ni ostala zaprta skupnost. To kaže na to, da slovenska skupnost ni kohezivno povezana, saj ne prihaja do endogamije. Po Klnarjevi stopnji asimilacije prihaja do dokaj močne amalgamacije – poročanja s pripadniki drugih etničnih skupin in postopne asimilacije. Amalgamacija predstavlja le eno izmed stopenj v asimilaciji, ki ji ponavadi sledijo še naslednje, kar za slovensko skupnost ni dobro. Po drugi strani pa ¼ pripadnikov druge generacije s partnerjem slovenskega etničnega porekla predstavlja dokaj veliko število, kar kaže na stike znotraj skupnosti, preko katerih so se ti partnerji spoznali. Vedno več porok s pripadniki drugih etničnih skupin predstavlja slab znak za slovenski jezik, saj je večja verjetnost, da se v mešanih družinah uporablja angleščina in ne slovenščina. A več o tem v poglavjih o jeziku. Slovenska skupnost torej ni zaprta skupnost in njen obstoj ne temelji na porokah znotraj skupnosti. To sicer kaže na njeno odprtost, a obenem prihaja do izgubljanja kulture, jezika in identitete iz generacije v generacijo.

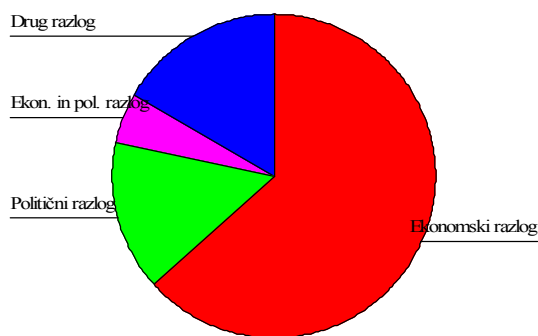
8.4 SELITVENE ZNAČILNOSTI SLOVENCEV V MELBOURNU

Graf 9: Pokrajina rojstva slovenskih izseljencev v Avstraliji

Vir: Anketa, 2006, N= 60

Graf 10: Razlog migracije slovenskih izseljencev

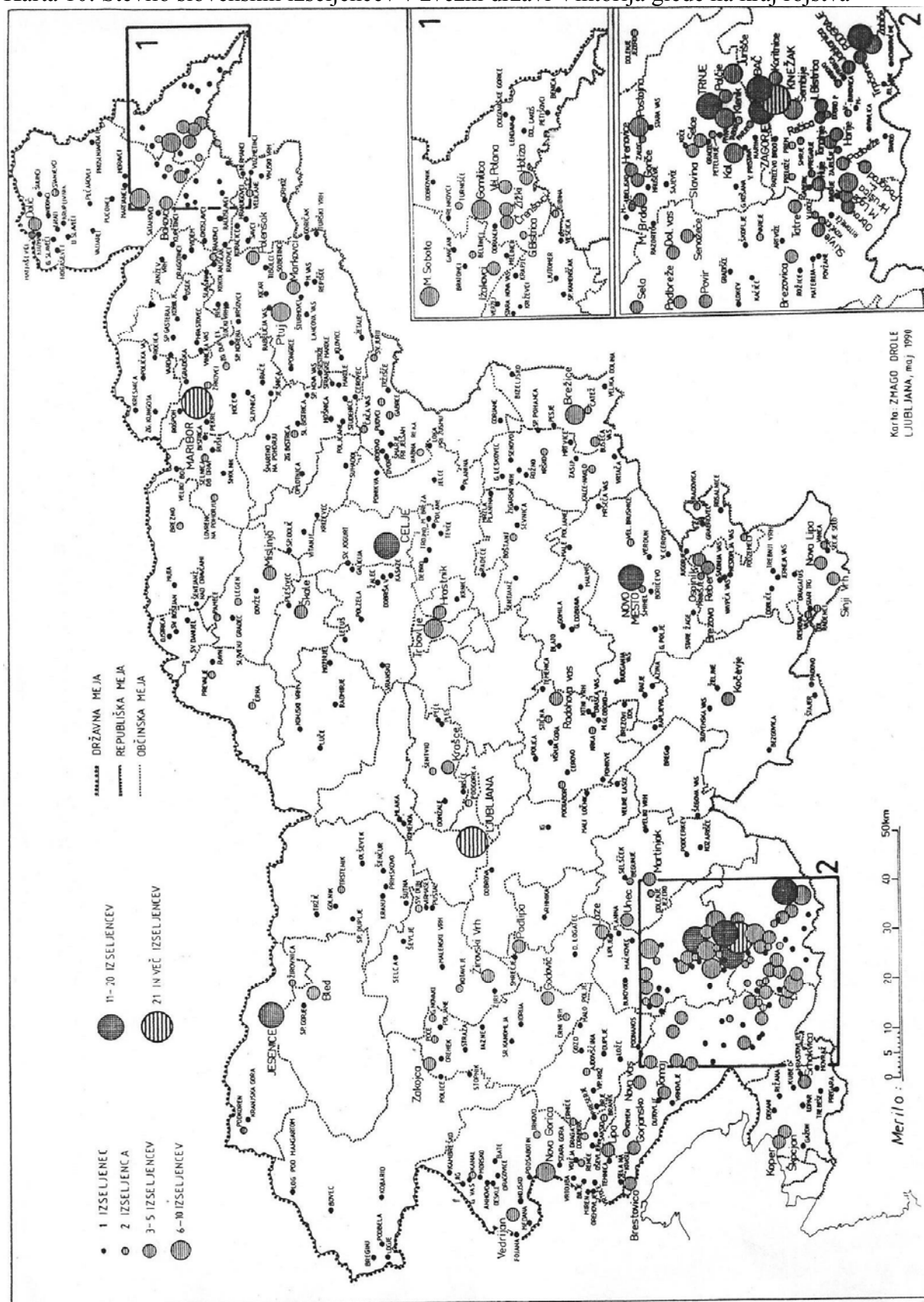
Vir: Anketa, 2006, N= 60

Slovenci so se v Avstralijo preseljevali z vseh koncev države. Regionalna pripadnost ni igrala velike vloge. Pomemben je bil cilj – Avstralija in boljše življenje. Pri opredelitvi regionalne

pripadnosti smo anketirance spraševali po krajevni pripadnosti, ki smo jih nato uredili v regionalne pripadnosti na podlagi Standardne klasifikacije teritorialnih enot (SKTE). SKTE do tretje ravni temelji na klasifikaciji Evropske unije "Common classification of territorial units for statistics" (NUTS), ki zagotavlja enotno teritorialno delitev za potrebe regionalnih statistik Evropske unije. Za našo raziskavo je pomembna raven SKTE 3, ki predstavlja drugo raven in deli Slovenijo na 12 statističnih regij (Statistični urad RS: Klasje, 2006). Za to klasifikacijo smo se odločili zaradi možnih nadaljnjih razsikav, saj statistični urad zbira in ureja podatke za statistične regije. Pridobljene podatke o prvi generaciji izseljencev (za katere smo izvedeli njihovo regionalno pripadnost) lahko tako primerjamo s stanjem v regijah in ugotovimo možne vzroke in posledice njihovih migracij.

Največ izseljencev prihaja iz ruralnih predelov Notranjskokraške regije (več kot 30 %), ki ji sledi Pomurska in presenetljivo Podravska in Savinjska. Omembe vreden odstotek imata tudi Osrednjeslovenska regija in Jugovzhodna Slovenija. Nekaj anketirancev na vprašanje ni hotelo odgovoriti. Tudi pri odgovorih anketirancev druge in tretje generacije, od kod prihajajo njihovi starši oz. stari starši, je največ odgovorov dobila Notranjskokraška regija, ki ji presenetljivo sledita Jugovzhodna Slovenija in Savinjska. Notranjskokraška in Pomurska regija sta vseskozi predstavljali center politične in ekonomske emigracije, torej prostor od koder so se ljudje odseljevali že pred 1. svetovno vojno, nič drugače pa ni bilo tudi po 2. svetovni vojni. Jugovzhodno Slovenijo pa so ljudje zapuščali večinoma le zaradi slabih življenjskih pogojev, tako kot ostale dele Slovenije (Geografski atlas Slovenije, 1998). Ti rezultati potrjujejo raziskavo Irene Birse, ki pravi, da večina izseljencev v Viktoriji prihaja iz ruralnih območjih Slovenije. Število posameznikov iz mest je precej majhno. Zelo veliko jih izvira iz Primorske in Notranjske ter iz Prekmurja in Štajerske. Na teh območjih so se ponekod za selitev odločile cele vasi. Največkrat so se na začetku izselili samo posamezniki, ki so nato pisali domov o svojih uspehih in dobrem življenju. Na podlagi tega so se nato dostikrat za selitev odločili še njihovi družinski člani in prijatelji. Ponekod pa so se že na začetku za selitev odločile cele vasi. Iz Gorenjske zaradi industrijske razvitosti ni emigriralo veliko ljudi, nekaj pa jih je tudi iz Dolenjske in Bele Krajine. Spodnja karta sicer kaže, da se je dosti ljudi izselilo tudi iz Ljubljane in Maribora, a je glede na število prebivalcev njihovo število majhno (Birs, 1990).

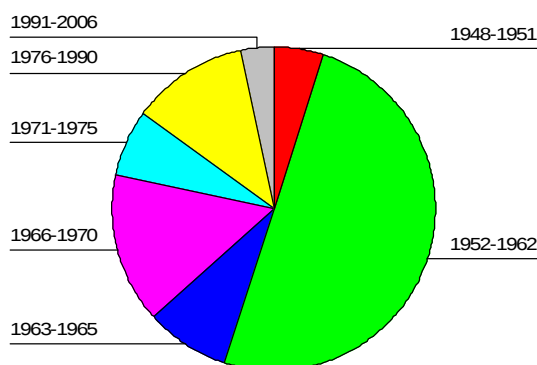
Karta 10: Število slovenskih izseljencev v zvezni državi Viktorija glede na kraj rojstva

Vir: Birska, 1992

Med razlogi za migracijo so najpogostejši ekonomski. Največkrat je šlo za slabe življenske razmere v Sloveniji in posledično iskanje boljšega življenja. Nekateri so imeli v Sloveniji spodobno življenje, a so si želeli več. Razne zgodbe o "cedenju medu in mleka" v tujini, ki so jih prinesla pisma preteklih (prvih) izsejencev, so jih zvalila v tujino. Okrog četrtnina je navedla politične razloge za izselitev. V tem primeru je bil glavni razlog nestrinjanje z vodilno politično strujo (komunizmom) in pri nekaterih tudi razne dejavnosti med vojno (domobranstvo, četniki). Ti izsljenci so prebegli preko meje v begunska taborišča v Italijo in Avstrijo (ter nekateri v Nemčijo), od koder so s pomočjo UNRRE in IRE z ladjo odpotovali v Avstralijo (Klemenčič, 2001). Zelo malo jih je navedlo oba razloga, 15 % pa jih je migriralo zaradi osebnih razlogov. Tudi pripadnike druge in tretje generacije sem povprašal po razlogu za migracijo njihovih staršev in starih staršev. Malo manj kot 75 % jih je navedlo ekonomski razlog, medtem ko je politični razlog navedlo le okrog 5 %. Slovence je torej v Avstralijo vlekla predvsem želja po boljšem življenju. Gre predvsem za preseljevanje kmečkega prebivalstva. Povojno stanje je ljudi, ki že dalj časa niso imeli ničesar le spodbudilo k preselitvi. Veliko jih je odšlo v mesta, nekateri pa so se odločili, da bodo skušali uresničiti svoje sanje v tujini. Avstralija je predstavljala zelo privlačno destinacijo, saj je potrebovala delovno silo in nudila hiter zaslužek. Večina je mislila ostati le nekaj let, vendar pa se je teh nekaj let spremenilo v doživljensko izseljenost.

Graf 11: Obdobje migracije slovenskih izseljencev v Avstraliji

Vir: Anketa, 2006, N= 60

Obdobja preseljevanja smo razdelili glede na dogodke, ki so vplivali na selitve. Prvo obdobje je med letoma 1948 in 1951, ko so potekale selitve iz begunskih taborišč v Avstriji in Italiji (Geografski atlas Slovenije, 1998). V petdesetih letih je industrializacija povzročila razslojevanje kmetov, tako da se jih je veliko podalo "s trebuhom za kruhom" v mesta in tudi v tujino. Leta 1963 je Jugoslavija odprla svoje meje in omogočila verižne migracije (preseljevale so se cele družine in tudi vasi). V tem obdobju naj bi migracija v Avstralijo dosegla svoj vrh. Naslednji mejnik predstavlja leto 1966, ko se je v Beogradu odprl avstralski migracijski urad. Naslednje obdobje smo opredelili z vzpostavitvijo letalske povezave med Jugoslavijo in Avstralijo, konec pa predstavlja leto 1975, ko naj bi se po Klemenčiču prenehalo kontinuirano izseljevanje v Avstralijo (Čebulj Sajko, 2001). Šesto in sedmo obdobje je razmejeno s samostojnostjo Slovenije.

Najstarejša migracija je iz leta 1948, najmlajša pa iz leta 1995. Največ Slovencev se je v Avstralijo izselilo v obdobju med letoma 1952 in 1962 in sicer polovica. Ljudje so se podali v lov za boljše življenje, kar potrjujejo odgovori anketirancev iz tega obdobja, saj se jih je 2/3

izselilo zaradi ekonomskih razlogov, medtem ko se jih je 15 % zaradi političnih. Po tem obdobju ni več političnih migrantov. Temu sledi obdobje 1966–1970, ko so bile jugoslovanske meje že odprte, v Beogradu pa se je odprl avstralski migracijski urad, ki je ljudem pomagal pri selitvi. V tem obdobju se je prav tako 2/3 anketirancev izselilo zaradi ekonomskih razlogov, druga tretina pa zaradi osebnih razlogov (sledili so družini ali prijateljem). Precejšen delež predstavlja tudi obdobje 1976–1990, za katero Klemenčič pravi, da se je izseljevanje nehalo, kar pa ti rezultati zavračajo. Vendar gre pri tem za kar dolgo časovno obdobje in intenzivnost migracij res ni bila velika. Pomembno je tudi prvo obdobje 1948–1951, ko je pri vseh anketirancih na razlog migracije delno vplivala politika. Ne smemo pa pozabiti tudi izseljevanja po osamosvojitvi, ki potrjuje, da se Slovenci še vedno selijo v Avstralijo. Politčna migracija se je tako končala v petdesetih letih, ki ji je sledila ekonomsko pogojena in nato osebna oz. družinska. Če pogledamo obdobja z vidika avstralske imigracijske politike, je kar ¾ izseljencev v Avstralijo prišlo v obdobju akulturacije in asimilacije. Takrat je bil pritisk vlade na priseljence najhujši, saj so zahtevali takojšno vključitev v družbo in pozabljanje preteklosti. To je predstavljalo resen preizkus za Slovence – ali bodo ohranili jezik, kulturo in konec koncev narodno zavest. Država je skušala vse spremeniti v Avstralce. Pri nekaterih jim je to uspelo, vendar ne pri vseh Slovencev. Ti danes predstavljajo začetnike organiziranosti slovenske skupnosti.

8.5 ORGANIZIRANOST SKUPNOSTI

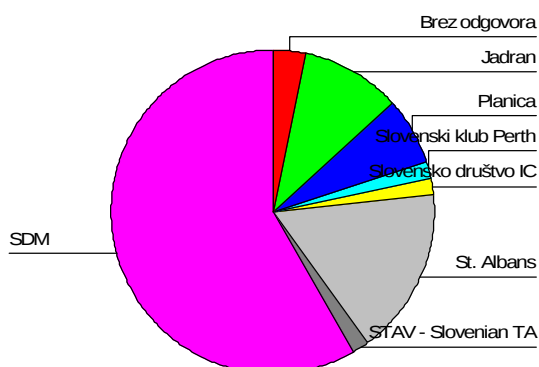
Slovenci predstavljajo dobro organizirano in zelo povezano skupnost, saj skoraj vsi anketiranci (razen dveh) ohranjajo stike med sabo. Stike ohranjajo na več načinov, največkrat preko obiskov (90 % tistih ki ohranjajo stike), ki jim sledijo razne prireditve slovenskih klubov oz. organizacij (85 %) in stiki prek telefona (72 %). Zelo malo jih uporablja pošto in internet (največji delež uporabnikov je starih 40–60 let). Nekaterim starejšim pa veliko pomenijo tudi stiki v slovenski cerkvi v Kewu. To kaže na pomembno vlogo slovenskih organizacij in cerkve na življenje skupnosti, saj predstavljajo prostor, kjer se ljudje srečujejo in ohranjajo stike.

Glede članstva v raznih organizacijah kaže, da je nekaj več kot 60 % članov ene izmed njih. Največ anketirancev ja članov Slovenskega društva Melbourne – SDM (58,3 %), ki domuje na gričku Eltham. Sledi mu klub v St. Albansu (16,7 %) ter Jadran (10 %) in Planica (6,7 %). Ta rezultat ne kaže realne podobe, saj nismo imeli priložnosti opravljati anket v vseh organizacijah v Melbourneu. Glede na generacije je v prvi generaciji članov klubov 71,7 %, v drugi 46,9 % in v tretji 40 % anketirancev. Vidimo, da članstvo v klubih z generacijami pada, vendar pa je še vedno okrog 50 % anketirancev katerekoli izmed generacij članov enega izmed slovenskih klubov. Druga generacija najraje zahaja v SDM (80 % anketirancev druge generacije je članov tega društva), poleg tega imajo "podmladek" še v Jadranu in St. Albansu. Zanimivo je, da niti eden izmed anketirancev ni član dveh ali več klubov, ampak samo enega. To kaže na različno ozadje (pokrajina rojstva, politično prepričanje itd.) priseljencev in klubov, kar je za priseljence le slabo, saj bi morali pozabiti zgodovinsko preteklost in razmišljati o prihodnosti. Zanimivo je gledati članstvo v klubih glede na pokrajino rojstva. Tako so vsi Pomurci člani kluba v St. Albansu. Večina izseljencev iz Notranjskokraške regije je članov SDM (kar 2/3), 20 % pa jih je članov kluba Jadran. Najbolj razpršeni pa so izseljenci iz Podravske in Savinjske regije, saj so izseljenci iz teh regij člani v štirih oz. treh različnih klubih. Za izseljence, ki prihajajo iz drugih regij, pa o tej karakteristiki težko govorimo, saj je na voljo premajhen vzorec. To potrjuje trditev, da so izseljenci iz določenih predelov člani le določenega kluba, kar je slabo za skupnost. Prihaja do pojava teritorizacije. Izseljenci in njihovi potomci iz določenih predelov se združujejo v svoje klube, kar manjša

stike z ostalimi Slovenci. Po drugi strani pa lahko pogledamo, iz katerih regij prihajajo člani določenih društev. Najbolj pestro sestavo ima SDM, v katerega so včlanjeni izseljenci iz 6 različnih regij (od 8 mogočih). Sledita mu kluba Planica in St. Albans s člani iz 3 regij. To je ravno obratno od zgoraj omenjenega o teritorizaciji, saj to dokazuje, da čeprav so izseljenci iz določenih regij le člani določenega kluba, poleg njih člani prihajajo tudi iz drugih regij (in ne ene), kar kaže na raznolikost klubov, ki združujejo izseljence z različnimi preteklostmi in izvori. Od organizacij katerih člani so bili anketiranci je izven zvezne države Viktorije le Slovenski klub Perth, član katerega je bil gospod iz Perth, ki je sodeloval na eni izmed prireditev Slovenskega društva Melbourne. Na seznamu organizacij se pojavi tudi STAV – Slovenian Teachers Association of Victoria (Združenje učiteljev slovenskega jezika Victorija), za katerega sem prvič slišal v Avstraliji in ni omenjan v nobeni literaturi o izseljencih v Avstraliji.

STAV je organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1976 kot posledica širjenja šol slovenskega jezika. To je bilo leto, ko je bila slovenščina sprejeta v Viktorijsko šolo jezikov (VSL – Victorian School of Languages), kar je potrebno, da jezik postane maturitetni predmet v srednji šoli. Leta 1977 je začelo delovati 6 razredov slovenskega jezika na 3 šolah v Melbourne. Danes je STAV preoblikovana v Thezaurus, ki je podrobneje opisan v poglavju o društvih (Ceferin, 2002).

Graf 12: Članstvo po slovenskih organizacijah

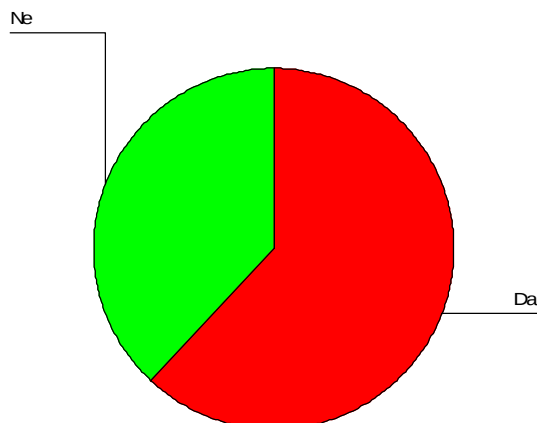

Vir: Anketa, 2006, N= 60

Vendar pa v aktivnostih klubov ne sodelujejo samo člani, ampak se raznih prireditev, ki jih organizirajo klubi, udeležujejo tudi izseljenci, ki niso njihovi člani. Tako se raznih piknikov in plesov udeležuje kar 81,4 % anketirancev. V prvi generaciji izseljencev sodeluje v aktivnosti društev kar 95 % anketirancev, v drugi generaciji 59,4 % v tretji pa 60 %. To je zelo spodbuden podatek, ki kaže, da potomci slovenskih izseljencev sodelujejo v aktivnosti klubov in s tem ohranjajo slovensko tradicijo in kulturo ter skrbijo za medsebojno povezanost skupnosti. Glede na te podatke Slovenci in njihovi potomci v Avstraliji predstavljajo zelo povezano skupnost, ki jim razni dogodki znotraj skupnosti pomenijo veliko in se jih radi udeležujejo. S tem dobijo priložnost videti svoje prijatelje, ohranjati kulturo, jezik ter navezovati nove stike. Vendar pa kljub temu prihaja do raznih frakcij znotraj izseljencev. Tako so izseljenci iz določenih regij, člani določenih klubov in obiskujejo samo prireditve "svoje" organizacije. To je zelo slabo za slovensko skupnost, saj med njimi obstajajo razlike in zamere. Vendar pa nekajkrat na leto potekajo prireditve vseh organizacij skupaj, ki skrbijo za povezanost vseh Slovencev in njihovih potomcev. Takšnih prireditev je zelo malo in mislimo,

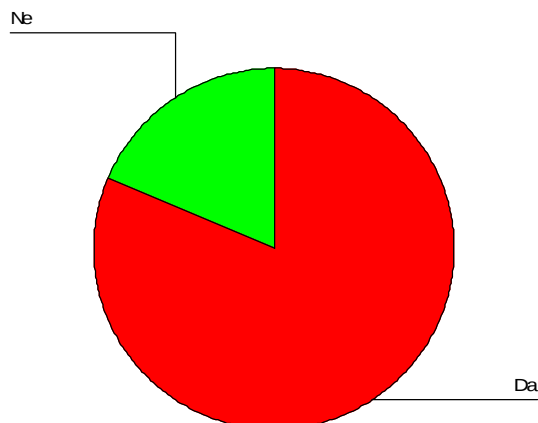
da bi jih moralo biti veliko več. Kljub pomembnosti organizacij večina stikov ostaja na osebi ravni – gre za stike med prijatelji, ki se ohranjajo preko obiskov.

Graf 13: Članstvo v organizacijah

Vir: Anketa, 2006, N= 97

Graf 14: Sodelovanje na prireditvah slovenskih organizacij

Vir: Anketa, 2006, N= 97

8.6 JEZIKOVNE ZNAČILNOSTI

Tabela 4: Znanje jezika

	Pisno in ustno (knjižno)	Pisno in ustno (narečno)	Ustno (knjižno)	Ustno (narečno)	Ne zna slovensko
Skupno	58	10	6	17	6
1. generacija	56	2	1	1	/
2. generacija	2	7	4	16	3
3. generacija		1		1	3

Vir: Anketa, 2006, N= 97

Jezik je eden izmed najpomembnejših dejavnikov, ki loči Slovence od pripadnika druge narodnosti. To pride še posebej do izraza izven meja naše države. Tako je tudi v Avstraliji, kjer slovenščina predstavlja jezikovni otok, ki je močno izpostavljen angleščini kot prevladujočemu jeziku. Avstralija je od priseljencev ob prihodu pričakovala, da se bodo jezikovno hitro prilagodili novemu okolju. Vendar pa je to lažje govoriti kot storiti. Večina slovenskih priseljencev je ob prihodu znala samo slovensko in so se šele takrat začeli učiti angleško. Angleščina je bila na začetku vezana le na javno sfero, medtem ko se je doma govorila slovenščina. Z rastjo jezikovne kompetence je rasla tudi uporaba angleščine v privatni sferi. Prva generacija se še vedno lažje sporazumeva v slovenščini kot angleščini, čeprav večina dobro obvlada tudi angleščino, a jim je slovenščina le materni jezik. To velja za tiste, ki so v stiku z ostalimi Slovenci. Pri tistih, ki nimajo rednih stikov je možno zaznati večjo rabo angleščine kot slovenščine, saj slednje nimajo priložnosti uporabljati. Znanje angleškega jezika pri prvi generaciji je odvisno predvsem od pogostosti stika z angleško govorečimi, pa tudi od narave dela in stopnje izobrazbe ter kraja naselitve. Za potomce slovenskih priseljencev (druga generacija) je materni jezik angleščina, znanje slovenščine pa je največkrat odvisno od staršev: ali so otroka naučili slovensko in se z njim tudi pogovarjali v slovenščini, ali so ga vpisali v šolo slovenskega jezika, ali mu slovenščine sploh niso predstavili. Za družine, kjer sta oba starša Slovenci, je značilno, da govorijo oba jezika, slovensko in angleško, medtem ko v mešanih zakonih prevladuje angleščina. Njim je

angleščina bližja, saj jo redno uporabljajo v vsakdanjem življenju. Pri jeziku je potrebno poudariti, da jezik ni le sredstvo komunikacije, ampak je simbolni sistem. Posameznik jezik osvoji skozi procese socializacije in predstavlja del lastne opredelitve. V prvih letih primarne socializacije se ob jeziku nezavedno vzpostavljajo temelji človeške osebnosti. Posledica tega je, da so človekova čustva in razmišljanja ujeta v jezik, prek katerega se človek samozaveda (Čekada-Zorn, 1999).

Glede znanja jezika kaže slovenski skupnosti v Avstraliji zelo dobro, saj kar 94% anketirancev zna slovensko vsaj ustno. Med njimi jih zna 60% knjižno slovenščino pisno in ustno, vendar gre tu predvsem za prvo generacijo. Od 56 takih ki znajo knjižno slovenščino pisno in ustno, sta le 2, ki nista izseljenca prve generacije. 10% jih zna narečno slovenščino pisno in ustno. Spodbudno je, da je znotraj druge generacije kar 22% taki, ki spadajo v to skupino in tudi eden izmed petih anketirancev iz tretje generacije. Knjižno slovenščino zna ustno 6 od 97 anketirancev, od tega 4 predstavljajo migrante druge generacije. Narečno slovenščino zna ustno 18% vseh anketirancev od katerih predstavljajo večino anketiranci druge generacije. Glede neznanja slovenščine je tako, da le 6 (6,2%) anketirancev ne zna slovensko ne pisno in ne ustno. Večino predstavljajo anketiranci tretje generacije, saj pri njih znaša procent tistih ki ne znajo slovensko 60%, v drugi generaciji pa ne zna slovensko le 9,4%. Kot je pričakovano znajo vsi izseljenci prve generacije slovenščino še vsaj ustno. Kar 90% anketirancev druge generacije zna slovenščino vsaj ustno. Ti podatki so zelo spodbudni za slovenski jezik v Avstraliji, saj kažejo na to da se slovenščina v skupnosti ohranja. Predstavniki druge generacije slovenščino tudi prenašajo na svoje otroke, kar pomeni da slovenščina v Avstraliji še ne bo izumrla. Pri tretji generaciji pa se že kaže neznanje jezika, na kar je vplivalo več dejavnikov. Gre za slovenske potomce, ki so odrasli v mešanih zakonih, kjer je bil prvi jezik angleščina in se s slovenščino niso srečali. Poleg tega nikoli niso obiskovali šole slovenskega jezika. S slovenščino prihajajo v stik le na raznih prireditvah slovenskih organizacij, ko slišijo govor starejših. Pri tem poglavju, bi bilo morda dobro ne samo vprašanje o znanju jezika (da ali ne), ampak tudi vprašanje kako dobro znajo jezik (zelo dobro, dobro, slabo, zelo slabo), kar bi omogočilo boljši vpogled v znanje jezika med Avstralskimi Slovenci ter vprašanje o znanju angleškega jezika (predvsem je to pomembno za prvo generacijo).

Glede slovenščine je zanimiv govor izseljencev, saj ne gre več za čisto slovenščino, ampak nekakšno mešanico slovenščine in angleščine, saj večina ljudi, s katerimi smo se pogovarjali, v slovenščini govori slovensko z angleškimi primesmi. Gre predvsem za besede, za katere so pozabili kako se jim reče v slovenščini in besede, ki so v angleškem jeziku nove in za katere v jeziku, ki so ga prinesli s seboj sploh ni bilo poimenovanj (hrana s katero se niso srečali v Sloveniji, tehnologija itd.). Po Čebulj Sajkovi gre za mešanico skromne knjižne slovenščine z narečjem, ki so ga govorili izseljenci pred odhodom v Avstralijo s slabo pogovorno avstralsko angleščino (Čebulj Sajko, 1996).

8.6.1 IZUMIRANJE ŠOL – IZUMIRANJE JEZIKA?

Znanje jezika je v največji meri odvisno od tega, kje so se ga učili, kako dolgo in kako intenzivno jezik uporabljajo danes. S tem se tudi ugotovi, kje se pripadniki slovenske skupnosti v Avstraliji najprej srečajo z slovenskim jezikom. Nekateri so se osnov naučili v Avstraliji in se nato udeležili šole slovenščine v Sloveniji, ali pa se morda učili v šoli slovenskega jezika v Avstraliji, nekatere pa so naučili starši sami. Anketiranci prve generacije so se vsi slovenščine naučili v šoli v Sloveniji. 28 anketirancev druge in tretje generacije so slovensko naučili starši. 15 jih je obiskovalo šolo slovenskega jezika v Avstraliji, 3 pa so

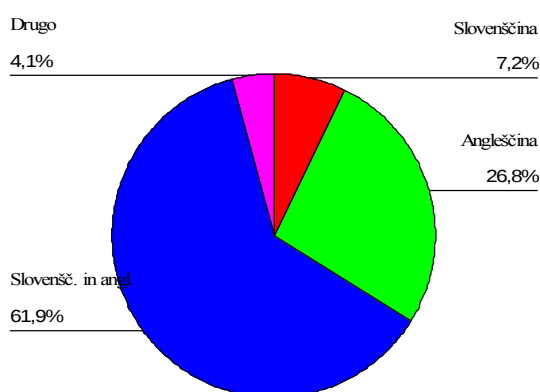
znanje nadgradili z obiskom šole slovenskega jezika za tujce v Sloveniji. 2 sta se naučila slovenščine sama. V drugi generaciji se je 25 anketirancev naučilo osnov slovenščine pri starših, 2 pa sta se je naučila sama. 13 jih je tudi obiskovalo šolo slovenščine v Avstraliji, 2 pa v Sloveniji. Med anketiranci tretje generacije sta se 2 udeležila šole slovenskega jezika v Avstraliji, eden je nadaljeval šolanje v Sloveniji, enega pa so že pred obiskom šole slovenščine naučili starši. Prvi stik s slovenščino imajo potomci slovenskih izseljencev v krogu družine. Tu je nato odvisno, ali so rojeni v družini, kjer sta oba starša Slovenca ali v mešanih družinah. V slovenskih družinah so otroci skoraj praviloma do začetka šolanja govorili slovensko (te predstavljajo tisti anketiranci, ki so jih slovensko naučili starši). Druženje z vrstniki drugih narodnosti je v družino ponavadi vnesel "komunikacijsko zmedo". Otroci so čedalje bolj pozabljali materni jezik, starši pa so s težavo sledili bolj in bolj angleško govorečim otrokom. Starši so v večini primerov še vedno govorili v slovenščini, otrokom pa je postala primerni jezik angleščina. Tisti otroci, ki so še v nadaljevanju obiskovali šolo slovenskega jezika, so bili zmožni s starši popolnoma kumunicirati v slovenščini, pri mnogih pa se je zgodilo to, da le še razumejo slovensko, medtem ko raje govorijo v angleščini. V etnično mešanih zakonih pa se je slovenščina ohranjala le izjemoma. Učenje slovenščine se tako začne doma – v krogu družine. Šole lahko v angleško govoreči okolici le dopolnjujejo in učijo slovenščino, vendar ne brez pomoči staršev. Pouk v šolah poteka ponavadi le 2 uri tedensko, medtem ko znotraj družin prihaja do vsakodnevne rabe jezika. Zato je obstoj slovenskega jezika odvisen predvsem od pristopa mladih, ki pa se jih ne more prisiliti, da bodo hodili v šole (Čebulj Sajko, 1996).

Prva šola slovenskega jezika se je pojavila že leta 1957 v Baragovem domu v Melbournu. Učence je ob nedeljskih mašah poučeval slovenski duhovnik, kasneje pa so njegovo delo opravljale učiteljice-redovnice. Tudi v drugih predelih Avstralije so bile šole najprej povezane z delovanjem frančiškanov. Prvi učbenik slovenskega jezika v Avstraliji je bil Prvi koraki Jožeta Čuješa, tiskan leta 1964. Učilnice so na začetku predstavljale najete dvorane, z gradnjami cerkva, pa so Slovenci dobili tudi prve lastne prostore. Pouk je temeljil na tem, da so učencem dali nekaj znanja jezika, obenem pa kulture, zemljepisa, zgodovine in drugih pomembnih reči. Oba verska centra v Melbournu in Sydneyu imata danes dvorane, v katerih so tudi učilnice. Poleg frančiškanov je bila skrb za učenje slovenščine prisotna še v raznih društvih, ki pa dostikrat niso imeli dovolj usposobljenega kadra za poučevanje. V večini društev je bil pouk ukinjen zaradi pomanjkanja interesa učencev. Leta 1976 so v Melbournu na treh izbranih državnih srednjih šolah uspeli uvesti slovenščino kot izbirni tuj jezik in leta 1980 še kot maturitetni predmet (pogoj je 15 prijavljenih dijakov). Leta 1989 so na sydneyški univerzi Macquarie v okviru Oddelka za slovanske študije odprli lektorat slovenskega jezika in kulture, ki pa ga v večini obiskujejo ljudje, ki nimajo slovenske preteklosti (Čebulj Sajko, 1996). Realno stanje pa je popolnoma drugačno. Po pogovorih z nekaj predstavniki društev smo ugotovili, da šole slovenskega jezika izumirajo. Na območju Melbournu tako deluje le slomškova šola v verskem središču v Kewu, ki jo obiskuje okrog 20 učencev (otrok) letno na dveh nivojih. Po tem podatku slovenskemu jeziku slabo kaže. Do sedaj je bilo drugače, saj sta bili v Avstraliji zastopani le prva in druga generacija izseljencev. Kot smo ugotovili, je v prvi generaciji večina poročenih s Slovencem, kar je pogojevalo uporabo slovenščine v družini. Druga generacija pa je odprtra skupnost z mešanimi zakoni. Za njih pa je značilno, da že sami ne znajo zelo dobro slovenščine, niti je ne uporabljajo doma. Sedaj je na njih, ali bodo svoje otroke naučili slovenščine ali ne. Njihovo znanje ne zadošča da jih naučijo sami, zato pridejo v poštev le jezikovne šole, ki pa izumirajo, saj za njih ni zanimanja.

Zaradi nezanimanja pri ohranjanju in učenju jezika je opazen vedno večji vdor angleščine v pogovorni jezik slovenske skupnosti, kar močno vpliva na ohranjanje slovenskega jezika. Z

večjo uporabo angleščine slovenščina močno izgublja na pomenu in postaja iz generacije v generacijo bolj ogrožena. Kar 62 % jih uporablja angleščino in slovenščino, 7 % uporablja le slovenščino, medtem ko jih 27 % uporablja le angleščino. 4 % doma uporabljajo drug jezik ali pa gre za kombinacijo več jezikov (najpogosteje gre za primer, ko poleg slovenščine in angleščine uporabljajo še jezik partnerja). Med prvo generacijo jih kar $\frac{3}{4}$ uporablja slovenščino in angleščino, 11,7 % jih uporablja samo slovenščino, 6,7 % pa samo angleščino. Anketiranci druge generacije v 56,3 % uporabljajo le angleščino, ostali pa slovenščino in angleščino. Med tretjo generacijo pa jih 80 % doma govori angleško, 20 % pa slovensko in angleško. Že pri prvi generaciji je opazno, da jih zelo malo uporablja samo slovenščino. To pa zato, ker jih ima večina otroke ali vnuke, katerim je prvi jezik angleščina. V teh primerih v družini govorijo slovensko in angleško. Slovenščino največkrat uporabljajo z zakonskim partnerjem, angleščino pa ob pogovoru z otroki. Tisti, ki uporabljajo samo angleščino so poročeni ali z Avstralcem/ko ali pa s pripadnikom/co druge etnične skupnosti, ki ne znajo slovensko. Opazimo lahko, da v drugi in tretji generaciji ni več primera, da bi kdo izmed njih doma uporabljal le slovenščino. To je razumljivo glede na znanje jezika, ki je opisano zgoraj, saj znanje ni zadostno, da bi ga uporabljali redno, pa tudi večina je poročena s partnerjem, ki ne govori slovensko, zaradi česar so primorani uporabljati angleščino. Slovenščino pa uporabljajo ob pogovorih s svojimi starši. To je zelo slab znak za slovenski jezik, saj pripadniki druge generacije slovenščino uporabljajo le ob pogovoru s svojimi starši. Kaj pa se bo zgodilo, ko njihovi starši umrejo? Po mojem prepričanju bo večina uporabljala samo še angleščino, slovenščina pa bo odšla z generacijami v pozabo.

Graf 15: Pogovorni jezik doma

Vir: Anketa, 2006, N= 97

Tu moram poudariti, da smo imeli ankete v angleškem in slovenskem jeziku in da smo opravil le 32 anket v slovenščini, ki so jih izpolnili le predstavniki prve generacije. To kaže na to, da je nekaterim iz prve generacije angleščina že bliže kot slovenščina. Anketiranci iz druge in tretje generacije pa so izpolnjevali le ankete v angleščini.

8.7 OHRANJANJE STIKOV S SLOVENIJO

Selitev za nikogar ni lahka stvar, posebej če se seliš na drug konec sveta in za sabo pustiš svoje življenje, preteklost, otroštvo, družino ... Te stvari vedno ostanejo del tebe. Zato so toliko bolj pomembni stiki z območjem, od koder prihajaš, da te stvari ohraniš. To velja predvsem za prvo generacijo, medtem ko njihovi potomci doživljajo Slovenijo drugače. Oni so rojeni v Avstraliji, ki jim predstavlja njihovo domovino.

Večina anketirancev ohranja stike s Slovenijo – kar 93,8 %, predvsem preko svoje družine, ki je ostala v Sloveniji. Med tistimi, ki ne ohranjajo stikov sta 2 iz prve in 4 iz druge generacije. To kaže, da kljub dolgoletni odsotnosti ljudje še vedno ohranjajo stike z domovino. Ne samo prva, ampak tudi druga in tretja generacija. 97,8 % tistih, ki ohranjajo stike s Slovenijo, jih ohranja preko svoje družine. 32 % anketirancev ohranja kontakte s svojimi prijatelji, medtem ko sta 2 anketiranca (eden iz prve in eden iz druge generacije) s Slovenijo vezana tudi preko službenih dejavnosti. V prvi generaciji le eden od šestdesetih ne ohranja stikov s svojo družino v Sloveniji, 26 pa jih je ohranilo prijateljske vezi. V drugi generaciji prav tako le eden ne ohranja stikov z družino iz Slovenije, le 4 pa imajo prijatelje, s katerimi so v rednih stikih. V tretji generaciji vsi ohranjajo stike s Slovenijo – vsi preko družine, eden pa tudi preko prijateljev.

Ugotovimo lahko, da izseljencem stiki veliko pomenijo, predvsem stiki z družino v Sloveniji – gre večinoma za izmenjavo novic in dogodkov. Dobro je, da te stike ohranjata tudi druga in tretja generacija za povezanost med Slovenijo in Avstralijo, saj to pripomora k ohranjanju slovenske zavesti, jezika in identitete. Z generacijami pa se manjšajo stiki s prijatelji iz Slovenije. Te stike je težko pridobiti in posledično ohranjati, saj je treba najprej imeti prijatelje iz Slovenije, ki pa jih je težko pridobiti ob kratkih obiskih v Sloveniji ali pa ob obiskih Slovencev v Avstraliji. Pomembni so tudi službeni stiki, ki pripomorejo h gospodarski izmenjavi Slovenije in Avstralije.

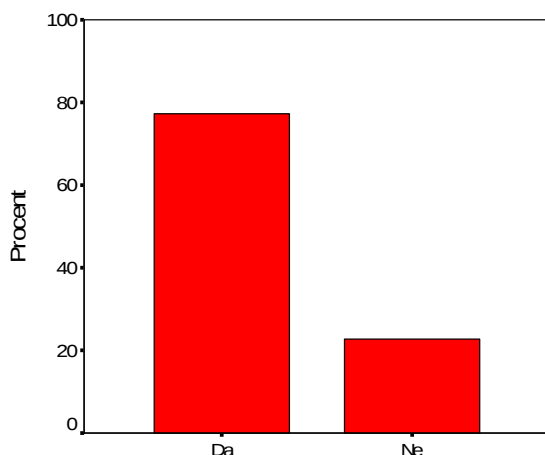
Ohranjanje stikov lahko preverimo preko poznavanja Slovenije, saj so določeni dogodki v Sloveniji zelo pomembni za izseljensko skupnost. Gre predvsem za določene odločitve vlade, ki se tičejo npr. pravic, omejitev, finančnih ukrepov ipd. Dogodke v Sloveniji spremlja 77,3 % vseh anketirancev, medtem ko ostali dogodkov ne spremljajo. Prva generacija migrantov v veliki večini spremlja kaj se dogaja v Sloveniji in s Slovenijo, štirje od šestdesetih pa tega ne spremljajo. Z drugo generacijo se manjša zanimanje o dogodkih v Sloveniji, saj redno dogodke spremlja le 56,3 %, medtem ko ostali dogodkov ne spremljajo. V tretji generaciji pa le eden izmed petih spremlja, kaj se dogaja v Sloveniji. Za prvo generacijo se tu vidi, da spremljajo, kaj se dogaja v domovini, ki predstavlja njihov rojstni kraj in del njihovega življenja. Gre za to, da čutijo povezanost in jim ni vseeno, kaj se tam dogaja. Z generacijami pa se to zanimanje izgublja. To je najverjetneje zato, ker je za njih pomembnejše dogajanje v Avstraliji, sami dogodki v Sloveniji pa na njih nimajo nekega velikega vpliva ter tudi pomena. Mislimo, da bi se to moralo povečati, saj bi tako dobili tudi informacije, kako država skrbi za izseljensko skupnost v Avstraliji. Izseljence bolj kot politični dogodki zanimajo družinski dogodki in dogodki njihovih prijateljev v Sloveniji.

Največ anketirancev spremlja dogodke preko avstralskih medijev, ki jim sledita branje slovenskih časopisov in gledanje slovenske televizije. Nekateri spremljajo novice preko ostalih tujih medijev, še manj pa preko interneta. Dosti jih spremlja dogodke preko ostalih medijev, kot so radio in telefon. Pri telefonskem spremljanju gre za pogovore z družino in prijatelji iz Slovenije, ki izseljence obveščajo o rednih dogodkih v Sloveniji in o njihovi družini. Slovenske časopise najraje prebirajo pripadniki prve generacije, saj je kar 87,9 % tistih, ki berejo slovenske časopise, pripadnikov prve generacije. Prav tako največ pripadnikov prve generacije spremlja slovenske televizijske programe (78,8 %), avstralske medije (68,6 %) in druge tuje medije (81,3 %), največ pa jih je tudi med uporabniki interneta, ki spremljajo dogodke preko svetovnega spleta (58,3 %). Spremljanje slovenskih medijev je pogojeno z znanjem slovenščine, kar je možno le za prvo generacijo in nekaj posameznikov druge generacije. Pri vseh ostalih je to nemogoče, saj je njihovo znanje slovenščine preslabo.

Pri drugi generaciji 5 anketirancev uporablja internet za spremljanje dogodkov in novic v Sloveniji, 7 jih gleda slovenske TV-programe, 10 avstralske medije in 2 druge tuje medije, ki poročajo o Sloveniji (naj tu samo ponovimo, da je bilo med anketiranci 32 pripadnikov druge generacije). Za drugo generacijo je lažje spremljanje preko angleških medijev, saj je angleščina njihov prvi jezik. Spremljanje slovenskih medijev pa je omejeno na TV-programe, saj je njihovo razumevanje slovenščine dobro, medtem ko je branje in pisanje na slabšem nivoju znanja. Tu je zelo težko opredeliti, kako točno kdo spremlja novice, saj nekateri pod avstralske medije štejejo slovenske izseljenske medije (radio, časopisi in televizija), drugi pa so jih šteli pod slovenske medije (npr. časopis Misli nekateri uvrščajo pod slovenske časopise, drugi pa pod avstralske medije), mi pa v vprašalniku nismo natančno opredelili kakšen medij je kateri. Tudi radio je dvorezen meč, saj nekateri postaji SBS in 3ZZZ uvrščajo pod avstralske medije, drugi pa so jih opredelili kot slovenski radijski postaji ali pa pod druge tuje medije, saj radia predstavljata etnični postaji.

Spremljanje dogodkov v Sloveniji tako ostaja domena prve generacije, medtem ko so njihovi potomci bolj vezani na Avstralijo in avstralske dogodke. Če slučajno spremljajo novice in dogodke, jih v večini spremljajo preko tujih medijev, saj je znanje jezika preslabo, da bi novice spremljali v slovenskem jeziku. Glavna domena njihovega zanimanja so družinski dogodki, medtem ko je spekter prve generacije širši in so seznanjeni z vsemi aktualnimi novicami v Sloveniji. Pri njih je spremljanje novic lažje, saj so jim novice lažje dostopne, medtem ko za njihove potomce to ni mogoče, saj je o Sloveniji zelo malo novic v angleškem jeziku. Zelo porazno je stanje pri tretji generaciji, saj le eden spremlja dogajanja v Sloveniji. S tem nezanimanjem prihaja do izgubljanja povezanosti s Slovenijo.

Graf 16: Spremljanje dogajanja v Sloveniji

Vir: Anketa, 2006, N= 97

Kakšno pa je resnično spremljanje novic in poznavanje Slovenije smo preverili z določenimi vprašanji v zvezi s Slovenijo. Za prepoznavnost Slovenije smo izbrali 5 vprašanj in sicer poznavanje narodnih simbolov (grba, zastave in himne), glavnega mesta in predsednika Slovenije. Slovensko zastavo pozna 88,7 % anketirancev, grb ki krasi zastavo pa malo manj – 87,6 %. Podoben procent anketirancev pozna Zdravljico – 84,5 %. Da je Ljubljana glavno mesto Slovenije, so vedeli vsi anketiranci, malo slabše pa so se odnesli pri predsedniku Slovenije. Janez Drnovšek sicer zaseda vrh odgovorov, a je le 42,3 % anketirancev pravilno odgovorilo. Sledil je odgovor "Ne vem", veliko jih je mislilo da je predsednik države Janez Janša (22,7 %), dva pa sta mislila da je predsednik še vedno Milan Kučan. Slovensko zastavo pozna kar 96,7 % anketirancev prve generacije (le dva je ne poznata), sledi ji tretja generacija

z 80 %, malo manj pa je anketirancev druge generacije, ki poznajo zastavo (75 %). Zelo podobni odstotki so glede grba, kar je posledično, saj če poznaš zastavo, poznaš tudi grb. Znanje oz. poznavanje himne je najslabše pri drugi generaciji, kjer himne ne (po)zna 62,5 %, medtem ko sta procenta za drugo in tretjo generacijo enaka kot pri poznavanju zastave (96,7 % in 80 %). Porazno je poznavanje predsednika pri tretji generaciji, saj nihče ni vedel, kdo je predsednik Slovenije (vsi odgovori so se glasili "Ne vem"). Tudi druga generacija se ni odrezala veliko bolje s svojim poznavanjem, saj jih je 71,9 % odgovorilo napačno. Večina jih sploh ni vedela, kdo bi lahko bil predsednik, medtem ko jih je bilo 15,6 % mnenja da je to Janez Janša in eden, da je predsednik še vedno Milan Kučan. V prvi generaciji več kot polovica anketirancev ve kdo je predsednik Slovenije (53,3 %), velika pa sta tudi deleža odgovorov Janez Janša (28,3 %) in Ne vem (16,7 %).

Poznavanje narodnih simbolov je med izseljenci v Avstraliji dobro, medtem ko poznavanje vodstva države ni najboljše. Večina jih ve, kdo je v vodstvu države, a ne vedo, kdo točno. Mnenje o Janezu Janši kot predsedniku Slovenije izhaja iz njegove prepoznavnosti v javnosti, saj g. Drnovšek ni veliko v javnosti in tudi ne v večjih kontaktih z izseljensko skupnostjo, medtem ko predsednik vlade velikokrat piše slovenskim izseljencem v Avstraliji in je tudi medijsko bolj prepoznaven. Glede neznanja pri tretji generaciji sem mnenja, da so še premladi, da bi se ukvarjali s politiko Slovenije, medtem ko bi druga generacija svoje znanje lahko izboljšala. Vendar pa je bila pri tem vprašanju narejena manjša napaka z naše strani, saj v vprašanju nismo našli, kaj so narodni simboli, tako da je veliko anketirancev na to odgovarjalo tudi z Bledom, Postonjsko jamo, Ptujem, idrijskimi čipkami ipd. To so za njih prepoznavni znaki Slovenije in jih štejejo kot narodne simbole. To pomeni da dobro poznajo značilnosti Slovenije in so tudi to za njih narodni simboli oz. simboli, ki predstavljajo Slovenijo kot državo. Tu smo nato vsem razložili, kateri so narodni simboli, oni pa so nato povedali, ali jih poznajo ali ne.

Zanimiva je uporaba etničnih simbolov v življenju slovenske skupnosti. V primerjavi z drugimi etničnimi skupinami (italijansko, grško, hrvaško), Slovenci močno ločijo zasebnost, slovenski dom, od javne podobe in življenja zunaj doma. V primerjavi z njimi slovenski etnični simboli v avstralskem okolju in prostoru niso vidni. Ni jih na ulicah, lokalih, restavracijah. Slovenci tudi nimajo svoje razpoznavne medijske reprezentacije. Sicer imajo radijske in TV-programe, a to ni veliko v primerjavi s prepoznavnostjo drugih skupnosti, katerih elemente srečamo v vsakdanjem življenju. Slaba razpoznavnost je povezana z maloštevilčnostjo slovenske skupnosti in s tem, da mladi svoje etničnosti ne izkazujejo z nacionalističnimi težnjami ter s tem, da je pri drugi in tretji generaciji že bolj dominantna avstralska pripadnost (Mikola, 2005).

Največ anketirancev je značilnosti Slovenije spoznalo z obiskom Slovenije (ne samo narodnih simbolov, ampak tudi druge značilnosti) – 37,1 %, 34 % pa jih je imelo prvi stik že preko staršev, ki so jim pripovedovali razne zgodbe o svoji rojstni deželi. 18,6 % anketirancev so klubi in druge slovenske organizacije pomagale pri spoznavanju Slovenije, 8,2 % pa si je pomagalo s svetovnim spletom. Kot lahko opazimo, ustne besede največkrat predstavljajo najpomembnejši faktor spoznavanja Slovenije, veliko pa pripomore tudi obisk Slovenije. Takrat šele potomci izseljencev resnično spoznajo Slovenijo, saj je realnost včasih malo drugačna kot slike. Poleg staršev so pomembni tudi slovenski klubi in organizacije, ki s svojim znanjem in materialom lahko najboljše predstavljajo Slovenijo. Tu so sami anketiranci potrdili pomembnost društev in organizacij, ki pomagajo ljudem pri predstavljanju Slovenije – njenega jezika, kulture itd. Velika večina anketirancev ima v lasti tudi stvari o Sloveniji, ki jih spominjajo na njihovo rojstno državo ali pa državo od koder prihajajo njihovi starši oz.

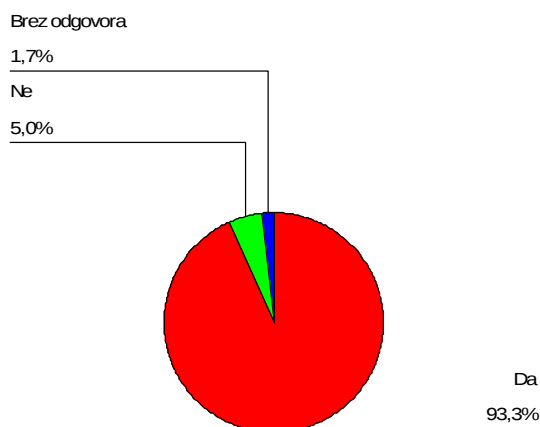
stari starši, kar je pomembno predvsem za mlajše generacije, ki imajo tako stik s Slovenijo. Prvi generaciji predstavljajo ti predmeti nekakšen spomin in stik z rojstno domovino in imajo v hišah vedno posebno mesto.

8.8 VLOGA MEDIJEV V ŽIVLJENJU IZSELJENCEV

Izseljenski mediji v življenje skupnosti širijo slovenski jezik, kulturo, skupnost pa tudi seznanjajo z najnovejšimi novicami iz Avstralije in Slovenije in jih obveščajo o raznih prireditvah. So torej nosilci "slovenstva" med izseljenci. V Melbourneu so štirje večji mediji: radia SBS in 3ZZZ, časopis Misli ter televizijski program TV31. Poleg njih obstajajo še časopisi slovenskih društev, ki pa v večini ne izhajajo redno, so krajšega obsega in niso dostopni širši skupnosti.

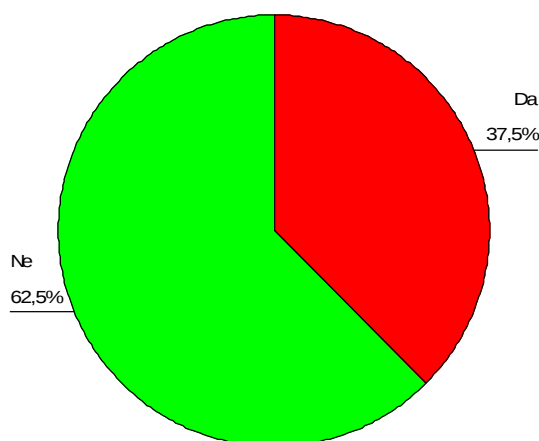
Med anketiranci jih 71,1 % vsaj občasno spremlja vsaj enega izmed zgoraj omenjenih medijev, 27,8 % jih ne spremlja, eden pa na vprašanje ni želel odgovoriti. V prvi generaciji medijev od 60 anketirancev le 3 ne spremljajo, eden pa na vprašanje ni želel odgovoriti. V drugi generaciji se odstotek močno zmanjša saj med njimi izseljenske medije spremlja le 37,5 % anketirancev. V tretji generaciji je položaj še slabši, saj slovenske medije spremlja le eden imed petih anketirancev (20 %). To ni nič spodbudnega, saj kaže na nezanimanje druge in tretje generacije glede sporočil, ki jih mediji nudijo. Glaven minus je v tem, da ljudje niso v stiku s slovenščino, ki je že tako ali tako ne uporabljajo dosti, poleg tega pa tudi ne vedo, kaj se dogaja v slovenski skupnosti. Na nespremljanje medijev v glavni meri vpliva neznanje jeziak.

Graf 17: Spremljanje slovenskih izseljenskih medijev pri prvi generaciji

Vir: Anketa, 2006, N= 60

Graf 18: Spremljanje slovenskih izseljenskih medijev pri drugi generaciji

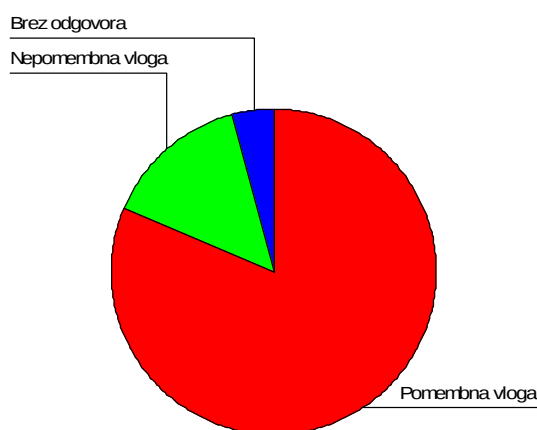
Vir: Anketa, 2006, N= 32

Med zgoraj omenjenimi mediji je najbolj popularen radio SBS, ki mu sledita radio 3ZZZ in časopis Misli, najmanj občinstva pa ima TV31. Poleg teh medijev izseljenci spremljajo še razne časopise, ki jih izdajajo društva ter Geelong radio station The Pulse, ki je prav tako namenjena etnični tematiki. Radio SBS posluša kar 51 (85 % anketirancev prve generacije in 83,6 % vseh tistih, ki spremljajo SBS radio) pripadnikov prve generacije, 9 druge in en pripadnik tretje generacije. Naslednji po priljubljenosti je radio 3ZZZ, ki ga posluša 41 pripadnikov prve generacije, 9 druge (isto kot pri radiu SBS) in eden iz tretje generacije. V drugi in treji generaciji je dosti poslušalcev, ki ne znajo knjižne slovenščine, ampak samo

ustno, kar pa je dovolj za spremljanje programa. Časopis Misli so najbolj pribljubljene med prvo generacijo – 36 bralcev, 7 bralcev spada v drugo generacijo, eden pa je iz tretje. Zanimivo je, da je dosti bralcev, ki znajo slovenščino samo ustno. Najmanj spremljan medij je televizijski program TV31, ki tudi ne oddaja redno.

Pomembno je, da izseljenske medije ne spremlja le prva generacija, ampak tudi druga, čeprav je število zelo majhno, saj mediji predstavljajo najlažji način širjenja kulture, jezika, idej, identitete itd. Mislamo, da so radiji dobro organizirani in ponujajo poslušalcem širok spekter novic. Vendar pa druga in tretja generacija težko sledita programu, ki poteka večinoma v slovenskem jeziku. Njihovo znanje ni zadostno, zato bi morali vsaj del programa nameniti novicam v angleškem jeziku, ali pa bi po vsaki novici bili na voljo kratki povzetki v angleščini. Glede radijev menimo, da so programi prekratki in da bi morali potekati dalj časa oz. večkrat v tednu, kar pa je zelo težko zaradi programskih shem etničnih postaj, ki vsem nudijo enake pogoje. Časopis Misli izhaja devetkrat letno in predstavlja predvsem delovanje verske skupnosti v Avstraliji ter nekaj novic iz domovine. Glavni ustvarjalec je pater Ciril Božič, ki pa ima veliko dela s samo versko skupnostjo in vedno manj časa za časopis. Slovenska država bi morala nameniti več denarja, da bi se lahko zaposlilo več kadra, ki bi honorarno sodeloval pri ustvarjanju novic in časopisa samega. S tem bi se povečala kakovost, s čimer bi pridobili večji spekter bralcev. Najman izseljenci spremljajo TV31, ki ima le polurni program v času ko je večina ljudi na delu ali v šoli, pa še to neredno. Gre za zelo neugoden termin, ki je nedostopen večini izseljencev, zaradi česar ima morda tako nizko gledanost. Poleg teh medijev so zelo pomemben informator tudi razni časopisi oz. novice društev (Planica, SDM in ostali), ki seznanjajo izseljence o aktualnih dogodkih v klubu (pikniki, plesi, volitve itd.) in tudi o pomembnih novicah iz domovine. Vendar pa spekter bralcev ni širok, saj te novice prejemajo in berejo le člani določenih društev, pa tudi njihov obseg ni velik. Za člane društev pa smo ugotovili, da so člani samo enega društva in ne večih hkrati. Tako drugi niso seznanjeni z njihovimi novicami.

Graf 19: Vloga slovenskih izseljenskih medijev v življenju izseljencev

Vir: Anketa, 2006, N= 97

Mnenje večine je, da so izseljenski mediji pomembni za slovensko skupnost in izseljence same, 15,1 % pa jih je mnenja da nimajo pomembne vloge. Štirje na vprašanje niso želeli odgovoriti. Zanimiva je ugotovitev, da izmed tistih, ki spremljajo te medije 8,7 % anketirancev meni, da ti mediji ne igrajo pomembno vlogo, ampak so normalen medij sporočanja, ki nima velikega vpliva na njihovo življenje in življenje skupnosti. V prvi generaciji je 86,7 % anketirancev mnenja, da izseljenski mediji igrajo pomembno vlogo, v

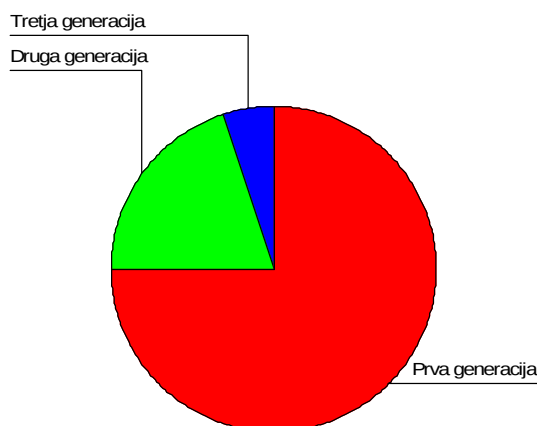
drugi 75 % in v tretji 60% anketirancev, kljub temu pripadniki druge in tretje generacije sami teh medijev ne spremljajo. To lahko povežemo s tem, da je za njihovo nespremljanje krivo predvsem neznanje oz. slabo znanje jezika. Vidimo, da ta odstotek z generacijo pada, kar pa ni dobro, saj se z manjšanjem tega procenta manjša zanimanje za izseljenske medije. Glede vloge, ki jo igrajo, pa od 35 anketirancev sploh nisem dobil odgovora. Najpogostejši odgovor glede vloge je bil, da je glavna vloga in pomen izseljenskih medijev seznanjanje skupnosti o novicah iz Slovenije in Avstralije ter poleg tega še seznanjanje skupnosti z dogodki, ki se bodo odvijali znotraj skupnosti. Poleg teh se pojavijo še odgovori, kot so ohranjanje jezika, kulture, slovenskega duha ter ohranjanje in povezovanje skupnosti same.

8.9 GLASBA – PRIPOMOČEK ZA OHRANJANJE JEZIKA IN KULTURE

Slovenska glasba je eden izmed temeljev slovenske kulture, posebej pri slovenskih izseljencih, saj daje občutek domačnosti in pripadnosti. Poleg tega se preko glasbe širi slovenski jezik, kultura, besedila pa povedo veliko o Sloveniji. Med anketiranci je 82,5 % takih, ki poslušajo slovensko glasbo, največ je pripadnikov prve generacije, znotraj katere slovensko glasbo poslušajo vsi, znotraj druge generacije le še polovica, medtem ko v tretji generaciji poslušajo slovensko glasbo kar 80 % anketirancev. Slovensko narodno-zabavno glasbo poslušajo 97,5 % tistih, ki poslušajo slovensko glasbo, medtem ko slovensko popularno (pop) glasbo poslušajo le 20 % anketirancev. Narodno-zabavno glasbo poslušajo vse generacije (vsi ki poslušajo slovensko glasbo), popularna glasba pa je glede na število poslušalcev najbolj popularna med prvo in drugo generacijo, ki ji sledi tretja. Procentualno pa je glede na število anketirancev najbolj popularna pri drugi in tretji generaciji. Razlog v velikem poslušanju narodno-zabavne glasbe je v tem, da je prva generacija ob tej glasbi odraščala in jih med drugim spominja na obdobje, ki so ga preživeli v Sloveniji. Že v Slovenijo je znano, da to glasbo poslušajo večinoma starejši, kar velja tudi za Avstralijo. Mladi to glasbo večinoma poslušajo na srečanjih, saj jim je drugače bliže pop glasba. Na srečanjih in raznih prireditvah se vrta večinoma narodno-zabavna glasba, ki jo igrajo skupine iz Avstralije. Spodbudno je, da so člani teh skupin tudi mladi in ne le pripadniki prve generacije. S tem skrbijo, da slovenska živa glasba ne bo potonila v pozabo, hkrati pa širijo svoja in obzorja drugih Slovencev. Slovenska glasba je že v okviru zelo povezana s slovensko folkloro, ki je za izseljence zelo pomembna, saj gre za ohranjanje in prenašanje kulturnih vzorcev.

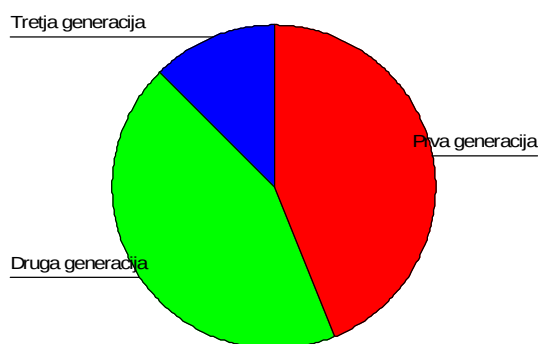
Prva je folklorno skupino organizirala Marija Košorok leta 1972 v Sydneyu. Kmalu zatem so tudi v Melbournu ustanovili skupino Rdeči cvet, a sta obe po dveh letih delovanja prenehali delovati. Folklorna dejavnost je začela zopet rasti od leta 1975 naprej, ko je ga. Košorok ustanovila več skupin v okviru različnih društev. Klub Planica iz Wollongonga je v letih 1975 in 1977 organiziral tudi "slovensko kmečko ohcet", ki je privabila veliko gledalcev. Vsa večja društva (Planica, SDM, Geelong itd.) so tako pridobila svojo sekcijo folklorne skupine, ki so ponavadi predstavljale svoj program ob raznih prireditvah. V letih 1985 in 1986 je skupina iz slovenskega društva Triglav iz Sydneya predstavila slovensko skupnost na multikulturnem festivalu v operni hiši v Sydneyu. Danes je stanje folklornih skupin bolj kot ne slabo, saj se le še ponekod najde kakšen par, ki predstavi slovensko nošo in plese, saj med mladimi za to ni zanimanja (Vrtovec Pribac, 2000).

Graf 20: Poslušanje slovenske narodno-zabavne glasbe med izseljenci v Avstraliji

Vir: Anketa, 2006, N= 97

Graf 21: Poslušanje slovenske popularne glasbe med izseljenci v Avstraliji

Vir: Anketa, 2006, N= 97

Opazimo lahko, da slovenska glasba izgublja spekter poslušalcev z generacijami, saj anketiranci druge generacije slovenske glasbe ne poslušajo več v velikem deležu, rezultati tretje generacije pa niso zelo reprezentativni, saj gre le za 5 anket. Pomen izgublja predvsem narodno-zabavna glasba, ki tudi v Sloveniji ni zelo popularna med mladimi, vzpodbuden podatek pa je, da mladi poslušajo vsaj popularno glasbo (Čuki, Kingston, Bepop, Siddharta itd.), če že ne poslušajo narodno-zabavne glasbe. To se zelo kaže v radijskih programih, kjer je vedno več predvajanja popularnih pesmi, saj skušajo za poslušanje pridobiti tudi mlade. S takšnim pristopom radijskih postaj bodo tudi mladi raje poslušali njihov program, s čimer bodo bliže slovenski besedi. To je pomembno za ohranjanje ne le jezika, ampak tudi kulture in identitete, saj bodo mladi poleg pesmi poslušali tudi celoten program. Poleg tega pa bo povečano predvajanje popularne glasbe morda privabilo mlade k udeleževanju raznoraznih prireditev v organizaciji slovenskih klubov. S tem se poveča članstvo oz. sodelovanje v raznih prireditvah, kar vodi do večjega števila stikov in posledično do večjega zavedanja slovenstva.

8.10 STIKI S SLOVENIJO

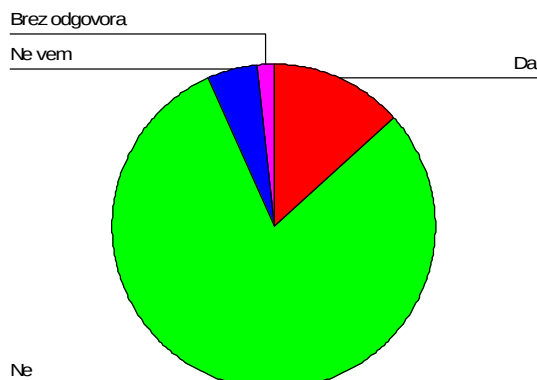
Slovenija predstavlja izseljencem prve generacije njihovo domovino, njihov rojstni kraj, v katero si vsakdo podzavestno želi vrniti vsaj enkrat v življenju. Večina Slovencev je zapustila državo s ciljem kratkoročne selitve in posledično hitre vrnitve. A se je pri večini obrnilo drugače. Tu so si ustvarili družine, zgradili hiše in za večino vrnitev v Slovenijo ni več prišla v poštev. Z vidika njihovih potomcev pa je Avstralija njihova rojstna domovina, Slovenija pa predstavlja državo, od koder prihajajo njihovi starši oz. stari starši.

Slovenijo je obiskalo (druga in tretja generacija) oz. so se vrnilo vsaj enkrat po odhodu (prva generacija) 93,8 % anketirancev. Med izseljenci prve generacije se le štirje od šestdesetih niso niti enkrat vrnilo v Slovenijo, medtem ko so izseljenci druge generacije že vsi obiskali rojstno državo svojih staršev. Tudi pri tretji generaciji je delež zelo visok, saj je Slovenijo obiskalo že 60 % anketirancev tretje generacije. To kaže, da se potomci slovenskih izseljencev zavedajo svojih korenin in z obiskom skušajo spoznati, od kod prihajajo njihovi starši, kje so živeli, če je možno, pa tudi spoznati preostale člane svoje družine v Sloveniji. Z obiskom se seznanijo z značilnostmi Slovenije in morda navežejo kakšne stike s Slovenci. Za izseljence prve generacije vrnitev predstavlja drug pomeni. Večina si jih je podzavestno vedno želela vrnitve v svoj rojstni kraj, a v večini primerov to ni bilo izvedljivo – predvsem pri političnih

migrantih. Vrnitev oz. obisk jim predstavljata delno uresničitev svojih sanj, saj lahko zopet vidijo svojo rojstno zemljo, ugotovijo, ali je prišlo do kakšnih sprememb in morda še zadnjič vidijo svojo rojstno deželo.

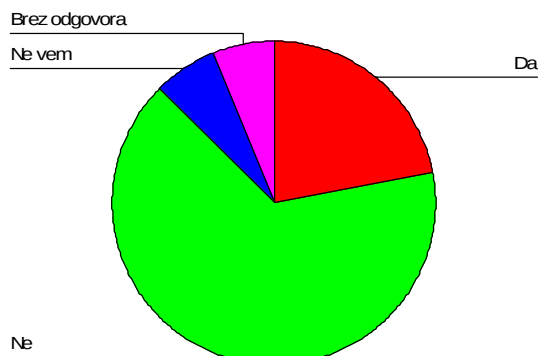
Po drugi strani pa se za življenje v Sloveniji ne bi odločili veliko izseljencev, tudi če bi imeli to možnost, saj je pozitivno na to vprašanje odgovorilo le 16,5 % anketirancev, kar 72,2 % jih je odgovorilo z ne, nekaj pa jih ni odgovorilo ali pa so pustili možnost odprto – odvisno od službe, družine ... Znotraj prve generacije bi se za življenje v Sloveniji ob primernih pogojih odločilo 13,3 % oz. polovica vseh tistih, ki bi se preselila v Slovenijo, druga polovica pa prihaja iz druge generacije. Glavni razlogi za neživljenje v Sloveniji so si v vseh generacijah podobni. Gre za navezanost na Avstralijo, njihova družina je v Avstraliji, višji standard, predvsem pa gre za predolgo življenje v Avstralijo in navajenost oz. prilagoditev na avstralski način življenja. Tisti, ki so na odgovor odgovorili pozitivno, pa so to pogojili predvsem s tem, če bi se njihova družina preselila v Slovenijo z njimi in če bi bili ekonomsko preskrbljeni. Drugače pa so bili glavni razlogi preselitve lepota Slovenije in to, da je Slovenija nekaterim rojstni kraj. Problem pri prvi generaciji je, da imajo tu družino in vnuke, ki so navajeni na avstralski način življenja in bi težje pustili svoje življenje v Avstraliji in se preselili v Slovenijo. Pri drugi generaciji pa je opazna mobilnost mladih, ki se kmalu privadijo na nove okoliščine, če jim je le ponujena ustrezna priložnost. Kristina Toplak v svojem delo o vračanju izseljencev za glavne vzroke vračanja omenja domotožje, domoljubje, družinske vezi, dedovanje, upokožitev in želja po preživljanju zadnjih dni v Sloveniji, nekateri želijo, da bi njihovi otroci obiskovali slovenske šole, tretji odgovori pa so vezani na spremenjeno politično situacijo. V glavnem so razlogi vezani na starost posameznikov. Gre v večini za upokožence, ki so se izselili v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Za ekonomske migrante je značilno, da se le redko vračajo zaradi ekonomskih razlogov. Izjema so tisti, ki jim v emigraciji ni uspelo najti službe ali pa dovolj zaslužiti. Ne glede na vzrok vrnitve, ljudje gojijo ob povratku določena pričakovanja. Vendar pa je drugo vprašanje, ali jim "domovina" ponuja oz. lahko izpolni ta pričakovanja. Težave ob vrnitvi lahko razdelimo v dve skupini: težave, ki so posledica drugačne družbene ureditve in težave, ki so posledica vzpostavljanja socialnih stikov. V prvem primeru gre za razne administrativne ovire, ki se pojavijo npr. ob iskanju dela, urejanju dokumentov in dovoljenj ipd. Problem je v tem, ker država v teh primerih nima nobenega pravega načrta pomoči za povratnike (glede urejanja dokumentov, zaposlovanja, stanovanja, priznavanja izobrazbe itd.). Pri socialnih problemih pa je največji problem okolje, v katerem živijo, ki jih naj bi povratnike sprejelo le delno oz. jih ne sprejme. V splošnem naj bi bil odnos do povratnikov negativen. Težava je v tem, da so se ljudje izselili v določenem obdobju, na katerega imajo v večini lepe spomine. Vračanje pa poteka v popolnoma drugem obdobju, v okolje ki se je močno spremenilo. Povratniki pričakujejo, da bo ob njihovem prihodu zopet vse isto, kar pa je nemogoče, zato tudi dostikrat naletijo na probleme (Toplak, 2004).

Graf 22: Želja po življenju v Sloveniji pri prvi generaciji

Vir: Anketa, 2006, N= 60

Graf 23: Želja po življenju v Sloveniji pri drugi generaciji

Vir: Anketa, 2006, N= 32

8.11 IDENTITETA SLOVENSkih PRISELJENCEV IN NJIHOVIH POTOMCEV

Glavni namen diplomske naloge je bil poleg opisa in ugotovitev o organiziranosti Slovencev tudi ugotoviti, kakšna je identiteta Slovencev v Avstraliji. Ali se imajo še sploh za Slovence, ali so se že akulturirali in asimilirali v avstralsko družbo, kako je z njihovimi potomci itd. V okviru tega smo anketirancem postavili dve vprašanji. Prvo se je nanašalo na to, kaj je za njih slovenstvo, drugo vprašanje pa je bilo kako bi opredelili svojo nacionalno pripadnost.

Prva generacija je slovenstvo enačila s Slovenijo. Ta jim predstavlja njihov prvi dom, rojstni kraj, korenine, kulturo in jezik ter najpomembnejše, občutek pripadnosti in občutek, ki ga nosijo v sebi. To kaže na to, da še niso pozabili rojstne domovine in še vedno čutijo, da so Slovenci, vendar se obenem zavedajo, da je to del preteklosti. Druga generacija o slovenstvu oz. Sloveniji večinoma govori o preteklosti. Da gre za njihove korenine in dediščino – njihovo družinsko ozadje. Nekaj jih omenja tudi pomembnost jezika in kulture, nekateri pa govorijo le o Sloveniji kot lepi deželi – ti ne čutijo več neke velike povezanosti. Tudi tretja generacija je glede tega zelo zavedna, saj vsi omenjajo slovenstvo kot del njih oz. del njihove družine. Gre za njihovo dediščino, ki jo predstavlja rojstni kraj njihovih starih staršev in tega se zavedajo.

Vsa do sedaj obravnavana poglavja nam posredno govorijo o identiteti in asimilaciji, in vsi pridobljeni podatki kažejo na to, da je slovenska identiteta močno zakoreninjena v miselnosti Slovencev, slovenska preteklost pa je pomemben del življenja njihovih potomcev. O ohranjanju identitete in asimilaciji nam nekaj pove tudi sama uporaba slovenskih imen. Akulturacijo opazimo že v prvi generaciji, saj se je nekaj Slovencev odločilo poangležiti svoja imena (Franci = Frank in Feliks = Felix). Na akulturacijo prve generacije opozarjajo imena njihovih otrok. Pri drugi generaciji je opazno da ima polovica slovenka, polovica pa angleška imena. Polovici z angleškimi imeni, so nekaterim starši dali slovenska imena, a so jih nato sami poangležili. V tretji generaciji ni več nobenega slovenskega imena. To je morda tudi zato, ker imajo pripadniki druge generacije partnerja z drugo etnično pripadnostjo in so jim dali nevtralno ime. Na podlagi tega je opazna dokaj močna akulturacija Slovencev in njihovih potomcev.

Največ o identiteti pa izvemo na podlagi odgovorov o lastni nacionalni opredelitvi, pri kateri je bilo več možnih odgovorov. Anketiranci so imeli na voljo 4 odgovore, ki so bili: Sem Slovenec/ka, Sem Avstralec/ka, Sem avstralski/a Slovenec/ka in Drugo. Anketiranci so lahko obkrožili več odgovorov. Odgovor Sem Slovenec/ka je obkrožilo 33 anketirancev, za Avstralce se je opredelilo 23 anketirancev, najbolj pogost odgovor pa je bil Sem avstralski/a Slovenec/ka. Pod drugim odgovorom pa najdemo le 2 možnosti, in sicer se je eden opredelil za Avstralca s slovenskimi koreninami, druga anketiranka pa za Slovenko z avstralskim potnim listom. Med tistimi, ki so se opredelili za Slovence, je največ pripadnikov prve generacije (87,9 % tistih, ki so se tako opredelili a le 48,3 % pripadnikov prve generacije), štirje pa so iz druge generacije. Prav tako se je za Avstralce opredelilo največ pripadnikov prve generacije (13 anketirancev), 9 jih je iz druge generacije, eden pa iz prve. Za avstralske Slovence pa se je opredelilo 65 % pripadnikov prve, 59,4 % druge in 80 % tretje generacije. To pomeni, da vsi pripadniki prve generacije niso pozabili svoje preteklosti, asimilacija pa je bila različna od posameznika do posameznika. Devet od devetindvajsetih (anketirancev prve generacije) se počuti kot Slovenec brez kakršne koli druge pripadnosti. Pri njih je bila asimilacija najmanjša. Trije so taki, ki so poleg odgovora Sem Slovenec/ka obkrožili še odgovor Sem avstralski/ka Slovenec/ka. Dosti pa je takih, ki so obkrožili vse tri odgovore hkrati, eden pa je takšen, ki se počuti le kot Avstralec. Pri njemu je bila asimilacija najmočnejša, saj se sam počuti kot Avstralec in ne upošteva več slovenstva v sebi. Poleg njega je tudi 12 drugih, ki so skupaj z odgovorom, ki jih opredeljuje kot Avstralce, obkrožili še enega izmed drugih ponujenih odgovorov. Dva anketiranca druge generacije sta se opredelila le za Slovence, 7 pripadnikov pa se počuti kot Avstralci. Pri njih ne moramo govoriti o asimilaciji v avstralsko družbo, saj so bili rojeni v to družbo in niso nikoli živeli v Sloveniji. Pri njih je bolj pomembna zavedanje o slovenski preteklosti. 68,8 % anketirancev druge generacije se zaveda te preteklosti, saj so odgovorili s pripadnostjo ali kot Slovenci ali kot avstralski Slovenci. V tretji generaciji se je eden opredelil kot Avstralec, medtem ko so se ostali štirje opredelili za avstralske Slovence.

Ti podatki ne kažejo na močno asimilacijo. Pripadniki druge in prav tako tretje generacije se zavedajo svojih korenin in jim pripisujejo velik pomen. Pri njih je vidna razcepljenost med Avstralijo kot njihovo rojstno državo in Slovenijo kot domovino njihovih staršev ali starih staršev. Pri nekaterih je vidna že popolna pripadnost avstralski družbi. 15 % izseljencev prve generacije se počuti kot Slovenci, brez kakršne druge identitete. Pri njih ni prišlo do skoraj nikakršne asimilacije (gre le za akulturacijo kot prilagoditev na način življenja). Pri vseh drugih je prišlo do manjše ali večje asimilacije, eden pa se je v avstralsko družbo popolnoma asimiliral in se ima za Avstralca. Tisti, ki so se poleg za Slovence opredelili še za drugo pripadnost, počasi prevzemajo kulturne lastnosti Avstralije. Pri tem pa je pomembno, da se še vedno vsaj delno opredeljujejo za Slovence. 68,8% anketirancev druge generacije šteje slovenstvo kot pomemben del njihove identitete, pri tretji generaciji pa je ta odstotek kar 80 %. Pri drugi in tretji generaciji, kot smo zgoraj že omenili, ne moremo govoriti o kakršnikoli asimilaciji, saj oni pripadajo avstralski družbi, v kateri so bili rojeni. Pri njih je pomembnejše zavedanje slovenske preteklosti in njeno vključevanje v njihovo življenje in identiteto. Po zgornjih podatkih pa temu kaže zelo dobro in se ni treba bati za ohranjanje zavedanja o slovenski pripadnosti oz. preteklosti in ohranjanju skupnosti. Lahko trdimo, da je zavednost izeljencev o njihovi slovenski preteklosti zelo močna. Pri tem pomembno vlogo igrajo starši, ki slovenske kulturne poteze prenašajo na svoje otroke. Bolj pomembno pa je, kako bo druga generacija to prenesla na svoje otroke. Njim je to lažje, saj so jim v pomoč njihovi starši. Ko pa njih ne bo več, bo na njih samih, da prenesejo svoje (slovensko) kulturno izročilo na svoje otroke in vnuke. Po prvih podatkih na podlagi opredelitev tretje generacije jim gre kar dobro, kako pa se bo nadaljevalo, pa bomo lahko ugotovili šele s časom.

9 PRIMERJAVA AVSTRALSKIH SLOVENCEV Z OSTALIMI SLOVENSKIMI IZSELJENCI PO SVETU

Slovensko izseljenstvo predstavlja pomemben del slovenskega naroda, saj šteje okrog petina slovenskega naroda. Izseljevanje s slovenskega ozemlja se je začelo že v času turških vpadov, ko so Turki odpeljali več deset tisoč prebivalcev v notranjost Balkana. V obdobju protireformacije je več prebivalcev odšlo v Nemčijo, od koder se jih je nekaj nato izselilo v ZDA. Množično so se migracije začele sredi 19. stoletja, ko so se kmetje z zemljiško odvezo lahko svobodno gibali. Potekal je beg z dežele, predvsem v mesta, veliko pa jih je odšlo tudi v tujino. Glavni cilj izseljencev so bile razvite evropske države ter ZDA. Pred 1. svetovno vojno je tako Cleveland veljal za tretje največje slovensko mesto. Ljudje so se večinoma izseljevali zaradi ekonomskih razlogov, nekaj tudi zaradi političnih. Po 1. svetovni vojni je poglobljena gospodarska kriza veliko ljudi privabila v selitev. ZDA so omejile priseljevanje, zato so ciljne države postale zahodnoevropske države, Argentina, Kanada in Avstralija. Med vojnami se je izselilo veliko Primorcev iz ozemlja pod fašistično oblastjo. Po vojni se je izselila posebna skupina političnih migrantov. Gre za begunce, večinoma domobrance z družinami, ki so prebegnili v taborišča na avstrijsko Koroško in Italijo. Ti so nato nadaljevali pot iz taborišč največ v Argentino, ZDA, Avstralijo, Kanado, nekaj pa tudi v evropske države. Pozneje so se ljudje selili zaradi gospodarskih vzrokov. V sedemdesetih se je izseljevanje v večjem številu ustavilo, za neugodno pa še vedno velja izseljevanje izobražencev in strokovnjakov – t. i. beg možganov (Zupančič, 1998).

Največjo slovensko izseljensko skupnost predstavljajo Slovenci v Združenih državah Amerike, saj naj bi po nekaterih podatkih tam živelo 300.000–500.000 prebivalcev slovenskega etničnega porekla. Prvi priseljenci so tja prišli v 17. stoletju, večina današnje skupnosti pa sestavljajo gospodarski izseljenci pred 1. svetovno vojno in politični begunci po 2. svetovni vojni. Prve slovenske pionirje v Ameriki so predstavljali Gorenjci, konec 19. stoletja, pa je zajelo vse slovensko ozemlje, v največjem obsegu Kranjsko, Dolenjsko in Belo Krajino. Glavni vzrok so bili slabi gospodarski pogoji v Sloveniji. V Ameriki je bilo dovolj delovnih mest z višjimi plačami. V tujino so odhajali iz Bremerhavna in Le Harva, le v manjšem obsegu iz Trsta. Prvi postanek je predstavljal otok Ellis Island v New Yorku, kjer so morali prestati zdravniške preglede in spraševanja. Z vlakom so se nato odpeljali do zelenega cilja, po petih letih bivanja pa so lahko zaprosili za državljanstvo. Leta 1924 so ZDA omejile priseljevanje, kar je pomenilo konec množičnega priseljevanja Slovencev v ZDA, ki jih je nadomestila Kanada. Po vojni je v ZDA prišlo še nekaj političnih migrantov, ki so jim pozneje sledili le posamezniki, pri katerih je prihajalo do "bega možganov". Slovenci so se naseljevali v strnjenih slovenskih naselbinah, kjer jih veliko živi še danes. Gre za del nekega naselja z zgostitvenim slovenskim jedrom, v katerem se je oblikovala vsaj ena izmed etničnih organizacij. Najpomembnejše skupnosti najdemo v velemestih. Omeniti moramo industrijski severovzhod z New Yorkom in Betlehemom in Pittsburghom. Največ jih živi v Clevelandu Ohio. Svoje naselbine so oblikovali tudi v Detroitu (Michigan), Milwaukee (Wisconsin), Chicago in Joliet (Illinois), več manjših naselij pa je tudi v Minnesoti (Ely, Tower, Brockway...). Zahodno od reke Mississippi najdemo večje število rudarskih naselij na območju Skalnega gorovja. V Koloradu živijo v Pueblu, Denverju, Leadvillu in še nekaterih manjših naseljih. Poleg Kolorada so centri poselitve še v Utahu (Sunnyside, Helper), Wyomingu (Rock Springs) in Montani (Anaconda in Bear Creek). Na zahodni obali živijo v Washingtonu (Black Diamond), Oregonu (Oregon City in Portland) ter Kaliforniji (San Francisco in Fontana). Slovenci so v ZDA kmalu ustanovili bratske podporne organizacije (Ameriška bratska zveza, Ameriška dobrodelna zveza itd.). Gre za zavarovalniške družbe, ki

so zavarovale delavce v primeru nesreč pri delu in bolezni, v času ko še ni obstajala nobena oblika zavarovanja. Te družbe so nato financirale kulturno dejavnost skupnosti. Prav tako je v ZDA več slovenskih etničnih župnij, ki delujejo še danes. V mnogih naselbinah so zgradili svoje Slovenske narodne domove, ki služijo kot zbirališče pripadnikov skupnosti in ponekod predstavljajo center slovenskega tiska. Danes je večina ameriških Slovencev pripadnikov druge in tretje generacije in so jezikovno, kulturno in socialno že del večinskega naroda (Zupančič, 1998; Drnovšek, 2001; Klemenčič, 2001; Valenčič, 2001).

Slovenska skupnost v Kanadi se je začela oblikovati po letu 1924, ko so Združene države Amerike omejile priseljevanje. Gre za precej manjšo skupnost, saj naj bi štela okrog 30.000 ljudi. Skupnost je zelo podobna avstralski, saj jo sestavljajo politični begunci po 2. svetovni vojni in ekonomski izseljenci v petdesetih in šestdesetih letih. Največ izseljencev živi v provinci Ontario, ki ji sledijo Britanska Kolumbija, Alberta in Quebec z večjim številom prebivalcev slovenskega etničnega porekla, medtem ko v ostalih njihovo število ne presega 500 pripadnikov. Prav tako kot v ZDA, so Slovenci začeli ustanavljati zavarovalniške družbe (Kanadsko-slovensko podporno društvo, Vzajemna podpora zveza Bled itd.), ki so prav tako financirale delovanje kulturno-prosvetnih institucij, ki imajo svoje časopise, plesne in glasbene dejavnosti itd. Veliko pripadnikov je prve generacije, vedno več pa je njihovih potomcev, ki se počasi a vedno bolj asimilirajo v kanadsko družbo (Genorio, 1989; Jurak, 2001; Trebše Štolfa, 2001; Zupančič, 1998).

O podobnih številkah lahko govorimo tudi pri izseljencih v Argentini (30.000), manj pa jih je v Braziliji (2.000–3.000), Urugvaju (2.000–3.000) in Venezueli (nekaj več kot 1.000). Glavnino omenjenih skupnosti predstavljajo dve veji politične emigracije. Protifašistična iz obdobja med svetovnima vojnama (večinoma iz Primorske) in protikomunistična po 2. svetovni vojni (Zupančič, 1998).

V Argentino so se Slovenci začeli priseljevati konec 19. stoletja, ko je Argentina vabila Evropejce, da naselijo območja na severu in zahodu države. Za selitev se je odločilo nekaj družin s Krasa in Goriškega. Po italijanski okupaciji slovenskega Primorja so v letu 1924 v Argentino prišli novi Slovenci. Večina se jih je naselila v Buenos Airesu, Cordobi in Rosariu. Do 2. svetovne vojne se je v Argentino izselilo okrog 25.000 Slovencev, med njimi kar 22.000 Primorcev in Notranjcev. Med vojno so se močno politično organizirali. Posebno vejo predstavljajo priseljenci, ki so prišli v Argentino po 2. svetovni vojni. Gre za 5282 političnih beguncev, katerih število je kasneje naraslo na 7.000 in med katerimi je bilo veliko izobražencev. Naseljevali so se strnjeno v Buenos Airesu, Mendozi, Mar del Plati, Maramaru, Cordobi in Barilochah. V Argentini deluje več društev, osrednja kulturna ustanova pa je Slovenska kulturna akcija. Slovenska politična emigracija je narodno in politično ena najbolj dejavnih izseljenskih skupnosti v slovenskem in svetovnem merilu. Gre za močno izoliranost, notranjo organiziranost, pripadnost katoliški veri in patriotizem. Njihova organiziranost se je začela že v taboriščih in v Argentini le nadaljevala. Glavni center delovanja je Slovenska hiša s cerkvijo Marije Pomagaj, veliko pa je tudi krajevnih domov. Ustanovili so svojo Gospodarsko zadrugo, število učencev slovenskega jezika pa iz leta v leto narašča. Na njih je močno vplivala neodvisnost Slovenije, saj so bili do takrat politično in tudi kulturno odrezani od Slovenije, sedaj pa so jim ti stiki zopet omogočeni (Meslej, 2001; Zupančič, 1998; Žigon, 2001).

Brazilija je bila do začetka 20. stoletja najbolj privlačna za ljudi s Kranjske, saj se je do leta 1904 tja izselilo 1024 oseb. Šlo je večinoma za delavce v kmetijstvu. Nekaj Primorcev se je izselili še po letu 1924, nato pa so se migracije v Brazilijo prenehale. Obstaja majhno število

držtev, ki nima nobenega lastnega medija, kar kaže na to, da bo ta skupnost kmalu izumrla. Podobno je stanje v Urugvaju (Mislej, 2001).

Na ostalih kontinentih najdemo še Slovence v Afriki in Aziji, vendar so njihove številke zelo majhne. Selitev Slovencev v Egipt predstavlja enkraten pojav v zgodovini slovenskega izseljenstva. Gre za množično izseljevanje žensk sredi 19. stoletja v Aleksandrijo iz Primorske in Goriškega. Tam so se zaposlile kot služkinje, dojiteljke ipd. Konec 19. stoletja je bilo v Egiptu več kot 8.000 Slovenk, ki so ustanovile svoje društvo in so bile med sabo zelo povezane. Po 2. svetovni vojni se jih je večina vrnila nazaj v Slovenijo. Leta 1970 je bilo tako organiziranega slovenstva v Egiptu konec. Danes v Egiptu živi le še nekaj posameznikov. Okrog 300 Slovencev naj bi živelo v Južni Afriki, kamor se je večina preselila v 60-ih in 70-ih letih. Gre za ekonomsko migracijo, izseljenci pa živijo raztreseno po Johannesburgu, Durbanu, Pretiriji in Cape Townu. Gre za višje sloje prebivalstva, ki se družijo na srečanjih Društva Slovencev v Južni Afriki, ki je bilo ustanovljeno šele leta 2002. Še manj Slovencev živi v Keniji, kjer gre prav tako za ekonomske migrante in delujejo v Društvo Slovencev Vzhodne Afrike. Slovenci živijo neorganizirano še v Izraelu, Jordaniji, Libiji, Alžiriji in Kuvajtu (Zupančič, 1998; Žigon, 2003).

Pomembnejše število slovenskih izseljencev najdemo tudi v evropskih državah, kjer naj bi živelo okrog 100.000 Slovencev in njihovih potomcev. Največjo skupnost predstavljajo Slovenci v Nemčiji (okrog 50.000), kamor so ljudje odhajali že v 17. stoletju (protestantizem) in vseskozi predstavlja ekonomsko privlačno območje (rudarstvo), Franciji (4.000) in Švedski, nekaj pa jih je tudi v Belgiji in na Nizozemskem. Slovenci so se v Nemčijo izseljevali že v 19. stoletju zaradi ekonomskih razlogov. Odhajali so na delo v rudnike v Porurju in Vestfaliji – predvsem izseljenci iz Koroške, Štajerske in Zasavja. Nemčija je tudi edina evropska država, ki je v večji meri postala cilj slovenskega izseljenstva. Med vojno je kriza v Nemčiji številne izseljence pognala na zahod – v prekomorske države ter industrijska in rudarska območja v Franciji, Belgiji in na Nizozemskem. Po vojni so se migracije Slovencev v zahodno Evropo v večjem številu prenehale, le nekaj se jih je izselilo po 2. svetovni vojni. Precej Slovencev je tudi v novonastalih državah na ozemlju bivše Jugoslavije. Največ, okrog 25.000, jih živi na Hrvaškem, v Srbiji okrog 10.000 ter tudi v Bosni in Hercegovini, kjer naj bi živelo nekaj tisoč Slovencev. Slovenci živijo predvsem v večjih mestih (Drnovšek, 2001; Zupančič, 1998; Zupančič, 2001).

Glede števila izseljencev in njihovih potomcev predstavljajo avstralski Slovenci eno izmed večjih izseljenskih skupnosti. Večji sta le skupnosti v ZDA, ki je z velikim številom največja skupnost in v Nemčiji. Slovenci v Argentini in Kanadi predstavljajo približno enako veliko skupnost, medtem ko so ostale skupnosti manjše.

Po oblikovanosti so si avstralski Slovenci najbolj podobni s Slovenci v Kanadi, saj le-te večinoma predstavljajo politični begunci po 2. svetovni vojni. Delno so si podobni tudi s Slovenci v Argentini in ostalimi izseljenci v Južni Ameriki, saj se je tja izselilo tudi veliko število političnih beguncev ter nekaj medvojnih političnih izseljencev, ki jih v manjšem številu najdemo tudi v Avstraliji. Ameriški Slovenci predstavljajo popolnoma drugačno skupnost, saj jih je večina prišla pred 1. svetovno vojno, prav tako pa nimajo nobenih podobnosti z izseljenci v Evropi. Skupaj s tem lahko omenimo tudi generacijsko pripadnost, ki je povezana z obdobjem migracij, tako da lahko ugotovitve le navežemo na generacijsko pripadnost.

Primerjamo lahko tudi območja priseljevanja in način poselitve. Avstralski Slovenci naseljujejo večja mesta, kar je značilno za vse slovenske izseljenske skupnosti in pa rudarska središča, kar je značilno za ameriške Slovence in Slovence v Nemčiji, Franciji in Belgiji naseljevali v rudarskih središčih. V Avstraliji se je nekaj priseljencev odločilo za življenje na kmetiji, vendar v zelo majhnih številkah (več jih je v Ameriki). Glede načina poselitve avstralski Slovenci predstavljajo razpršeno poselitev, ki je popolnoma v nasprotju s poselitvijo Slovencev v ZDA, Kanadi in Argentini, kjer so se naseljevali v strnjenih skupinah in so med sabo zelo povezani.

Pri navezanosti so avstralski Slovenci lahko zgled delovanja izseljenske skupnosti, z delujočimi društvi in organizacijami ter močno povetanostjo. To je značilno za vse Slovence po svetu. V Amerikah je ta povezanost na višji stopnji, saj predstavlja tudi gospodarsko povezanost, ki je v Avstraliji ni. Glede politične povezanosti izstopajo Slovenci v Argentini, katerih politična dejavnost je zelo močna. Pri avstralskih Slovencih je tega zelo malo, vendar pa so se združili in podpirali slovensko osamosvojitev. Društva predstavljajo temelj ohranjanja in povezovanja skupnosti in jih najdemo skoraj pri vseh slovenskih izseljenskih skupnostih, razen pri tistih ki so res maloštevilčne in zelo razpršene (Azija).

Za konec naj omenim samo še primerjavo pri vračanju nazaj v Slovenijo. Tu najbolj izstopa skupnost v Argentini, od koder se je v Slovenijo vrnilo veliko izseljencev, medtem ko iz ostalih predelov sveta vračanje ni opazno. Le nekateri izseljenci v Evropi se po določenem času vrnejo domov.

Slovenska skupnost v Avstraliji predstavlja glede na zgoraj opisano pomembno izseljensko skupnost med Slovenci po svetu in tudi z vidika slovenskega naroda v Sloveniji. Najbliže po podobnosti so si s Slovenci v Kanadi – glede števila, zgodovine, razlogov izseljevanja in generacijske pripadnosti. Veliko skupnih točk imajo tudi s Slovenci v Argentini, le da je pri njih bolj opazna politična aktivnost, česar v Avstraliji sploh ni. O podobnostih z ameriško skupnostjo lahko govorimo le o delovanju raznih organizacij, medtem ko se številčno, generacijsko in vzročno povsem razlikujeta. Z ostalimi Slovenci po svetu bi se težko primerjali, saj vsi predstavljajo popolnoma drugačne skupnosti, ali pa so njihove števila tako majhne, da je težko napraviti kakšno primerjavo.

10 ZAKLJUČEK

Slovenci po svetu predstavljajo pomemben del slovenskega naroda, saj kar ena petina Slovencev živi izven meja države. Gre za ljudi, ki so najpomembnejši ambasadorji Slovenije. Med njih spadajo tudi Slovenci v Avstraliji, ki so ena izmed najbolj oddaljenih in najbolj številčnih slovenskih izseljenskih skupnosti takoj za Slovenci v ZDA in Argentini. Njihovo izseljevanje se je začelo močneje po 2. svetovni vojni in poteka še danes, razlogi za odhod pa so bili različni – ekonomski, politični in osebni. Veliko jih je odšlo z namenom po vrnitvi, a v večini primerov do vrnitve ni prišlo. V Avstraliji so si zgradili hiše, ustvarili družine in tam ostali za vedno. Avstralija za njih predstavlja drugi dom. Drugače pa Avstralijo doživljajo njihovi otroci in vnuki. Njim predstavlja peta celina njihov rojstni kraj, kraj odraščanja, s Slovenijo pa so povezani preko svojih staršev in starih staršev. Danes naj bi v Avstraliji živelo nekje med 25.000 in 30.000 Slovencev in njihovih potomcev. Največje skupnosti so se izoblikovale v Sydneyu, Canberri, Perthu, Adelaidu, Darwinu, Brisbanu, Gold Coastu in Melbournu, ki je predstavljal tudi center našega proučevanja. Melbourne naj bi poleg Sydneya predstavljal mesto z največ slovenskimi priseljenci. Po uradnih podatkih, naj bi v Melbournu živelo okrog 6.000 Slovencev in njihovih potomcev, po neuradnih pa okrog 10.000 (Zupančič, 1998; Birska, 1992).

Slovenska skupnost v Melbournu predstavlja dobro organizirano skupnost, saj v mestu delujejo 4 društva (Slovensko društvo Melbourne, Planica, Jadran in St. Albans) in versko središče v Kewu. Vsi omenjeni prostori so pomembni kraji srečevanj Slovencev in njihovih potomcev. Raznih srečanj v okviru društev se udeležujejo pripadniki prve, druge in tretje generacije v dokaj velikem številu. Društva oz. organizacije prirejajo razne plese, piknike, itd., kjer se ljudje srečujejo in pogovarjajo v slovenskem jeziku (tisti, ki ga znajo), poslušajo slovensko glasbo, plešejo slovenske plese, jedo slovenske nacionalne jedi ipd. Gre za elemente ki zavirajo asimilacijo in dajejo ljudem občutek domačnosti in pripadnosti. Tu je treba poudariti, da se poleg prebivalcev slovenskega etničnega porekla prireditve udeležujejo tudi njihovi partnerji, ki pripadajo drugim etničnim skupinam. S tem spoznavajo kulturo in ozadje svojih partnerjev in njihovih družin. Glede na te podatke lahko potrdimo prvo polovico prve hipoteze o dobro organizirani slovenski skupnosti. Prva hipoteza se nanaša poleg organiziranosti tudi na povezanost skupnosti, kar poleg druženj na prireditvah potrjujejo stiki preko obiskov in telefona. Stike ohranja velika večina izseljencev, ne glede na generacijo. Prva srečanja so vključevala le razna družinska srečanja, s časom in ustanovitvijo društev ter izgradnjo prostorov, pa so ljudje navezali tudi prijateljske stike. Nekateri so se poznali že od prej, drugi pa so se spoznali v Avstraliji. Ti stiki so zelo močni. To je značilno predvsem za prvo generacijo, saj se med sabo lažje sporazumeva. Pri njihovih potomcih je že drugače. Stike navezujejo predvsem z raznimi družinskimi člani, medtem ko je slovenskih prijatelstev tu že manj. Druga generacija je odraščala v Avstraliji in si v šoli ali na ulici našla prijatelje različnih etničnih opredelitev. Pri njih jezik ni bil ovira, tako kot je bil pri prvi generaciji. Povezanost in ohranjanje stikov med prvo generacijo kažejo tudi poroke znotraj skupnosti. $\frac{3}{4}$ pripadnikov prve generacije je poročenih s Slovincem/ko, kar kaže na močno endogamijo. Slovenci so se spoznavali preko družin, prijateljev in v društvih, kamor so zahajali na plese. Pri drugi generaciji pa je že drugače, saj je večina pripadnikov poročena z osebo drugega etničnega porekla. Pri njih jezik ni predstavljal ovire pri navezovanju stikov, pa tudi okolje v katerem so odraščali je bilo večkulturno. Pri prvi in drugi generaciji, katerih predstavniki so poročeni s pripadnikom druge etnične skupine, prihaja do amalgamacije. Slovenci kljub temu so in ostajajo povezana skupnost, kljub raznim vplivom okolice.

Druga polovica prve hipoteze se nanaša na ohranjanje stikov s Slovenijo, ki jo prav tako lahko potrdimo. Večina izseljencev je za sabo pustila vsaj enega družinskega člana ali več in večje število prijateljev. Skoraj vsi z njimi ohranjajo redne stike, največkrat preko telefona. Med sabo se pogovarjajo o aktualnih dogodkih, pripetljajih in drugih zanimivostih. Največ jih ohranja stike s svojo družino, medtem ko so stiki s prijatelji manj pogosti. Morda je razlog iskati v tem, da so nekateri izseljenci prve generacije že starejši in so lahko že preživeli svoje prijatelje, ali pa so se prijatelji izselili in so izgubili stike. Njihovi potomci v Avstraliji večinoma ohranjajo stike z družino v Sloveniji, medtem ko je prijateljskih stikov zelo malo. Za njih je to težje, saj je težko pridobiti kakršne koli prijatelje na drugem koncu sveta brez kakršnih koli stikov. Kljub relativno dobrim stikom s Slovenijo pa je spremljanje novic in dogodkov o Sloveniji zelo slabo. Gre za to, da večine ne zanimajo politična dogajanja, ampak jih bolj zanimajo redne družinske novice in dogodki.

Na splošno lahko o Slovencih govorimo kot o izseljencih, ki so se večinoma akulturirali na avstralski način življenja, medtem ko asimilacija ni bila zelo močna. To dokazujejo odgovori o narodni pripadnosti. Nekaj se jih še vedno čuti le Slovence. Ti so dosegli le stopnjo akomodacije, ko so se prilagodili na avstralski način življenja, a obenem ohranili vse svoje značilnosti. Največ je takšnih, ki so se opredelili za Slovence in avstralske Slovence. Tudi pri njih je prišlo le do integracije in akulturacije, pri tistih, ki pa so se opredelili tudi kot Avstralci, pa že lahko govorimo o asimilaciji. Stopnja asimilacija je odvisna od tega ali so se opredelili samo kot Avstralci ali še kot kaj drugega. Za Avstralca se je opredelil le eden – vendar pa kljub temu asimilacija ni bila popolna, saj se še vedno zaveda slovenstva, ki je del njega. Pri ostalih je asimilacija različna. Od blage do močne asimilacije. O asimilaciji oz. integraciji ter akulturaciji pa zelo težko govorimo pri potomcih prve generacije izseljencev. Za njih je značilno, da so se rodili v avstralski družbi in so Slovenci le po preteklosti. Pri njih lahko govorimo o sprejemanju in vključevanju ter priznavanju Slovenije kot del njih samih. Gre za delno identificiranje s Slovenijo, saj do popolne identifikacije ne mora priti. Ugotovimo lahko, da vsi slovenstvo jemljejo kot del sebe, kot del njihove preteklosti, na katero so ponosni in jo z veseljem pokažejo, s čimer je potrjena tudi naša druga hipoteza.

Z vidika celotne naloge menimo, da gre za dobro predstavitev slovenske skupnosti v Melbournu. Naloga predstavlja opis skupnosti in njene najpomembnejše lastnosti glede kulture, jezika in identitete ter medgeneracijskih razlik. V primerjavi z ostalimi slovenskimi izseljenskimi skupnostmi jo lahko postavimo za vzor organiziranosti in delovanja. Glede vloge med slovenskimi izseljenskimi skupnostmi po svetu igrajo avstralski Slovenci pomembno vlogo, a so dostikrat zapostavljeni zaradi svoje oddaljenosti. Glede načina delovanja, števila in moči bi morali igrati pomembnejšo vlogo. Drugače pa se po načinu življenja ne razlikujejo močno od ostalih slovenskih izseljenskih skupnosti po svetu..

Za konec bi radi še poudarili, da je prihodnost skupnosti težko napovedati, saj je veliko faktorjev, ki na to vplivajo. Lahko pa podamo svojo oceno o optimistični prihodnosti slovenske skupnosti v Avstraliji. Mislimo, da bo skupnost v vseh aspektih ostala dovolj številčna in dobro organizirana še vsaj nekaj let – po našem mnenju še vsaj 2–3 generaciji (skupaj torej vsaj še peta in šesta generacija), saj je veliko posameznikov, ki se žrtvujejo, da slovenski jezik in kultura še dolgo ne bosta izumrla. To dokazujejo tudi vsi pridobljeni podatki. Smo mnenja, da bo slovenstvo ostalo del Avstralije, a se bodo določeni aspekti slovenskega življenja začeli izgubljati. Pri tem je treba poudariti jezik, za katerega menimo, da je najbolj ogrožen, saj je iz generacije v generacijo stanje slabše. Temu bo treba posvečati največ pozornosti, saj ostalim delom, od organiziranosti, povezanosti, poslušanja glasbe itd., kaže dovolj dobro.

11 SUMMARY

Slovenians across the World represent an important part of Slovenian nation. One fifth of Slovenian nation lives across the World. These people are ambassadors of Slovenia. Slovenians in Australia are one of the most numbered and distant emigration groups. Their emigration started after the second World War and continues today. Their reasons were different. From political to economical and personal. A lot of them intended to come back, but they stayed in Australia forever. They built their houses down under and created families. Now Australia is their second home. But for their children and grandchildren Australia is their first home. Slovenia is just a place where their parents are from. Today around 25.-30.000 Slovenians and their descendants live in Australia. The biggest communities are in Sydney, Canberra, Adelaide, Darwin, Brisbane, Gold Coast and Melbourne which was also the centre of my research. Melbourne is beside Sydney the city where most of Slovenian settlers live. Official numbers talk about 6.000 Slovenians and their descendants, but unofficial there are around 10.000 of them (Zupančič, 1998; Birska, 1992).

Slovenian community in Melbourne is very well organised. They have 4 clubs (Slovenian club Melbourne, Planica, Jadran and St. Albans) and a religious centre in Kew. All those places are important meeting places for Slovenians and their descendants. They organize dances, picnics where people from different generations are dancing, listening to Slovenian music, eating Slovenian dishes and talking in Slovenian language. These elements obstruct and hold back the assimilation process. Beside clubs, people keep contacts by visiting each other and talking on the phone. Contacts are kept irrespective of the generation. The first generation is in contact with their family members and their friend. Their descendants are in contact mostly with their family members. Their friends are usually not Slovenians or Slovenian descendants. But the contacts that are kept are very strong. Good indication of close links inside the community are marriages. $\frac{3}{4}$ of the first generation Slovenians are married with each other, which shows that the community is very closed. They met through friends, friends and at the parties organised by Slovenian clubs. The problem was, that they did not speak English very well. That was a big problem if you want to meet somebody. The second generations shows otherwise. Most of them are married to someone who belongs to another ethnic group, but $\frac{1}{4}$ of them is still married to a Slovenian.

As I said the problem was language. The first generation English was and still is not very good. They had problems in communication at work, in stores, with neighbours and so on. With the second generation is different. Their English is very good – perfect. They did not have any problems with communicating with other people. But with them the problem is Slovenian language. Most of them understand Slovenian, but not very well. If their parents were both Slovenian their language is better than by those whose parents are not both Slovenians. If the both parents were Slovenians then they usually spoke Slovenian with their kids, but if they weren't then they never heard Slovenian language. This means that one of the most important parts of Slovenian culture is slowly going to disappear. At least they are keeping contacts with Slovenia. Most of them have family members still living in Slovenia. They keep regular contacts with them and share news about their life and important happenings. Contacts with friends in Slovenia are not often – usually just the first generation of Slovenians in Australia has friends back home.

We can say that the first generation of Slovenians has just acculturated to Australian way of life and that the assimilation process was not very strong. This can be proven by answers that were given for their nationality. Some members of the first generation still think of

themselves just as Slovenians. They just reached the stage of accommodation – they adjusted to Australian way of life, but kept all Slovenian attributes. Most of them declared themselves as Australian Slovenians. One of them fully assimilated to Australian culture as he declared himself an Australian. Assimilation and integration is different from one member to another – from mild to strong. When we look at Slovenian descendants we can not talk about assimilation and integration to Australian culture, because they were born in Australia and are Australians. By them we can talk about their awareness and recognition of Slovenian heritage. They can identify part of them as Slovenian. And all of them recognise their family past. Where their parents come from and who they are. They are proud of that.

At the beginning I stated some hypothesis about Slovenians being very well organised and connected and also connected with Slovenia. I think that I have proven that and also proven that the first generation of emigrants still identifies with Slovenia and their descendants identify them with Australia, but are proud to have Slovenian blood.

This thesis is a good presentation of Slovenian community in Melbourne. It shows their identity, culture, language and differences between generations. In comparison to other Slovenian communities across the World they can be a role model on how to work. As for the future we can be optimistic. All the facts that we got say that Slovenian community in Melbourne is going to exist for quite some time. There are going to be some changes and some aspects of Slovenian culture are going to be lost – especially the language

12 VIRI IN LITERATURA

3ZZZ Melbourne Ethnic Community Radio.

URL: <http://www.3zzz.com.au/staging/programs.aspx> (citirano 26.10.2006)

Australian Bureau of Statistics. URL: <http://www.abs.gov.au/> (citirano 29.10.2006)

Australia's most recent immigrants 2001. 2006. Canberra, Australian Bureau of Statistics, 180 str.

Avstralsko slovensko društvo Canberra.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/drustvo-canberra.htm> (citirano 8.1.2006)

Bahovec, I., 2005. Skupnosti: teorije, oblike, pomeni. Ljubljana, Založba Sophia, 272 str.

Basics of Australian Immigration Law.

URL: <http://www.parishpatience.com.au/immigration/brochure.pdf>, 1.12.2006

Birsa, I., 1990. Slovenci v južni avstralski državi Viktoriji. Geografski obzornik, 37, 1, str. 45 – 48

Birsa, I., 1992. Slovenian immigration and settlement in Australia. Melbourne, Samozaložba, 214 str.

Čeferin, A., 2002. The teaching of Slovenian language in Australia - 25 years 1977 to 2002. The voice of Slovenia, 2, 23, str. 1

City of Melbourne. URL: <http://www.melbourne.vic.gov.au/> (citirano 9.12.2006)

Čebulj Sajko, B., 1996. Koliko časa še "po slovensko" v deželi kengurjev in koal. Didakta, 5, 26/27, str. 76 - 81

Čebulj Sajko, B., 2000. Razpotja izseljencev : razdvojena identiteta avstralskih Slovencev. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC Sazu, 140 str.

Čebulj Sajko, B., 2001. Naselitev Slovencev v Avstraliji. V: Slovensko izseljenstvo. Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice. Ljubljana, Združenje Slovenska izseljenska matica, str. 259-268

Čekada-Zorn, Š., 1999. Položaj slovenskega jezika v Avstraliji. Slovenski izseljenski koledar, 46, str. 71 - 78

Department of Immigration and Multicultural Affairs.

URL: <http://www.immi.gov.au/> (citirano 6.12.2006)

Der Fischer Weltalmanach 2007. 2006. Frankfurt am Main, Fischer Taschenbuch Verlag, str. 66 - 69

Drnovšek, M., 2001. Slovenski izseljenci in Zahodna Evropa do druge svetovne vojne. V: Slovensko izseljenstvo. Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice. Ljubljana, Združenje Slovenska izseljenska matica, str. 281 - 291

Drnovšek, M., 2001. Izseljevanje Slovencev v Severno Ameriko. V: Slovensko izseljenstvo. Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice. Ljubljana, Združenje Slovenska izseljenska matica, str. 173 - 178

Društvo St. Albans.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/drustvo-st-albans.htm> (citirano 8.1.2006)

Educational system in Australia.

URL: <http://www.yesaustralia.com/cursoestudo-sistemaensinoing.htm> (citirano 10.1.2006)

Eltam. URL: <http://www.glasslovenije.com.au/drustvo-eltam.htm> (citirano 8.1.2006)

Enciklopedija Slovenije. Knj. 4. 1988. Ljubljana, Mladinska knjiga, 416 str.

Ferfila, B., 2003. Družboslovni preseki Avstralazije in Indonezije. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede, 320 str.

Genorio, R., 1989. Slovenci v Kanadi. Ljubljana, Institut za geografijo univerze Edvarda Kardelja, 184 str.

Geografski atlas Slovenije : država v prostoru in času. 1998. Ljubljana, DZS, 360 str.

Gold Coast Lipa.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/gold-coast-lipa.htm> (citirano 8.1.2006)

Karta Avstralije.

URL: http://www.lib.utexas.edu/maps/australia/australia_rel_1999.jpg (citirano 10.1.2006)

Horne, D., 1972. The Australian people : biography of a nation. Sydney, Angus & Robertson, 285 str.

Immigration: Federation to Century's End. 2001. Sydney, Department of Immigration and Multicultural Affairs, 64 str.

Immigration Museum. URL: <http://immigration.museum.vic.gov.au/> (citirano 10.12.2006)

Jurak, M., 2001. Družbenokulturno ustvarjanje slovenskih izseljencev v Kanadi. V: Slovensko izseljenstvo. Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice. Ljubljana, Združenje Slovenska izseljenska matica, str. 193 - 210

Jurič-Pahor, M., 2000. Narod, identiteta, spol. Trst, ZTT = EST, 411 str.

Klemenčič, M., 2001. Slovenske nasebine v Združenih Državah Amerike. V: Slovensko izseljenstvo. Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice. Ljubljana, Združenje Slovenska izseljenska matica, str. 179 - 186

Klinar, P., 1976. Mednarodne migracije. Maribor, Založba Obzorja, 307 str.

Klub Triglav. URL: <http://www.glasslovenije.com.au/klub-triglav.htm> (citirano 8.1.2006)

Lukšič Hacin, M., 1995. Ko tujina postane dom: resocializacija in narodna identiteta pri slovenskih izseljencih. Ljubljana, Znanstveno in publicistično središče, 214 str.

Melbourne.

URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Melbourne2.jpg> (citirano 27.12.2006)

Melbournes C31. URL: <http://www.c31.org.au/> (citirano 26.10.2006)

Melbourne...A Social Atlas. 2003. Canberra, Australian Bureau of Statistics, 92 str.

Migration, Australia. 2006. Canberra, Australian Bureau of Statistics, 68 str.

Mislej, I., 2001. Slovenski izseljenci v Južni Ameriki. V: Slovensko izseljenstvo. Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice. Ljubljana, Združenje Slovenska izseljenska matica, str. 237 - 248

Mikola, M., 2004. Etnična izbira : od avstralskih Slovencev do slovenskih Avstralcev. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede, 84 str.

Mikola, M., 2005. Meje multikulturene komunikacije : etnično-simbolne reprezentacije v avstralskem prostoru. Dve domovini, 22, str. 149 – 167

Natek, K., Natek, M., 2006. Države sveta. Ljubljana, Mladinska knjiga, str. 638 - 644

Radio 3 ZZZ.

URL: http://www.glasslovenije.com.au/old_pages/radio-3-zzz.htm (citirano 26.10.2006)

SBS Radio. URL: <http://www9.sbs.com.au> (citirano 26.10.2006)

Slovenian Australian Institute.

URL: http://www.sloaus-inst.com/about_us.html (citirano 8.1.2006)

Slovenska izseljenska književnost. Knj. 1. 1999. Ljubljana, Rokus, 400 str.

Slovenski etnološki leksikon. 2004. Ljubljana, Mladinska knjiga, 730. str.

Slovenski katoliški misijon sv. Cirila in Metoda, Kew, Melbourne.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/slorelig/melb/index.html> (citirano 8.1.2006)

Slovenski narodni svet ACT.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/sns-canberra.htm> (citirano 8.1.2006)

Slovensko avstralsko društvo Planinka – Queensland.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/bri-planinka.htm> (citirano 8.1.2006)

Slovensko društvo Adelaide.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/adelaide-drustvo.htm> (citirano 8.1.2006)

Slovensko društvo Planica Springvale.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/drustvo-planica.htm> (citirano 8.1.2006)

Statistični urad RS: Klasje. URL: <http://www.stat.si/klasje/opis.aspx> (citirano 17.12.2006)

Stičišče avstralskih Slovencev – Newcastle.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/drustvo-newcastle.htm> (citirano 8.1.2006)

Stičišče avstralskih Slovencev Perth.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/skup-perth.htm> (citirano 8.1.2006)

Stičišče avstralskih Slovencev – Planica – Wollongong.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/planica-wollongong.htm> (citirano 8.1.2006)

Stičišče avstralskih Slovencev – Slovenian network in Australia.

URL: http://www.glasslovenije.com.au/drustva_index.htm (citirano 8.1.2006)

Stičišče avstralskih Slovencev – Slovensko društvo Sydney.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/slovensko-drustvo.htm> (citirano 8.1.2006)

The Department of Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs.

URL: <http://www.immi.gov.au/> (citirano 5.1.2006)

The People of Australia: Statistics from 2001 Census. 2003. Department for Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs, 71 str.

Thezaurus. URL: <http://www.thezaurus.com/> (citirano 27.10.2006)

Toplak, K., 2004. "Dobrodošli doma?" : vračanje slovenskih izseljencev v Republiko Slovenijo. Dve domovini, 20, str. 35 – 51

Trebše Štolfa, M., 2001. Slovenci in njihove organizacije v Kanadi. V: Slovensko izseljenstvo: zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice. Ljubljana, Združenje Slovenska izseljenska matica, str. 211 - 222

Valenčič, J., 2001. Slovenski narodni domovi v ZDA. V: Slovensko izseljenstvo. Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice. Ljubljana, Združenje Slovenska izseljenska matica, str. 187 - 192

Versko in kulturno središče sv. Rafaela Sydney.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/versko-sydney.htm> (citirano 8.1.2006)

Versko središče Adelaide.

URL: <http://www.glasslovenije.com.au/versko-adelaide.htm> (citirano 8.1.2006)

Vrtovec Pribac, L., 2000. Slovenska folklor v Avstraliji. Slovenski izseljenski koledar, 47, str. 133 – 141

Zupančič, J., 1998. Izseljenstvo. V: Geografski atlas Slovenije : država v prostoru in času. Ljubljana, DZS, str. 172 - 173

Zupančič, J., 1999. Slovenci v Avstriji. Ljubljana, Inštitut za geografijo, 246 str.

Zupančič, J., 2001. Slovensko izseljenstvo v Evropi po drugi svetovni vojni. V: Slovensko izseljenstvo. Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice. Ljubljana, Združenje Slovenska izseljenska matica, str. 291 - 300

Žigon, Z., 2001. Slovenska politična emigracija v Argentini. V: Slovensko izseljenstvo. Zbornik ob 50-letnici Slovenske izseljenske matice. Ljubljana, Združenje Slovenska izseljenska matica, str. 249 - 258

Žigon, Z., 2003. Izzivi drugačnosti : Slovenci v Afriki in na Arabskem polotoku. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU, 152 str.

13 SEZNAM PRILOG

13.1 SEZNAM TABEL

Tabela 1: Imigracijski program.....	26
Tabela 2: Programska shema radia SBS.....	42
Tabela 3: Programska shema Radia 3 ZZZ.....	43
Tabela 4: Znanje jezika.....	56

13.2 SEZNAM KART

Karta 1: Pregledna karta Avstralije.....	11
Karta 2: Delež prebivalcev rojenih izven Avstralije do leta 1996.....	12
Karta 3: Najbolj privlačna območja priseljevanja v Avstraliji.....	20
Karta 4: Število priseljencev in njihov izvor do leta 2001	22
Karta 5: Število in poselitev Slovencev v Avstraliji.....	34
Karta 6: Slovenski priseljenci v zvezni državi Viktorija.....	35
Karta 7: Delež prebivalcev Melbourne rojenih v Južni in Vzhodni Evropi z lokacijami.....	37
Karta 8: Število slovenskih priseljencev na širšem območju Melbourne in Slovenska društva	38
Karta 9: Število slovenskih priseljencev v centru Melbourne in lokacija verskega središča slovenskih društev in verskega središča.....	39
Karta 10: Število slovenskih izseljencev v zvezni državi Viktorija glede na kraj rojstva.....	55

13.3 SEZNAM GRAFIKONOV

Graf 1: Rojstni kraj priseljencev v Avstraliji med leti 1861-2001.....	21
Graf 2: Anketiranci po spolu.....	46
Graf 3: Starost anketirancev.....	46
Graf 4: Anketiranci po generacijah.....	47
Graf 5: Izobrazba prve generacije Slovencev v Avstraliji.....	48
Graf 6: Izobrazba potomcev slovenskih izseljencev v Avstraliji.....	48
Graf 7: Poročni status prve generacije izseljencev.....	49
Graf 8: Poročni status druge generacije izseljencev.....	49
Graf 9: Pokrajina rojstva slovenskih izseljencev v Avstraliji.....	50
Graf 10: Razlog migracije slovenskih izseljencev.....	50
Graf 11: Obdobje migracije slovenskih izseljencev v Avstraliji.....	53
Graf 12: Članstvo po slovenskih organizacijah.....	55
Graf 13: Članstvo v organizacijah.....	56
Graf 14: Sodelovanje na prireditvah slovenskih organizacij.....	56
Graf 15: Pogovorni jezik doma.....	59
Graf 16: Spremljanje dogajanja v Sloveniji.....	61
Graf 17: Spremljanje slovenskih izseljenskih medijev pri prvi generaciji.....	63
Graf 18: Spremljanje slovenskih izseljenskih medijev pri drugi generaciji.....	63
Graf 19: Vloga slovenskih izseljenskih medijev v življenju izseljencev.....	64
Graf 20: Poslušanje slovenske narodno- zabavne glasbe med izseljenci v Avstraliji.....	66
Graf 21: Poslušanje slovenske popularne glasbe med izseljenci v Avstraliji.....	66
Graf 22: Želja po življenju v Sloveniji pri prvi generaciji.....	68
Graf 23: Želja po življenju v Sloveniji pri drugi generaciji.....	68

13.4 SEZNAM SLIK

Slika 1: Melbourne.....	15
Slika 2: Letak, ki je privabljal nove "bele" priseljence iz Združenega kraljestva.....	18
Slika 3: Vhod v delovno taborišče Bonegilla.....	30
Slika 4: Slovensko versko središče v Kew (cerkev sv. Cirila in Metoda in Baragov dom).....	40
Slika 5: "Muzej" Slovenskega društva Melbourne o Sloveniji.....	41

13.5 ANKETA V SLOVENSKEM JEZIKU

Moje ime je Žiga Zorec in v okviru študija opravljam diplomsko delo z naslovom Organiziranost avstralskih Slovencev in ohranjanje njihove identitete na primeru Melbourne. V ta namen opravljam anketiranje med Slovenci v Melbourneu in njihovimi potomci. Zelo hvaležen bi bil, če bi izpolnili anketo in mi pomagali pri pisanju diplomskega dela.

1. Ime (brez priimka): _____

2. Spol: M Ž

3. Starost:

A: Manj kot 20 let

B: 20 – 40 let

C: 40 – 60 let

D: 60 let ali več

4. Izobrazba (zadnja dokončana):

A: Osnovnošolska

B: Srednješolska

C: Univerzitetna

D: Drugo: _____

5. Status:

A: Dijak/študent

B: Zaposlen

C: Brezposeln

D: Upokojene

E: Drugo: _____

6. V katero generacijo izseljencev spadate?

A: Prva generacija

B: Druga generacija

C: Tretja generacija

7. Ali ste (oz. ste bili) poročeni?

A: Da

B: Ne

Če ste odgovorili z DA, pojdite na 8. vprašanje, če pa z NE, pojdite na 9. vprašanje!

8. Ali ste (oz. ste bili) poročeni s/z?

A: Slovincem

B: Avstralcem

C: Pripadnikom druge etnične skupnosti

9. Država rojstva:

A: Slovenija

B: Avstralija

C: Druga: _____

Če ste odgovorili z A pojdite na 10. vprašanje, če pa z B ali C, potem pojdite na 13. vprašanje!

10. Kraj rojstva!

11. Katerega leta ste se izselili v Avstralijo?

12. Poglavitni razlog za izselitev!

A: Ekonomski razlog

B: Politični razlog

C: Drugo: _____

Pojdite na 15. vprašanje!

13. Od kod izvirajo vaši starši/stari starši (kraj oz. regija kjer so živeli v Sloveniji)?

Oče (stari oče): _____ Mati (stara mati): _____

14. Zakaj so se izselili v Avstralijo?

A: Ekonomski razlog

B: Politični razlog

C: Drugo: _____

D: Ne vem

15. Ali ste v stikih z ostalimi Slovenci v Avstraliji?

A: Da

B: Ne

Če ste odgovorili z DA, pojdite na naslednje vprašanje, če pa z NE, pojdite na 17. vprašanje!

16. V kakšnih stikih ste z njimi (preko)?

A: Obiskov

B: Pošte/pisem

C: Telefona

D: Interneta

E: Drugo: _____

17. Ali ste član/članica katerega izmed slovenskih društev ali organizacij?

A: Da, katerega/katerih:

B: Ne

Če ste na 17. vprašanje odgovorili z Da, pojdite na naslednje vprašanje, če pa z NE, pojdite na 19. vprašanje!

18. Ali aktivno sodelujete v aktivnostih društva ali organizacije (pikniki, plesi, praznovanja,...), katere član ste?

A: Da, kako:

B: Ne

19. Ali znate slovensko?

A: Da, pisno in ustno (knjižna slovenščina)

B: Da, pisno in ustno (narečna sloven.)

C: Da, ustno (knjižna sloven.)

D: Da, ustno (narečna sloven.)

E: Ne znam

Če ste na 19. vprašanje odgovorili z A, B, C ali D, pojdite na naslednje vprašanje, če pa z E, pojdite na 21. vprašanje!

20. Kje ste se naučili slovensko (možnih več odgovorov)?

A: V Sloveniji (kjer sem se rodil)

B: Naučili so me starši

C: Obiskoval/a sem šolo slovenskega jezika v Sloveniji

D: Obiskoval/a sem šolo slovenskega jezika v Avstraliji

E: Sam/a sem se naučil/a

F: Drugo: _____

21. V katerem jeziku govorite doma z družino?

A: Slovenščina

B: Angleščina

C: Slovenščina in angleščina

D: Drugo: _____

22. Ali ohranjate stike s Slovenijo?

A: Da

B: Ne

Če ste odgovorili z Da, pojdite na naslednje vprašanje, če pa z NE, pojdite na 24. vprašanje!

23. Če jih ohranjate, kako (možnih več odgovorov)?

A: Preko družine, ki živi v Sloveniji

B: Preko prijateljev, ki živijo v Sloveniji

C: Preko službe

D: Drugo: _____

24. Ali spremljate dogajanja v Sloveniji?

A: Da

B: Ne

Če ste odgovorili z Da, pojdite na naslednje vprašanje, če pa z NE, pojdite na 26. vprašanje!

25. Kako spremljate dogodke (možnih več odgovorov)?

A: Berem slovenske časopise

B: Preko interneta (berem sloven. strani)

C: Preko televizije (slovenski programi)

D: Preko Avstralskih medijev

E: Preko drugih tujih medijev

F: Drugo: _____

26. Ali spremljate slovenske izseljenske medije?

A: Da

B: Ne

Če ste odgovorili z DA, potem pojdite na naslednje vprašanje, če pa ste odgovorili z NE, pojdite na 28. vprašanje!

27. Katere slovenske izseljenske medije spremljate (možnih več odgovorov)?

A: SBS radio Melbourne

B: Radio 3ZZZ Melbourne

C: Slovenski Magazin TV 31 Melbourne

D: Časopis Misli

E: Drugo: _____

28. Ali po vašem mnenju igrajo slovenski izseljenski mediji pomembno vlogo v izseljenskem življenju in zakaj?

A: Da

B: Ne

Zakaj? _____

29. Ali poslušate slovensko glasbo?

A: Da, narodno-zabavno glasbo

B: Da, pop glasbo

C: Ne

30. Ali poznate katerega izmed slovenskih državnih simbolov?

A: Da

Katere: _____

B: Ne

31. Katere je glavno mesto Slovenije?

32. Kdo je predsednik Slovenije?

33. Kako ste spoznali značilnosti Slovenije (*možnih več odgovorov*)?

A: V Sloveniji, v času ko sem živel/a tam

B: V Sloveniji, ko sem bil/a tam na obisku

C: Preko staršev

D: Preko društev in organizacij

E: Preko prijateljev

F: Lastna iniciativa

G: Drugo _____

34. Ali imate doma kakšne stvari o Sloveniji (knjige, zemljevid,...)?

A: Da

Katere: _____

B: Ne

35. Ali imate doma kakšne stvari iz Slovenije (CD-ji z narodno glasbo, slovenske knjige, prtički,...)?

A: Da

Katere: _____

B: Ne

36. Ali ste že obiskali Slovenijo (tisti ki ste se rodili v Sloveniji – če ste obiskali Slovenijo po svojem odhodu)?

A: Da

B: Ne

37. Ali bi živeli v Sloveniji?

A: Da

B: Ne

38. Zakaj da oz. zakaj ne?

39. Kaj je za vas slovenstvo?

D: Drugo:

C: A member of another ethnic group

9. Country of birth:

A: Slovenia

B: Australia

C: Other: _____

If you have answered A, go to the next question, and if you have answered B or C, go to the 13th question!

10. Place (city) of birth!

11. In which year did you immigrate to Australia?

12. Which was the main reason for immigration?

A: Economical reason

B: Political reason

C: Other: _____

Go to the question nr. 15!

13. Where do your parents/grandparents come from (place (city) where they have lived in Slovenia)?

Father (grandfather): _____

Mother (grandmother): _____

14. Why did they immigrate to Australia?

A: Economical reason

B: Political reason

C: Other

D: I do not know

15. Are you in contact with any other Slovenians in Australia?

A: Yes

B: No

If you have answered YES, go to the next question, and if you have answered NO, go to the 17th question!

16. How are you in contacts with other Slovenians?

A: Visits

B: Mail

C: Telephone

D: Internet

E: Other: _____

17. Are you a member of a Slovenian club or organisation?

A: Yes – which one(s):

B: No

If you have answered YES, go to the next question, and if you have answered NO, go to the 19th question!

18. Are you actively participating in any activities (dances, picnics) that are organised by slovenian clubs or organisations?

A: Yes – how:

B: No

19. Do you know how to speak and write slovenian?

A: Yes, written and oral (official slovene) B: Yes, written and oral (dialect)

C: Yes, only oral (official slovene) D: Yes, only oral (dialect)

E: No

If you have answered A, B, C or D, go to the next question, and if you have answered E, go to the 21th question!

20. Where did you learn to speak slovenian (multiple answer)?

A: I have learnt it in Slovenia (I was born there) B: My parents taught me

C: I have visited school for slovenian language in Slovenia

D: I have visited school for slovenian language in Australia

E: I learnt it myself

F: Other: _____

21. How do you speak at home with your family members?

A: Slovenian

B: English

C: Slovenian and english

D: Other: _____

22. Are you keeping any conntacts with Slovenia?

A: Yes

B: No

If you have answered YES, go to the next question, and if you have answered NO, go to the 24th question!

23. How are you keeping conntacts (multiple answer)?

A: Through my family, who lives in Slovenia B: Through my friends, living in Slovenia

C: Through my job

D: Other: _____

24. Are you following the news about Slovenia?

A: Yes

B: No

If you have answered YES, go to the next question, and if you have answered NO, go to the 26th question!

25. How are you following the news (multiple answer)?

A: I read slovenian newspapers

B: I read slovenian internet pages

C: I watch slovenian TV programs

D: Through Australain medias

E: Through other foreign medias

F: Other: _____

26. Are you following slovenian ethnic medias in Australia?

A: Yes

B: No

If you have answered YES, go to the next question, and if you have answered NO, go to the 28th question!

27. Which ethnic medias are you following (multiple answer)?

A: Radio SBS Melbourne

B: Radio 3ZZZ Melbourne

C: Slovenian Magazin TV 31 Melbourne

D: Newspaper Thoughts – Misli

E: Other: _____

28. Do you think that ethnic medias play an important role in the lives of an ethnic community and in maintenance of ethnic culture (and why)?

A: Yes

B: No

Why?

29. Are you listening to slovenian music?

A: Yes, folk music

B: Yes, pop music

C: No

30. Do you know any of the Slovenian national simbols?

A: Yes

Which ones: _____

B: No

31. Which city is the capital of Slovenia?

32. Who is the president of Slovenia?

33. Where did you learn facts and other things about Slovenia (multiple answer)?

A: In Slovenia – I have lived there

B: In Slovenia – I was on a visit there

C: Through my parents (they taught me)

D: Through clubs and organisations

E: Through friends

F: On my own

G: Other: _____

34. Do you own any thing about Slovenia (maps, books,...)?

A: Yes

What: _____

B: No

35. Do you own anything from Slovenia (CDs with national or pop music, slovenian books, napkins,...)?

A: Yes

What: _____

B: No

36. Have you ever visited Slovenia (those who were born in Slovenia – have you ever visited Slovenia after you have imigrated))

A: Yes

B: No

37. Would you return and live in Slovenia if u had the chance?

A: Yes

B: No

38. Why yes or. no?

39. What does Slovenian mean for you?

40. How would you describe your identity (multiple answer)?

A: I'm Slovenian

B: I'm Australian

C: I'm australian Slovenian

D: Other: _____

The end. Thank You!